

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra teologické a sociální etiky

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Homosexualita z pohledu římskokatolické církve a organizací v České republice, které se hlásí za práva gay a lesbických osob

Vedoucí práce: doc. Jindřich Šrajer, Dr. theol.

Autor práce: Jana Moravcová

Studijní obor: Teologie

Ročník: VIII.

Forma studia: prezenční

2011

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Teologickou fakultou) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/198 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 29. března 2011

.....
Jana Moravcová

Děkuji vedoucímu diplomové práce doc. Jindřichu Šrajerovi, Dr. theol. za cenné rady, připomínky, metodické vedení práce, laskavý přístup a čas, který mé práci věnoval.

Děkuji Ing. Jiřímu Marečkovi za poskytnutí informací při zpracování třetí kapitoly diplomové práce.

Děkuji Bc. Ludmile Košové za jazykovou korekturu textu.

Srdečně děkuji své rodině za trpělivost a podporu.

OBSAH

ÚVOD	7
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ FENOMÉNU HOMOSEXUALITY	9
1.1 Původ slova	9
1.2 Definice homosexuality	10
1.3 Druhy homosexuality	11
1.4 Sexuální orientace	11
1.5 Historie evropských postojů k homosexualitě	14
1.5.1 Doba pravěku.....	14
1.5.2 Období Řecka	15
1.5.3 Středověk	18
1.5.4 Devatenácté a dvacáté století.....	19
1.6 České dějiny homosexuality	21
1.7 Teorie o příčinách vzniku	23
1.7.1 Teorie svedení.....	24
1.7.2 Teorie výchovy a prostředí	24
1.7.3 Genetický výzkum	28
1.7.4 Endokrinologický výzkum.....	29
1.7.5 Morfologický výzkum	31
1.8 Shrnutí	32
2 POHLED ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE NA HOMOSEXUALITU	34
2.1 Homosexualita v Písmu svatém	34
2.1.1 Historický kontext Bible.....	35
2.1.2 Starý zákon	37
2.1.2.1 Zkáza Sodomy Gn 19,1-29	37
2.1.2.2 Zločin mužů z Gibeje Sd 19, 1-30	41
2.1.2.3 Zkáza z oblasti pohlavního života v Lv 18,22 a provinění proti rodině v Lv 20,13	43

2.1.3 Nový zákon.....	46
2.1.3.1 Pohané a Boží hněv Ř 1,24-27	47
2.1.3.2 1 K 6,9–11 a 1 Tm 1,8–11	51
2.1.4 Shrnutí.....	52
2.2 Církevní dokumenty po II. vatikánském koncilu	53
2.2.1 Persona humana (1975)	54
2.2.2 Homosexualitatis problema (1986).....	57
2.2.3 Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály (2003)	59
2.2.4 Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení (2005)	61
2.3 Shrnutí v Katechismu katolické církve.....	62
3 ORGANIZE V ČESKÉ REPUBLICE, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA GAY A LESBICKÝCH OSOB.....	64
3.1 Rozvoj organizací v České republice	64
3.1.1 Dobová situace do 90. let 20. st. v ČR.....	64
3.1.2 Od 90. let 20. st. po ukončení činnosti Gay Iniciativy v ČR	66
3.2 Jihočeská Lambda České Budějovice	69
3.2.1 Vznik Svazu Lambda.....	69
3.2.2 Jihočeská Lambda České Budějovice.....	70
3.3 Proces Coming out.....	72
3.3.1 Precoming out.....	73
3.3.2 Vlastní Coming out.....	74
3.4 Shrnutí	75
4 POROVNÁNÍ POSTOJŮ ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE A ORGANIZACÍ V ČR, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA GAY A LESBICKÝCH OSOB	77
4.1 Ideová východiska římskokatolické církve a vybraných organizací v ČR, které se hlásí za práv g/l osob	77

4.2 Konkrétní přístupy ke g/l jedincům v české společnosti	79
4.3 Shrnutí	81
ZÁVĚR	82
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83
SEZNAM ZKRATEK	88
ABSTRAKT	89
ABSTRACT.....	90

ÚVOD

Fenomén homosexuality zůstává v současné společnosti stále velmi diskutovaným tématem. Zaobírá se jím řada vědních oborů, a to z toho důvodu, že je trvalým a bytostným problémem určitého počtu osob ve všech historických obdobích lidstva.

Důvodem této práce je snaha postihnout rozmanitost tohoto fenoménu. K tomuto tématu bylo řečeno již mnohé, přesto nebyla dána jednoznačná odpověď na homosexuální problematiku v rovině empirické či etické. Dnes již není problémem, alespoň ne ve vyspělých zemích, přijetí homosexuální orientace člověka. Problémem ale zůstává způsob jejího prožívání a projevování. Názory na způsob a utváření života těchto lidí se liší a to nejen mezi státy, ale i uprostřed jich samotných. Toto prožívané a reflektované napětí mě vedlo k hlubšímu prozkoumání otázek s ním spojených. Jak se projevuje homosexuální orientace v životě takto založeného člověka?

V současnosti existuje řada organizací, které se snaží poskytnout komplexní informace a pomoc homosexuálně orientovanému člověku. Nabízejí různorodost pohledů a přístupů. Ve své práci se zaměřím pouze na postoj římskokatolické církve a pozice organizací v ČR, které se hlásí za práva homosexuálně orientovaných osob. Z mnohých věnuji svoji pozornost SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů v České republice), které se po deseti letech svého působení přejmenovalo na Gay Iniciativu a přeměnilo se ze sdružení organizací na sdružení fyzických osob. V současné době toto sdružení již zaniklo. V České republice ale působilo do roku 2006 a zasloužilo se o prosazení registrovaného partnerství, které dosud má velký význam na způsob prožívání a projevování gay a lesbických osob ve společnosti. Dále se budu zabývat gay hnutím Jihočeská Lambda, které aktivně působí s gay a lesbickými jedinci. Jaká jsou jejich ideová východiska? Co tyto organizace nabízejí? Jakým směrem formují život gay a lesbickým osobám?

Hlavním smyslem první kapitoly je seznámení s obecnou problematikou. Popíši zde původ slova a definuji homosexualitu z pohledu dnešní sexuologie. Dále rozdělím druhy homosexuality a vymezím, jak je chápána sexuální orientaci člověka v současnosti. Chceme-li pochopit smysl, proč se v posledních letech věnuje homosexualitě taková pozornost je nutný pohled do historie. Homosexualita během historického vývoje se oprostila od různých předsudků a začala se řešit na úrovni vědních oborů. Tento fakt nemůže být v dnešní době přehlížen. Vzhledem k zadání

práce je nutné seznámení se se základními pojmy, které jsou s homosexualitou spojovány. Ty se nám poté stanou základem, pro následující kapitoly. Jak jsou schopná reflektovat tato východiska organizace, které mají vliv na způsob prožívání homosexuálně orientovaných lidí?

Ve druhé kapitole se budu věnovat pozicím římskokatolické církve k otázce homosexuality, resp. jejího učitelského úřadu. Na jakých zdrojích stojí její stanovisko k tomuto fenoménu? Jaký postoj k homosexualitě zaujímá a převážně, co z jejího tvrzení vyplývá pro gay a lesbického jedince? Na začátku kapitoly se zaměřím na výroky z Písma svatého, které bývají s homosexualitou nejčastěji spojovány, jejich historický kontext a výklad z pohledu učitelského úřadu církve. Dále analyzuji dokumenty vztahující se k tomuto problému. Závěr kapitoly věnuji shrnutí postojů, které z pohledu katolické církve jsou zásadní pro utváření života gay a lesbického jedince.

Ve třetí kapitole přiblížím pozice k otázce homosexuality ze strany organizací, které se zabývají rovnoprávností homosexuálně orientovaných lidí v české společnosti. Jedná se především o SOHO/GI, Jihočeskou Lambdu. Co je základem těchto organizací? Jaký vliv mají na utváření života gay a lesbických osob? Na začátku kapitoly budu věnovat pozornost historii vzniku organizací v České republice. Následovně bude kapitola členěna podle toho, čím se tyto organizace zabývají a čemu věnují pozornost. Hlavní cíl je zaměřený na to, aby způsob prožívání měl co nejmenší dopad na jedince samotného i jeho okolí. Jejich činnost je osvětová, informativní, poradenská, dále pořádají setkání, spolupracují s médii, snaží se svá práva prosadit v politice, aj.

V poslední čtvrté kapitole porovnáám ideová východiska a přístup římskokatolické církve a organizací hlásící se za práva gay a lesbických osob v České republice k homosexuálně orientovaným jedincům. Jakým způsobem pojmají homosexuální orientaci člověka a jakým způsobem se podílejí na utváření a formování života gay a lesbických jedinců v české společnosti?

Cílem mé práce není obsáhnoutí veškerých problémů, které jsou s fenoménem homosexuality spojovány. Cílem mé práce je s ohledem na obecnou terminologii, která je v současnosti pro homosexualitu používaná, popsat a porovnat postoj římskokatolické církve a organizací v ČR, jejichž názory mají vliv na projevoování a prožívání gay a lesbických osob.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ FENOMÉNU HOMOSEXUALITY

Vzhledem k cíli práce je nutné seznámení s pojmy, které se stanou východiskem pro další zpracování tématu. Z tohoto důvodu bude v této kapitole věnována pozornost vyjasnění základních pojmů, které jsou pro fenomén homosexuality nejpodstatnější. Patří mezi ně původ slova, definice, rozdělení druhů homosexuality a pojetí sexuální orientace člověka. Druhá část této kapitoly bude věnována pohledu do historie. Důvodem je nutnost vytvoření si uceleného obrazu, který nám dá odpověď na to, proč je fenoménu homosexuality v posledních letech věnována taková pozornost. Vzhledem k práci nám historický pohled nastíní problémy, které se k tomuto tématu vztahují a jsou východiskem pro utváření názorů, které homosexualitu schvalují nebo odsuzují. Patří mezi ně např. problematika léčení homosexuálů, teorie o příčinách vzniku, aj.

1.1 Původ slova

Pro označení stejnopohlavní náklonnosti nebyl v dějinách lidstva vždy použit pojem homosexualita (ὁμός homos slovo pocházející z řečtiny znamená stejný, tentýž, sexus slovo odvozené z latiny znamená pohlaví)¹, jak ho známe nyní. Toto označení v odborném jazyce prvně použil v roce 1869 maďarský psychiatr Karoly Benkert (Károly-Mária Kertbeny). Termín též užívají němečtí sexuologové Richarda von Krafft-Ebing a Magnus Hirschfeld, kteří se také zasloužili o jeho popularizaci.²

V průběhu staletí byla homosexualita nazývána mnoha termíny. Nejčastějším společným označením nerozdělující mužské a ženské pohlaví byla sodomie.³ Toto označení, které bylo typické pro středověk, v sobě neslo negativní náboj hříšnosti.

¹ Srov. Prach, V. *Řecko-český slovník*, s. 370. Srov. KÁBRT, J. *Latinsko/český slovník*, s. 474.

² Srov. ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře: Homosexualita*, s. 120.

³ Sodomie je pojem, který je odvozen z Bible z příběhu o Sodomě a Gomoře. V historii se používal k označení všech možných úchylek i těch, které se v současné době za perverzi nepovažují např. právě homosexualitu, aj. Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 19.

V současnosti se homosexuálně orientovaní muži titulují jako gayové.⁴ Pojem gay v sobě obsahuje sebeuvědomění a ztotožnění se se svojí sexuální orientací.⁵ U žen s ohledem na jejich sexuální orientaci se používá pojem lesba, který má souvislost se starověkou řeckou básnířkou Sapphó (Σαπφώ). Ta žila v 6. st. př. n. l. na řeckém ostrově Lesbos.⁶

1.2 Definice homosexuality

Nadřazený výraz homosexualita v sobě skrývá rozdělení tohoto pojmu na homosexuální orientaci (preferenci, identifikaci) a homosexuální chování. Mohou obsahovat totéž, ale nemusí. O rozdělení těchto pojmů bude pojednáno níže. Budu-li mluvit o definici homosexuality, tak mám na mysli pouze homosexuální orientaci člověka.

V knize *Třetí pohlaví* od autorů A. Brzka a J. Pondělíčkové-Mašlové byla homosexualita definována jako celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený (nezaviněný) stav. Tímto tvrzením vyjadřují shodný názor s maďarským psychiatrem K. Benkertem. Za homosexuála označují toho, kdo je přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví (jedná-li se o muže, tak je přitahován a vzrušován muži, jedná-li se o ženy, tak jsou vzrušované a přitahované ženami).⁷

Otevřeme-li o deset let později brožuru od sexuologa I. Procházky *Coming out: průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, na které také spolupracovali současní znalci zabývající se sexuologií Petr Weiss a A. Brzek, nacházíme v ní definici homosexuální orientace mnohem hlubší. Homosexuální muž nebo žena jsou zde definováni nejen na základě erotické náklonnosti (převažující nebo výlučná), ale svou roli zde hraje i citová náklonnost.⁸

⁴ Slovo pochází z angličtiny a znamená veselý, jásavý, bezstarostný. Srov. *Anglicko-český česko-anglický slovník*, s. 123.

⁵ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 26.

⁶ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 87.

⁷ Srov. tamtéž, s. 19.

⁸ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 26.

Obě definice shrnuté v jednu, byly publikovány v nedávno vydané knize *Sexuologie* od Petra Weisse a kolektivu, kde problematice sexuální orientace věnoval pozornost I. Procházka.⁹

Tyto rysy naznačují, že sexuální orientace člověka, která je zaměřená na stejné pohlaví, prodělala na základě vědeckého bádání oprostění od představ, že takovýto člověk vytváří svůj vztah k druhému pouze na základě zájmu o pohlavní prožitek. Sexuologové, během posledních 200 let, odstranili homosexualitu od pojmů sodomie, zoofilie, pederastie, aj. a vytvořili pro ní základ svobodného prožívání a projevování ve společnosti.

1.3 Druhy homosexuality

Do lékařského oboru sexuologie patří členění homosexuálních osob v tom smyslu, jestli jsou schopni se se svojí sexuální orientací zcela smířit a vyrovnat. Zahrnuta je v něm i schopnost, vzhledem ke svému okolí, se k ní přiznat nebo nikoliv. Egodystonní homosexualita v sobě zahrnuje rozpor v dotyčné osobě, která touží po heterosexuální adaptaci a je pravděpodobné, že bude podléhat častým depresím. Opak tvoří egosyntonní homosexualita.¹⁰

Další členění závisí na druhu pohlaví a tomu, jaké věkové hranici dává dotyčný jedinec přednost. Kontakt homosexuálního muže, který si vybere partnera do 13 let je označen za pedofilii. Efobilií se nazývá výběr partnerů mezi 15-20 rokem. Androfilie je zaměření na starší muže a gerontofilie je zaměření na starce. U homosexuálních žen je členění podle výběru věku partnerek stejné a hovoří se o korofilii (sexuální orientace na děti), parentofilii (adolescenční dívky), gynekofilii (dospělé ženy), graeofilii (stařeny).¹¹

1.4 Sexuální orientace

Definice homosexuální orientace vychází ze samotné definice sexuální orientace, která je popsána v knize *Sexuologie* od Petra Weisse a kolektivu jako celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný, nezvolený stav, který vypovídá o výlučné nebo

⁹ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 107.

¹⁰ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 27.

¹¹ Srov. CODE 004. *Druhy homosexuality*, [online].

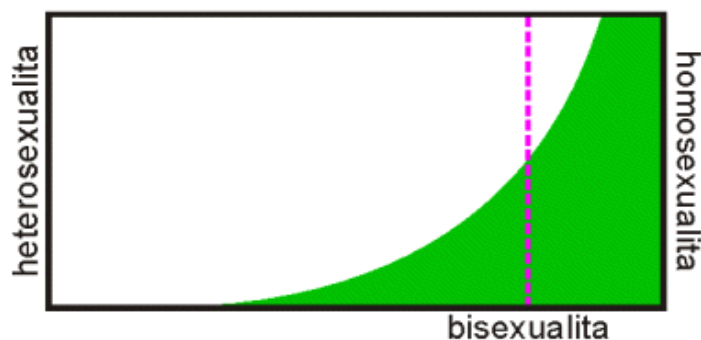
převažující erotické a citové preferenci osob daného pohlaví. Dále uvádí, že sexuální orientace člověka není otázkou volby, ale je biologicky podmíněna.¹²

Pojem sexuální orientace v sobě zahrnuje pojmy sexuální identitu a sexuální chování. Sexuální identita vyjadřuje vnitřní cítění a sebehodnocení. Rozlišujeme ji na heterosexuální, bisexuální, homosexuální. Ve vztahu k homosexuální orientaci člověka mluvíme potom o homosexuální identifikaci, kdy dotyčný jedinec je vnitřně ztotožněný s homosexuálním cítěním.¹³ Sexuální chování by nemělo být v rozporu se sexuální orientací člověka, ale tato podmínka není pravidlem. I. Procházka ve výše uvedené knize shrnuje tvrzení sexuologů, že mnoho lidí za určitých podmínek a motivace je schopno přiměřené reakce a to i citové na nepreferovaný erotický podnět.¹⁴

U lidí, kteří jsou označováni homosexuálně, je nutné rozlišovat pojmy, které v sobě toho slovo zahrnuje. Patří mezi ně homosexuální orientace a homosexuální chování. Jak již bylo nastíněno výše, sexuální chování člověka nemusí vypovídat o jeho sexuální orientaci.

Vztah sexuální orientace a sexuálního chování bude vyjádřen popisem následujícího obrázku. Velmi podrobně se jím zabývají A. Brzka a J. Pondělíčková-Mašlová.¹⁵

Obr. 1 Vztah sexuální orientace a sexuálního chování¹⁶

¹² Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 107.

¹³ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 4.

¹⁴ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 107.

¹⁵ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 19-24.

¹⁶ CODE 004. *Sexuální orientace*, [online]. Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 20.

Obrázek ukazuje lidskou společnost nebo její reprezentativní vzorek. Uvnitř se nachází hetero-homo sexuální prostředí rozdělené křivkou. U levého okraje jsou výhradně heterosexuálně orientovaní jedinci (heterosexuální prožívání je symbolizováno v obrázku bílou barvou). V pravém okraji jsou umístěni výhradně homosexuálně orientovaní jedinci (homosexuální prožívání je v obrázku symbolizováno zelenou barvou). Přerušovanou růžovou čarou je zvýrazněn stejný podíl preferovanosti partnerů. Jedná se o bisexualitu. Ta je definována jako přibližně vyrovnaná erotická a citová náklonnost k osobám obou pohlaví.¹⁷

Budeme-li sledovat křivku v obrázku, tak si všimneme, že se můžeme setkat s lidmi, kteří se nenacházejí pouze na jejím počátku nebo konci. Takový člověk je převážně přitahován a vzrušován preferovaným pohlavím, ale zároveň podle toho v jakém bodě křivky se nachází, je pohlavně přitahován a vzrušován nepreferovaným pohlavím. Tato skutečnost nám umožňuje konat tzv. náhražkové (sexuální) chování. U heterosexuálních jedinců, aniž by se cítili homosexuálně orientovaní, se s ním setkáváme např. ve věznici, armádě, internátech, aj. Jsou to místa s takovými podmínkami, které znesnadňují nebo znemožňují kontakt s osobou opačného pohlaví. Pokud se takový člověk vrátí do obvyklých poměrů, tak v homosexuálním chování nepokračuje. Homosexuální chování prováděné heterosexuálem může nastat i v běžném životě. Nejčastěji je spojováno s finančním motivem, a to prostitucí. V jiných případech může dotyčný nabídnout sexuální službu za jiný cíl, než je získání peněz.¹⁸

V opačném případě, kdy homosexuální jedinec se chová heterosexuálně narážíme na stejné problémy, jako ve výše uvedeném textu. V nedávných letech nutil homosexuální jedince tlak společenských norem se chovat bisexuálně nebo heterosexuálně. Podle českých sexuologů mělo 60 % homosexuálních mužů a 75 % lesbických žen sexuální zkušenost s opačným pohlavím. Toto chování, které je v rozporu se sexuální orientací jedince je podle I. Procházky na základě větší informovanosti veřejnosti a v současnosti méně časté.¹⁹

Je přirozené, aby člověk žil v souladu se svojí sexuální orientací, je-li biologicky podmíněná. O sexuálním zaměření člověka je rozhodnuto před pubertou a tato poloha se

¹⁷ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 26.

¹⁸ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 19-24.

¹⁹ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 107.

během života významně nemění. Nemohou ji změnit ani hetero-homo zkušenosti.²⁰ Pokud se stane, že jedinec např. najde v homosexuálních kontaktech vyšší uspokojení, nestává se najednou homosexuálním, ale objevil v sobě skrytou homosexualitu.²¹ A. Brzka a J. Pondělíčková-Mašlová uvádějí, že nepochopení vztahů mezi sexuálními chováními a sexuální orientací vede k častým mýtům o homosexualitě, které jsou spojeny s její léčitelností, změnitelností a dobré ovladatelností homosexuálního zaměření.²²

1.5 Historie evropských postojů k homosexualitě

Postoje k homosexualitě mají za sebou dlouhý historický vývoj, který se výrazně lišil v různých kulturách i v historických obdobích lidstva. Homosexuální projevy provázejí lidstvo od nepaměti. V mezilidských vztazích měly a mají nejrůznější škálu praktikování (stejně jako heterosexuality) od platonické lásky, přes vzájemný vztah, až k prostituci. V průběhu 19. st. n. l. se na homosexualitu přestalo nahlížet jako na náboženský fenomén, ale stala se empirickým fenoménem. Tento způsob pohledu výrazně ovlivňoval a dosud ovlivňuje prožívání a projevy homosexuálně orientovaných lidí.²³

1.5.1 Doba pravěku

V době pravěku a starověku se nenachází žádné zmínky o homosexualitě. Tento nedostatek informací se snaží vědci kompenzovat studiem současných primitivních národů. Postoj přírodních národů na projevy homosexuálního chování se v různých oblastech planety liší. Jejich vliv na praktikování podléhá mnoha faktorům sociodemografického charakteru a kulturním tradicím (převážně náboženskému směřování).²⁴

²⁰ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 40.

²¹ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 15.

²² Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 19-24.

²³ V níže nastíněných faktech budu používat pro označení homosexuálního chování a homosexuálního orientace společného termínu homosexualita. Dnes je již běžnou praxí, že se tyto dva termíny neslučují (mohou, ale nemusí obsahovat totéž).

²⁴ Srov. WEISS, P. *Homosexualita*, [online].

Podle amerického biologa, představitele sociobiologie E. O. Wilsona byla homosexualita v této době vnímána jako tzv. charita. Mezi přírodními národy neexistovali neženatí jedinci. Homosexuálům, v tomto případě mužům, byl přiznáván statut žen, šamanů nebo vychovatelů dětí a tím byli zařazeni do zvláštní sociální skupiny. Proti tomuto tvrzení se postavili jiní odborníci, kteří tuto teorii považovali za zcela scestnou. Tito muži neplnili úlohu opatrovníků dětí, ale svůj význam měli při iniciaci do dospělosti.²⁵

Homosexuální projevy u přírodních kmenů jsou nejčastěji spojovány s iniciačními obřady dospělosti. V oblasti Melanésie v Nové Guineji se těmito kmeny podrobně zabýval Gilbert Herdt (1984). Hlavní smysl iniciačního obřadu spatřuje v neúčasti mladých mužů na každodenním životě (může trvat několik měsíců i let) a tím zvyku na nezávislosti vůči rodině (na vztahu k matce). Jsou vystavováni různým zkouškám. Praktikují homosexuální kontakty, které mají různé podoby od tanců, společné masturbace přes orální až anální styk v pasivní či aktivní roly. Důvodem, proč se tyto obřady dělají je, že u řady melanéských kmenů panuje názor, že matka přivede chlapce na svět, ale až nějaký muž mu může dodat dostatek potřebného semene. Celý obřad je chápán jako příprava na dospělý život v manželském heterosexuálním svazku, a proto není možné tyto homosexuální praktiky považovat za důsledek homosexuální orientace. Jak sám dodává autor, tento obřad se uskutečňuje u těch kmenů, kde dochází k oddělení denního života mužů od žen a vládne zde muž. Na druhou stranu nelze přehlédnout, že tyto praktiky nelze provádět bez vzrušení a sexuální touhy.²⁶ Zcela odlišný názor na homosexualitu nalezneme u jiného kmene v Nové Guineji, kteří žijí homosexuálně a jen jednou v roce podstupují rituál za účelem rozmnožování.²⁷

1.5.2 Období Řecka

Období starověkého Řecka bylo velmi tolerantním prostředím pro vnímání homosexuality. Čteme o ní v mytologiích i v literárních dílech autorů té doby. Setkáváme se s ní v běžném životě obyvatelstva. Kde přesně má své počátky, se neví. U anglického badatele a básníka Roberta Gravesa se dozvídáme, že ze začátku byla spojována s chrámovým kultem bohyně Kybelé a mezi obyvatelstvo se rozšířila až

²⁵ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 15-18.

²⁶ Srov. tamtéž, s. 21-28.

²⁷ Srov. CODE 004. *Vývoj v dějinách*, [online].

s rozvojem městských obcí. Bohyně Kybelé byla vnímána jako „Matka země“. K jejímu uctívání byli zapotřebí kastráti, kteří se převlékali za ženy a provozovali chrámovou prostituci. Takto spravované chrámy se nacházely v mnohých městech v tehdejší Řecku.²⁸

V mytologických příbězích nacházíme zmínky o Achillovi a jeho nejmilovanějším příteli Patroklovi, který v jeho výzbroji vyrazí proti Trójanům, kde zahyne. Achilles jeho smrt mstí a mrtvé tělo jeho vraha vláčí devět dní kolem trojských hradeb. O Hyakinthovi a bohu Apollónovi, který pro mladíkovu krásu navštěvoval Spartu. Hyakinth je usmrčen žárlivým bohem větru Zefyrem a Apollón na jeho památku nechá z jeho krve vyrůst květině, kde proužky na listech znamenají AI (běda). V povědomí Řeků se Hyakinth stává symbolem hynoucího konce léta a ožívajícího jara. Na jeho počest se v červenci pořádaly slavnosti Hyakinthie. Obrazy těchto mytologických příběhů a mnohé další se staly kulturním základem tamějšího obyvatelstva. Nejzákladnější mýtus, který byl chápán jako náboženské ospravedlnění vášnivé lásky mezi mužem a chlapcem, je příběh o bohu Diovi a Ganymédovi. Zeus, který se přeměnil ve velkého dravého ptáka a odnesl si nejkrásnějšího chlapce na světě sebou na Olymp a učinil z něj svého nesmrtelného číšníka. Ganymédes je nejpodstatnější mýtickou homosexuální postavou. Jeho jméno (řecky Γανυμήδης) znamená ten, který se raduje z mužství. Graves dále uvádí, že původní smysl tohoto pojmenování v archaickém společenství symbolizoval rituál, skrze nějž docházelo k obnovení vladařské moci posvátného krále skrze svatební akt. Orel v dávných obřadech byl chápán jako prostředník mezi nebem a zemí, který symbolizoval znovuzkříšení vlády.²⁹ Tento příběh si v dějinách lidstva našel nemálo uměleckého zpracování. Řekové ztotožňovali Ganyméda se souhvězdím Vodnáře (i toto připodobnění má svůj mýtický příběh). Středověk v postavě orla a Ganyméda spatřoval předobraz Ježíše Krista a evangelisty Jana. Renesanční humanisté v mýtu viděli vzestup lidské duše k bohu.³⁰ Roku 1610 Galileo Galilei po Ganymédovi pojmenovává jeden z nově objevených měsíců planety Jupiter.³¹

Takto vnímaný obraz v mytologických příbězích nacházel i své tolerantní opodstatnění v některých kruzích běžného života. Aristoteles uvádí, že za krále Minose,

²⁸ Srov. GRAVES, R. *Řecké mýty*, s. 120.

²⁹ Srov. tamtéž, s. 119.

³⁰ Srov. HALL, J. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*, s.145.

³¹ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 44.

který byl pokládán za tvůrce zákonů na ostrově Kréta, byla uzákoněna láska k chlapcům z důvodu přelidnění.³² Ernest Borneman v *Encyklopedii sexuality* říká, že homosexualita byla promítnuta roku 800 př. n. l. do zákonů pro starověkou Spartu legendárním zákonodárcem Lykurgosem. Ten tvrdil, že kdo nemá v posteli přítele, nemůže být řádným občanem. Přesto každý muž měl povinnost se oženit, aby zajistil potomky pro tehdejší vojenský stát Spartu.³³ Na celém území Řecka nebyly vnímány homosexuální projevy jednotně. Měly nejrůznější stupnici vyznávání od platonické lásky, přes milující vztah až po prostituci. Budeme-li mluvit o vztahu dvou mužů či žen v prvních dvou smyslech, tak toto chování bylo tolerované a u mnoha autorů opěvováno. Naopak prostituce, která byla v této době velmi rozšířená, a znásilňování byly odmítány a zákony nepovolovány. V knize *Dějiny lásky II.* od autora Hynka Záruby nacházíme zmínky o státníku Solónovi (639-559 př. n. l.), za kterého byl vydán zákon, který prostituci stíhal. Žádný představitel rodiny nesměl pronajmout mladého muže ke smilstvu nebo bude potrestán. Když mladík dospěje, nemá vůči takovému člověku vyživovací povinnost, nemusí ho ctít, dát mu přístřeší, jen má povinnost ho pohřbít. Pokud prostituci činí již dospělý muž, tak nesmí vykonávat žádný státní úřad. Autor dodává, že v povědomí lidí bylo stále oddělené homosexuální chování, které sloužilo k prodeji mužů (pornoí) od těch, kteří tak nečinili a jejich vztah byl oproti prostituci počestný (erómenoi).³⁴

Mužské projevy homosexuality byly mezi obyvateli rozšířeny v prostředí, kde se shromažďovali mladí chlapci. Měla spojitost s vnímáním mladých a krásných těl. Bylo možné se s ní setkat ve vojenském prostředí, v athénských gymnasiích (sportovištích), při výchově mladíků, v mužských klubech.³⁵ Ženská homosexualita měla v tomto období spojitost s básničkou Sapphó (Σαπφω, 620 př. n. l.). Se svým mužem musela dvakrát do vyhnanství. Ve třiceti letech odchází jako vdova na ostrov Lesbos, kde zakládá školu Múz (Múseion) pro dívky z aristokratických rodin. Vyučovala je hudbě, zpěvu, tanci. Svůj hluboký cit ke svým žákyním dávala najevo ve svých básních. Život údajně ukončila skokem ze skály pro nešťastnou lásku k jedné ze svých svěřenkyň.³⁶

³² Srov. CENTRUM DĚTSKÝCH A VZDĚLÁVACÍCH POŘADŮ. *Homosexualita v dějinách*, [online].

³³ Srov. BORNEMAN, E. *Encyklopedie sexuality*, s. 185.

³⁴ Srov. ZÁRUBA, Hynek. *Dějiny lásky. Díl II*, s. 296-298.

³⁵ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 49-59.

³⁶ Srov. BRZEK, A.; PONĎĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 87.

Z období Řecka se nám dochovaly spisy, ve kterých se můžeme dočíst, že homosexuální projevy byly přirozenou součástí této kultury. Jedná se například o spis *O lásce* od Plutarcha v němž se hovoří o chápání pravé lásky mezi muži jako citu přerůstajícím v přátelství, které ho uvede v pravou dokonalost.³⁷ Dále Platónův spis *Symposion*, který v překladu zní Hostina. V dnešním povědomí by mělo takové hodování podobu zábavy. Tehdy se konala po jídle. Pořádá ji Agathón na oslavu svého vítězství v dramatických hrách, při které pějí zúčastnění (Faidros, Pausanius, Eryximachos, Aristofanes, Agathon, Sókratés, Alkibiades) chvály na boha Érota (na lásku). Aristofanes zde promlouvá v podobenství o tom, jak láska je spojovatelkou staré lidské přirozenosti. Lidem totiž bylo vlastní, že tvořili bytost, která se podobala kouli. Měli dva obličejy, čtyři nohy a čtyři ruce. Muž spojený s mužem pocházel ze slunce, žena s ženou ze země a lidé měsíce bylo spojení muže se ženou. Zeus je pro jejich sílu a vzpurnost rozetnul na půl. Od té doby hledá každý svojí druhou půlku a touží po spojení, po lásce.³⁸

1.5.3 Středověk

Doba středověku nebyla pro vnímání homosexuality radikálně netolerantním prostředím. S pochopením nebo odsouzením se můžeme setkat na mnohých místech i v různých časových intervalech. V tomto historickém období se začaly na homosexualitu utvářet takové názory, jejichž některé střípky přetrvali až dodnes. Toto chování začalo být spojováno pouze s požitkářstvím, prostitucí, obtěžováním dětí, krvesmilstvím. Ovšem nejrozšířenější argument zněl, že homosexualita je proti lidské přirozenosti (ani zvířata nepraktikují stejnopohlavní sblížení).³⁹ Historik J. Boswell v knize *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality* uvádí, že v době raného křesťanství byl rozšířený spisek *Physiologus*, který vykládal, co o zvířatech říká Písmo svaté. Hyena v této době byla vnímána jako oboupohlavní. V analogii tento spis ukazuje na slova sv. Pavla. Srovnání homosexuálních projevů se zvířecí říší, ve které takové chování nenajdeme, bylo běžným argumentem středověkých teologů.⁴⁰ Dnes je toto tvrzení již vyvrácené.

³⁷ Srov. PLÚTARCHOS. *O lásce*, s. 18-19.

³⁸ Srov. PLATÓN. *Symposion*, s. 38.

³⁹ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 98-99.

⁴⁰ Srov. BOSWELL, J. *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*, s. 143.

Tresty odsuzující homosexuální projevy vycházeli v platnost pozvolna. Zprvu nebyly nařizovány církví, ale pouze světskou mocí. V církevním prostředí měly v počátcích středověku podobu pokání.

Na původním území římské říše, před jejím rozdělením, byly homosexuální projevy, v podobě, kdy byla velmi rozšířena prostituce, zakázány ve 3. st. n. l. Roku 390 n. l. za provozování a nucení k jejímu praktikování, byl udělen tělesný trest. Homosexuální prostituce ve východořímské říši byla zrušena až v 6. st. n. l, do té doby byla zdaňována. Roku 533 n. l. byla byzantským císařem Justiniánem homosexualita zařazena do zákoníku jako cizoložství, za něž mohl být nařízen trest smrti (jeho manželka tento zákon používala k likvidování svých nepřátel a politických protivníků).⁴¹

V polovině 11. st. n. l. se v církevních kruzích rozšířila *Kniha Gomorry* od sv. Petra Dominika líčící mnohé varianty homosexuálního styku velmi rozšířeného mezi kněžími. Roku 1059 na Lateránské synodě byla uzákoněna řada církevních reforem včetně návrhů od sv. Petra Dominika, kromě jeho návrhu na zavedení trestů pro homosexuály.

Počátkem 12. st. n. l. v Anglii londýnští radní označili homosexualitu za hřích. Proti tomuto rozhodnutí se postavil sv. Anselm z Canterbury, opat cisterciáckého kláštera Aelred a Baudri, biskup Marbod. Byli toho názoru, že tyto projevy jsou běžné a velmi rozšířené. Homosexuální přátelství, v církevních kruzích, by se mělo chápat jako stupínek k vznešenějším a posvátnějším vztahům na cestě k Bohu.⁴²

Ve 14. a 15. st. n. l. ve Florencii začala být homosexualita trestně stíhaná civilními úřady. Byli zřízeni tzv. Noční a klášterní dozorcí (*Ufficiali di notte e monasteri*), kteří zkoumali anonymní nařčení z homosexuality. Tyto projevy mezi muži, ve smyslu análního styku, které byly nazvány sodomii, se začaly trestat smrtí.⁴³

1.5.4 Devatenácté a dvacáté století

V době 19. st. n. l., kdy za homosexualitu byla udělena trestní sazba vězení, se začínají objevovat první pokusy o její zkoumání na vědecké úrovni. Roku 1836 vydává švýcarský kloboučník Heinrich Hosli (1784-1864) knihu, která pojednává o historii lásky mezi muži. K dalším známým jménům patří hannoverský právník Karl Heinrich

⁴¹ Srov. BOSWELL, J. *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*, s. 122-124., 173-174.

⁴² Srov. tamtéž, s. 229.

⁴³ Srov. BULLOUGH, V. L. *Sexual Variance in Society and History*, s. 416-417.

Ulrichs (1825-1895) a jeho dílo *Bádání o záhadě lásky mezi muži* (Forschungen über das Räthsel der mann männlichen Liebe) a německý sexuolog Richarda von Krafft-Ebing (1840-1902).⁴⁴ Německý lékař, sexuolog Magnus Hirschfeld (1868-1935) roku 1896 vydává sexuologickou studii *Sapphó a Sokratés*, kde uvádí, že homosexualita je vrozená. Jeho největší dílo ve smyslu encyklopedické příručky (bylo plné faktů a mělo velký kulturní význam) vychází roku 1920 pod názvem *Homosexualita mužů a žen*. Roku 1918 založil v Berlíně Ústav pro sexuální vědu, kde působil jako ředitel. Na základě Hirschfeldova návrhu se v Berlíně roku 1921 konal kongres Světové ligy pro sexuální reformu, který měl za cíl vysvětlit veřejnosti podstatu sexuálního zaměření. V rozmezí let 1921-1932 předsedal pěti Světovým kongresům Ligy pro sexuální reformu. Poslední se konal v Brně, kde uspořádal přednášky. Výsledek svojí práce pro tehdejší Československo shrnul v listu *Nový hlas*. Považuje homosexualitu, která je organicky daná za neškodnou. Nevidí v ní nemoc a tudíž ji není možné léčit. Dále tvrdí, že z nikoho, kdo nemá takové sklony, se nedá učinit homosexuál. Gaye a lesbičky řadí do tzv. „třetího pohlaví“, které není určeno k rozmnožování. Považuje je za plnohodnotné lidi, kteří tvoří harmonickou osobnost. Tito lidé by neměli být pronásledováni, ale zařazeni do společnosti.⁴⁵

Doba nacistické ideologie zastavila veškeré lidské snahy o zrovnoprávnění stejnopohlavních vztahů. Na homosexualitu bylo nahlíženo podle § 175 jako na smilstvo proti přírodě. Jádrem problému spočívalo v tom, že homosexuální muži promrhávají čas na plození potomků. Trestala se transportem do koncentračního tábora nebo kastrací.⁴⁶

V druhé polovině 20. st. n. l. vyjádřila svůj postoj k homosexualitě Americká psychiatrická společnost (APA). Její reakce vychází z pokusů o léčitelnost tohoto fenoménu. Homosexuální orientace je nezměnitelná, není nemocí ani duševní chorobou. Cílem terapeutů by tedy nemělo být odstranění homosexuální orientace, ale pokus o její včlenění do společnosti. Roku 1973 byla homosexualita odstraněná ze seznamu duševních chorob z 3. revize Diagnostického a statistického manuálu (DSM). Roku 1987 byla vyřazena egodystonní homosexualita. Roku 1997 APA uvedla, že neexistuje možnost, která by změnila sexuální orientaci člověka na základě léčebných pokusů.

⁴⁴ Srov. SEIDL, J. *Pokus o odstranění homosexuality za první republiky*, [online].

⁴⁵ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 303-306.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 315-317.

Toto stanovisko také zaujímají jiné odborné organizace např. Americká asociace psychologů, Národní asociace sociálních pracovníků a Americká akademie pediatriů.⁴⁷

1.6 České dějiny homosexuality

První národ, který se nacházel na našem území byli Keltové. Jednalo se o barbarský kmen Bójů od nichž je odvozeno pojmenování Čech (Bohemia). I u tohoto kmene najdeme zmínku homosexuálních projevů, které zmiňuje francouzský badatel Mauduit ve své knize Keltové. Podle řeckého historika Diodóra Sicilského, který žil v 1. st. př. n. l. dávali Keltové přednost nemravným objetím mužů před ženským objetím. Toto chování bylo považováno za běžnou praxi, převážně u mladých hochů. Ti se ostatním nabízejí, a pokud jsou odmítnutí, považují to za urážku.⁴⁸

Za vlády Karla IV. roku 1353 byl vydán *Karolínský trestní kodex*, ve kterém byl ustanoven trest smrti za pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví.⁴⁹

V českých zemích roku 1532 byl přijat na říšském sněmu v Řezně *Hradební řád Karla V.*, který schvaloval upálení zaživa za prokázanou homosexualitu. Roku 1768 vydala Marie Terezie trestní zákoník *Constitutio Criminalis Theresiana*, který platil pro všechny země monarchie. Homosexualita v něm byla trestána smrtí a poté až upálením. Roku 1787 za vlády Josefa II. byl trest smrti zrušen ve *Všeobecném zákoníku o zločinech a trestech na ně* a dotyčný byl vsazen pouze do žaláře. Takto zaměřený postoj ukazuje na tu skutečnost, že trest spojený s homosexualitou již není mstou za takové chování, ale přesouvá se do úrovně převýchovy. Dotyčný byl zprvu bit metlami, měl vykonávat veřejné práce, byl přemístěn z místa, kde čin spáchal a poté, když to nepomohlo, byl uvězněn.⁵⁰

Roku 1803 vstupuje v platnost nový trestní zákoník *Kniha práv nad přečiněními hrdelními a těžkými řádu městského (policie) přestupky*, který prošel nepatrnou úpravou roku 1852, ale v jádru věci byl zachován. V českých zemích platil až do konce roku 1950. v něm bylo trestné podle § 129 tzv. smilstvo proti přírodě. Císařský dekret z roku 1824 upřesnil, že mezi takové smilstvo proti přírodě patří homosexualita a zoofilie. Trest za homosexuální projevy bylo vězení od šesti měsíců do jednoho roku. Po 98

⁴⁷ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 46-48.

⁴⁸ Srov. MAUDUIT, J. A. *Keltové*, s. 108.

⁴⁹ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 111.

⁵⁰ Srov. PROCHÁZKA, I. et. al. *Historie právních postojů k homosexualitě*, [online].

letech roku 1950 vyšel nový trestní zákoník, který zachoval trestnost, ale snížil trestní sazbu. Homosexualita v něm byla definována podle § 241 jako trestný čin podle lidské důstojnosti.⁵¹

Roku 1961 vstupuje v platnost nový trestní zákoník, který uvádí v § 244, že pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví a staršími osmnácti let není trestným činem, když k němu dojde dobrovolně. Pohlavní styk mezi osobou mladší a starší osmnácti let trestným činem byl. Nesměl být provázen homosexuální čin za úplatu a nesměl budít veřejné pohoršení. Tento fakt je velkým pokrokem, nicméně nemění nic na tom, že homosexualita stále spadá pod diskriminované jevy. Doba komunistické ideologie nesla nálepkou netrestnosti, přesto lidé žijící v této době byli v důsledku celkového společenského tlaku stále vydíratelní a nepochopení. Stát zabraňoval vzniku organizací, shromažďování a informovanosti veřejnosti.⁵²

Příznivější podmínky pro homosexuály žijící v Čechách nastaly roku 1989 po „sametové revoluci“. Roku 1990 začíná vznikat SOHO (Sdružení organizací homosexuálních občanů), HRHO (Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních osob), Svaz Lambda. Význam, za jakým se tito lidé setkávali nacházel společné stanovisko mimo jiné v tom, že veškeré aktivity v gay-komunitě měly směřovat ven k ostatním lidem. Hlavním smyslem organizace SOHO bylo zajištění bezpečných sociálních podmínek homosexuálně orientovaným lidem. Hnutí HRHO mělo politicky reprezentovat. Svaz Lambda si vzalo na starost vyvíjení aktivity uprostřed gay-komunity. Po dobu 20 let mnohé organizace zanikly a jiné vznikly.⁵³ Roku 1992 vstoupila v platnost přijetím 10. revize *Mezinárodní klasifikace nemocí* nezměnitelnost homosexuální orientace terapeutickými metodami. Změna pocházející z APA začala být závazná 1.1. 1994.⁵⁴

V současnosti je homosexualita beztrestná, věková hranice pohlavního styku mezi osobami stejného pohlaví je snižena na 15 let, homosexuální páry mohou uzavírat registrované partnerství. Osvěta homosexuality do povědomí lidí je zprostředkovávána skrze vědecké obory, média, různé organizace, ale mnohdy i osobním životem samotných homosexuálně orientovaných lidí.

⁵¹ Srov. SEIDL, J. *Pokus o odstranění homosexuality za první republiky*, [online].

⁵² Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 112.

⁵³ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 453-466.

⁵⁴ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 44.

1.7 Teorie o příčinách vzniku

Svůj vývoj zaznamenal i pohled na vznik homosexuální orientace. Ta začala být na základě medicíny v 19. st. n. l. chápána jako porucha sexuálního zdraví a tím se zkoušel hledat způsob jejího léčení. Metody byly mnohé. Léčila se např. podáváním hormonů, výměnou varlat u homosexuálního muže za varlata muže heterosexuálního, tzv. averzivní metodou, kdy homosexuální prožitky byly spojovány s nepříjemnými představami, podáváním drogy LSD, skrze níž mělo dojít k odreagování nepříjemných zážitků z dětství, ale i chirurgicky, kastrací, aj.⁵⁵ Po neúspěšných pokusech o léčbu homosexuální orientace lékaři od tohoto kroku upustili. V současnosti není zaměřen postoj na změnitelnost sexuální orientace, ale na integraci homosexuálních jedinců do společnosti. Své stanovisko vyjádřila i Americká psychiatrická společnost (APA), která roku 1973 vyřadila homosexualitu ze seznamu duševních chorob ve 3. revizi Diagnostického a statistického manuálu (DSM).⁵⁶ Roku 2000 uvádí, že nedoporučuje léčení homosexuality z toho důvodu, že chybí dostatečně prokazatelné studie o účinnosti metod. Dále považuje homosexualitu za stav, který nepotřebuje léčbu. Existuje při ní riziko poškození pacienta.⁵⁷ Postoj Světové zdravotnické organizace (WHO) v 10. revizi *Mezinárodní klasifikace nemocí* (MKN), která je u nás závazná od 1.1.1994 kopíruje stanovisko APA. Do přijetí 10. revize MKN spadala homosexuální orientace do oblasti zájmu psychiatrů a psychologů. Od přijetí v ní zůstávají pouze egodystonní homosexuálové. Egodistonická sexuální orientace má diagnózu F66.1 a spadá do oddílu *Poruchy psychické a chování související se sexuálním vývojem a orientací*. Sama sexuální orientace se zde nepovažuje za poruchu. Pohlavní identita a preference je u dotyčného homosexuální, ale jedinec touží po změně své sexuální orientace. Jedná se tedy o nesmířeného homosexuála, který nepřijímá informaci, že homosexualita se nedá léčit.⁵⁸

V průběhu posledních let vznikly různé teorie, které se snažily a dosud snaží zachytit vznik homosexuální orientace v jejím počátku. Můžeme je rozdělit do dvou skupin. Jedni jí považují za získanou během života (teorie svedení, výchovy a prostředí) a druzí za vrozenou (výzkum genetický, endokrinologický, morfologický). Současní

⁵⁵ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 31-32.

⁵⁶ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 46.

⁵⁷ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 116.

⁵⁸ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 44.

čeští sexuologové nepřikládají žádný význam teorii svedení, výchovy a prostředí a to z toho důvodu, že považují sexuální orientaci za biologicky podmíněnou a chápou ji jako jednu z variací lidské sexuality. O biologických výzkumech tvrdí, že bývají často nejednoznačné. Předpokládají, že vznik homosexuální orientace může ovlivnit více kauzalit. Jednoznačná teorie vzniku není zatím známá.⁵⁹

1.7.1 Teorie svedení

Teorie svedení je považována ze jednu z nejstarších teorií. Svůj základ nachází v tvrzení, že sexuální orientace je naučená v době puberty. Homosexuální orientace (chování) vzniká na základě zážitku, které prodělá dítě nebo dospělý jedinec a svou sexuální orientaci tomuto stavu přizpůsobí. Současné důkazy a poznatky tuto teorii vyvrátily.⁶⁰ A. Brzek a J. Pondělíčková-Mašlová zmiňují, že o sexuální orientaci člověka je rozhodnuto již před pubertou.⁶¹ Tuto teorii potvrzuje i I. Procházka v knize *Sexuologie*.⁶²

1.7.2 Teorie výchovy a prostředí

Teorie výchovy a prostředí má svůj základ v psychoanalýze. Snaha léčení homosexuální orientace vychází z tvrzení, že jí dítě získává v době od narození do 3. roku života na základě výchovy a prostředí ve kterém vyrůstá. Vztahy v primární rodině jsou vnímány jako patologické a z toho důvodu je např. mužská homosexualita spojována s přílišnou fixací na matku nebo s rivalitou ve vztahu k otci či sourozencům. Teorie výchovy a prostředí vychází z předpokladu nedostatečného nebo chybějícího rodičovského vzoru nebo přehnanou péčí stejnopohlavním rodičem. Současní odborníci zastávají názor, že prostředí může mít vliv do 3. roku dítěte na predispozici k určitému sexuálnímu založení.⁶³ V raném dětství se vytváří identita s pohlavím, která má vliv na vývoj psychiky a sexuální roli. Tato predispozice k samotnému vzniku homosexuální orientace ale nestačí. Nelze ji považovat za duševní poruchu nebo patologický stav.

⁵⁹ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 108.

⁶⁰ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 29.

⁶¹ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 29.

⁶² Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 108.

⁶³ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 28.

Sexuální orientaci člověka považují za vrozenou (biologicky založenou) a nikoliv získanou během života na základě psychosociálních vlivů.⁶⁴

Velmi podrobné rozpracování homosexuální orientace ve vztahu k psychoanalýze můžeme nalézt v diplomové práci *Homosexualita a poruchy pohlavní identity, Základní teoretické přístupy v současné sexuální psychologii* od Olgy Pechové. Zabývá se zde postupem, popisem a myšlením, kterým se psychoanalytici v průběhu 20. st. n. l. zabývali.⁶⁵ Zpracování výzkumů týkající se psychických vlivů vycházejících z rodinného prostředí není hlavním předmětem této práce, ale přesto bych ho nechtěla zcela opomenout a to z tohoto důvodu, že tato teorie pro své základy dává prostor pro vytváření teorií o možnosti změny respektivě léčitelnosti homosexuální orientace.

S tímto názorem se můžeme setkat např. v překladu 2. dílu katolického katechismu pro dospělé *Život z víry* vydané Německou biskupskou konferencí, která tuto možnost připouští.⁶⁶ Dotyčný se zde odvolává na vědecké autory, kteří na základě určité terapie a příznivých podmínek připouští možnost trvalé změny homosexuální orientace. I když si je autor vědom skutečnosti, že na poli vědeckého bádání je znám názor, že sexuální orientace člověka je nezměnitelná. Dualita tohoto názoru by mohla vycházet z dosud nepotrzených teorií o příčinách vzniku homosexuální orientace i přes skutečnost, že sexuální orientace člověka je vrozená a nikoliv získaná během života. Toto tvrzení můžeme najít zaznamenané i v *Katechismu katolické víry* v § 2357, kde homosexuální orientace je spojována pouze s psychickou stránkou člověka, nikoliv s biologickou.⁶⁷

Vypovídají o tom i některé publikace, které vyšly roku 1995 v křesťansky orientovaném Karmelitánském nakladatelství Kostelní Vydří a to *Sexualita v našem životě* a *Homosexuální...*, kde se nahlíží na homosexuální orientaci z pohledu teorie výchovy a prostředí i teorie svedení. Za faktory vzniku homosexuální orientace jsou zde považovány tyto vlivy: časté sexuální zneužívání v mladém věku dítěte a to převážně příbuzným, dostupnost kamarádů a přátel pouze stejného pohlaví, špatné prožití puberty a její úspěšné prožití s nikým dalším, neuvědomění si dostatečné lásky rodiče popřípadě odmítnutí dítěte rodičem či jejich absence a s tím související ztotožnění s rodičem opačného pohlaví (protože rodič stejného pohlaví byl takový, že chyběl, byl

⁶⁴ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 29.

⁶⁵ Srov. PECHOVÁ, O. *Homosexualita a poruchy pohlavní identity. Základní teoretické přístupy v současné sexuální psychologii*, s. 51-62.

⁶⁶ Srov. *Život z víry*, s. 267.

⁶⁷ Srov. KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ. *Katechismus katolické církve*, [online].

nepřístupný, nevzbuzoval dostatečnou úctu, nezasloužil si dostatečnou lásku), nepřijetí rodičem (stačí i touha v těhotenství po opačném dítěti), nepodařený heterosexuální vztah, nesmělost vyúsťující z komplexu z opačného pohlaví, snadnější odhadnutí reakcí u partnera stejného pohlaví, potřeba bezpečí, neznalost takového páru, kde by bylo vyvážené vzájemné doplňování (setkávání se pouze s karikaturami vztahu) nebo všemožné strachy z konfliktních situací.⁶⁸

Kniha *Homosexualita z katolického pohledu* od salcburského biskupa mons. Andrease Launa věnuje dva oddíly terapii homosexuality. První část je zpracována Gerardem J. M. van den Aerwegem. Pojednává v ní o vlastních zkušenostech s 35letou terapií na homosexuálních mužích. Zastává názor, že homosexualita není vrozená, ale dá se psychologicky vysvětlit. Jeho koncepce vychází z teorie výchovy a prostředí, kdy u homosexuálních jedinců nachází vlastnosti, které jsou spojené s výchovou, Je to úzkost, citlivost, charakterová slabost, sebelitování, rysy feminity. Homosexuály označuje za neurotiky a homosexuální orientace za neurotickou sexualitu. Tyto jedince chápe jako ty, kteří mají narušenou identitu, která vznikla z důsledku psychologických faktorů. Druhou část zpracoval Richard Cohen a navazuje v ní na první část, kdy homosexualitu shrnuje jako symptom hluboko ležících problémů. Navrhuje zde vlastní model procesu uzdravení, který vychází z jeho dvanáctileté zkušenosti s homosexuálními jedince o kterých zde hovoří jako o postižených osobách. Rozděluje ho do čtyř fází. První nazývá přechodné období, kam zahrnuje terapii chování. Druhou fází je terapie vzniku poruchy, která spočívá v kognitivní terapii a uzdravení „vnitřního dítěte“. Třetí fáze vypovídá o uzdravení homo-emocyonálních zranění a do poslední fáze zahrnuje uzdravení hetero-emocyonálních zranění.⁶⁹

Teorie svedení a teorie výchovy a prostředí jsou současnými sexuology zamítnuty a to z toho důvodu, že sexuální orientace člověka se utváří před jeho narozením. Terapie, které pracují se změnou sexuální orientace jistě nebudou zanedbatelné, když budou aplikovatelné na egodystonickou homosexualitu. Je však nemožné, aby byly použity na egosyntoních homosexuálech. Pokud se dotyčný jedinec rozhodne k přizpůsobení většinové sexuální orientaci (heterosexuálním chování), která je proti

⁶⁸ Srov. Ange, D. *Homosexuální...*, s. 18-20.

⁶⁹ Srov. Laun, A. *Homosexualita z katolického pohledu*, s. 61-146.

jeho přirozenosti, otázkou zůstává, jakým způsobem by taková terapie měla být vedena a co by mělo být jejím předmětem.

A. Brzek a J. Pondělíčková-Mašlová v knize *Třetí pohlaví* zmiňují, že v dřívějších dobách, kdy byla menší informovanost o problému homosexuality, se sexuologové setkávali s pokusy o adaptaci homosexuálních jedinců. Uvádějí, že pokud mají homosexuálně orientované osoby jen malou schopnost vzrušení opačným pohlavím (viz. obrázek v kapitole Sexuální orientace), tak není možné, aby schopnost medicínskými prostředky zvýšili. V některých případech může docházet k tzv. falešné adaptaci, která pro dotyčného představuje patologický stav. Navrhují, že pro dotyčného je lepší, aby poznal sám sebe. Úkol sexuologa spatřují v tom, že by měl rozpoznat, zda adaptační proces probíhá správně. Celý proces adaptace nenazývají léčením, ale přizpůsobením se bez změny sexuální orientace.⁷⁰

Otázka nemožnosti změny sexuální orientace se nelíbila jedincům, kteří sami na sobě potvrdili, že východiska změny sexuální orientace jsou možná. R. L. Spitzer vedoucí Biometrického výzkumného centra Kolumbijské univerzity v New Yorku roku 2001 na sympoziu APA zveřejnil, že někteří gayové a lesbičky mohou změnit svoji orientaci. Sám R. L. Spitzer se roku 1973 prosadil o to, aby se homosexualita vyřadila z Diagnostického a statistického manuálu (DSM). Uváděl, že homosexualita není nemocí, je „normálním“ stavem. Je trvalá a nezměnitelná. S tímto názorem nesouhlasili jedinci, kteří prošli tzv. nápravnou terapií a tvrdili, že sexuální orientace člověka se dá změnit. R. L. Spitzer na základě těchto požadavků uskutečnil výzkum, který toto tvrzení měl prozkoumat. Byl proveden formou dotazníku, který obsahoval následující kritéria: sexuální přitažlivost, touha po citové intimitě s osobou stejného pohlaví, představy pohlavního styku s osobou stejného pohlaví, homosexuální styk uskutečněný s oboustranným souhlasem, představy při masturbaci, představy při heterosexuálním styku. Cílem výzkumu bylo zjištění, zda je dotyčný jedinec schopný změnit svoji homosexuální orientaci, která trvá alespoň 5 let. Závěry jsou následující. Dotazovaní udávali celou škálu změn, ale nehovořili o změně úplné. Velmi přínosným byl pro ty jedince u kterých došlo ke změně některých ukazatelů sexuální orientace a to sexuální identity a sexuálního chování (přestali se chovat homosexuálně). Tato změna u dotyčných podporovala jejich sebevědomí, spokojenost a cítili ji jako úspěch. Úplná změna sexuální orientace byla ale vzácná. Závěrem můžeme říci, že u jedinců,

⁷⁰ Srov. BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*, s. 63-65.

kteří jsou velmi motivováni, je možná změna sexuální orientace, která nemůže být vztažena na všechny homosexuální osoby jako měřítko smyslu prožívání jejich sexuální orientace.⁷¹

1.7.3 Genetický výzkum

Genetické studie a níže uvedené výzkumy se zakládají na předpokladu, že homosexuální orientace je biologicky podmíněná.

Dosud nebyl nalezen žádný gen ani skupina genů, o kterých by se dalo spolehlivě říci, že právě ony jsou příčinou homosexuální orientace. Přesto na základě dosavadních výzkumů lze říci, že genetické faktory prokazatelně ovlivňují sexuální orientaci člověka.

První výzkumy proběhly v první polovině 20. st. a vnesly do vědy předpoklad, že homosexualita je z větší části dědičná po matce než po otci. H. Ellis porovnal sexuální orientaci u svých pacientů a u 39 % našel shodu. Ve 40. letech 20. st. provedl výzkum G. W. Henry, který našel ze 40 dotazovaných lidí 14 homosexuálně orientovaných lidí v příbuzeneckém vztahu. Šlo o 10,6 % homosexuálně orientovaných bratrů a 7,7 % sester. Mezi dalšími příbuznými našel 12 homosexuálních strýců a tet, přičemž 11 z nich pocházelo z mateřské linie příbuzenstva.⁷²

V roce 1952 byla provedena genetická studie psychiatrem a genetikem Franz Kallmanem. Svůj výzkum prováděl mezi jednovaječnými (monozygotními) dvojčaty, která jsou geneticky shodná a dvojevaječnými (dizygotními) dvojčaty, která jsou geneticky rozdílná jako ostatní sourozenci. Kallman prokázal ze vzorku několika desítek párů jednovaječných bratrů, že je-li z nich alespoň jeden homosexuální, tak se ve většině případech shodují v homosexuální orientaci. Ve zbylých případech u jednovaječných bratrů našel alespoň jistý stupeň bisexuálního chování. Naproti tomu u dvojevaječných dvojčat nenalezl žádné, které by vykazovalo čistě homosexuální orientaci, ale pouze několik procent z nich udávalo bisexuální chování.⁷³

Další výzkum byl proveden vědci D. Hamerem a S. Le Vayem z Národního ústavu pro výzkum rakoviny v USA v roce 1993. Identifikovali určitý gen na dlouhém ramínku X chromozomu, pojmenovali Xq 28, který je podle autorů zodpovědný za některé

⁷¹ Srov. ŠIPR, K. *Někteří gayové a lesbičky mohou změnit svou orientaci*, [online].

⁷² Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 25.

⁷³ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 109.

případy mužské homosexuality. Roku 1995 publikovali, že tento gen homosexualitu neovlivňuje u žen.⁷⁴ Studie předpokládá, že homosexuální orientace je geneticky podmíněná a přenáší se přes pohlavní X chromozom. V průběhu dalších let byla tato teorie některými vědci zpochybněna (Rice a jeho spolupracovníci) a jinými prokázána (Sanders).⁷⁵

Camperio-Cianim s jeho týmem na univerzitě v Padově se snažil vysvětlit, proč se homosexualita udržuje v populaci, když lze předpokládat, že homosexuální muži i ženy budou méně plodní. Provedl výzkum na 200 mužích, jak homosexuálně, tak heterosexuálně orientovaných a jejich příbuzných (celkem 4600 osob). Výsledek ukázal, že matky a tety homosexuálů mají více potomků, než ženy v rodinách heterosexuálních mužů. Dále výzkum potvrdil čtenějšího výskyt potomstva v ženské rodové větvi homosexuálních osob a našel další homosexuální příbuzné.⁷⁶ Jiná koncepce udržení homosexuální orientace v populaci vychází z představy, že gayové a lesbičky přispívají k reprodukčnímu zdaru svým pokrevním příbuzným a tím dochází k částečné reprodukci jejich vlastních genů.⁷⁷

Roku 2004 na Evropské federaci pro sexuologii v Brightonu Taskerová uvedla, že v mnoha větších studiích potomci lesbických žen neprojevují častější homosexuální orientaci narozdíl od potomků homosexuálních mužů. Sama uvádí, že je ale nutné provést další výzkumy.⁷⁸

1.7.4 Endokrinnologický výzkum

Endokrinologie je obor lékařství, který se zabývá anatomií, fyziologií a patologií žláz s vnitřní sekrecí.⁷⁹ Se vznikem homosexuální orientace je spojováno tvrzení, že k ní dochází na základě hormonální nevyváženosti. Ta se u dotyčného jedince objevuje v prenatální fázi lidského plodu mezi 2. až 3. měsícem, kdy dochází k formování sexuální rozlišnosti v příslušných centrech mozku.⁸⁰

⁷⁴ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 26.

⁷⁵ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 109.

⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 109.

⁷⁷ Srov. WEISS, P. *Homosexualita*, [online].

⁷⁸ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 109.

⁷⁹ Srov. BUCHTELOVÁ, R. et al. *Akademický slovník cizích slov*, s. 196.

⁸⁰ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 27.

Hlavní kritika této teorie je obrácená k tomu, že většina experimentů je prováděna na zvířatech a s nimi spojené výsledky není možné s dostatečnou přesností přenášet na člověka. Důvodem je, že můžeme hodnotit zvířecí chování nikoliv prožívání. Jejich běžné chování nemusí vždy odpovídat tomu sexuálnímu, nese v sobě i složky sociálních vztahů. Sami experimenty jsou ale důkazem, že sexuální orientace může být ovlivněna změnami hormonálních hladin v průběhu nitroděložního vývoje. Z toho důvodu se řada vědců domnívá, že homosexuální orientace vzniká na základě ranných hormonálních vlivů a genetických dispozic.⁸¹

Endokrinologické výzkumy byly započaty počátkem 20. st. n. l. vídeňským fyziologem Eugenem Steinachem, který na základě svých experimentů na zvířatech popsal vliv žláz s vnitřní sekrecí na vývoj sexuální orientace. V době nitroděložního života embryím implantoval žlázy opačného pohlaví, které v dospělosti ovlivili jejich chování.⁸²

S výzkumem pokračovali i nacističtí lékaři, kteří se snažili vyléčit homosexuální orientaci dospělých mužů vysokými dávkami testosteronů. Pozdější výzkumy potvrdily, že podání hormonů neovlivňuje sexuální orientaci.⁸³

Před 30. lety byly zahájeny významné výzkumy německým endokrinologem Günterem Dörnerem. Své pokusy na zvířatech vztáhl na vývoj lidského plodu. Vyslovil hypotézu vypovídající o existenci centra sexuální identity, orientace a řízení sexuálních hormonů v hypothalamu⁸⁴, která se během nitroděložního vývoje plodu pohlavně diferencují. Příčinu mužské homosexuality spatřoval v deficitu mužského hormonu v prvním týdnu druhém trimestru nitroděložního života. Odlišným poměrem nitroděložních mužských a ženských pohlavních hormonů vysvětluje vznik i ženské homosexuality. Na krysách prokázal, že stres těhotných samic vede ke snížené schopnosti projevat sexuálního chování typické pro určité biologické pohlaví. Dörner, který tato zjištění aplikoval na lidskou populaci, předpokládal, že stres u těhotných matek je příčinou pozdější homosexuální orientace jejich dětí.⁸⁵ Jeho studie byly jinými

⁸¹ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 108-111.

⁸² Srov. tamtéž, s. 110.

⁸³ Srov. tamtéž, s. 110.

⁸⁴ Hypothalamus je část mozku ležící pod 3. mozkovou komorou. Řídí řadu hormonálních a útrobních funkcí organismu. Tvoří se v něm hormony a jsou v něm mnohá centra mezi jedno z nich patří i centrum ovlivňující sexuální funkce. Srov. BUCHTELOVÁ, R. et al. *Akademický slovník cizích slov*, s. 307.

⁸⁵ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 37-38.

autory potvrzeny a jinými zamítnuty. Byl kritizovaný pro metodologické nedostatky, přesto jeho studie přinesly poznání, že sexuální orientace u savců může být ovlivněna změnami hormonálních hladin v průběhu nitroděložního vývoje.⁸⁶

Výzkumy prováděné v poslední době spojené s vlivem prenatálních hormonů se zaměřily na psychofyziometrické hodnoty u homosexuálních osob. Pozornost je věnována např. délce prstů na ruce, kdy muži mají poměr druhého prstu kratší ke čtvrtému a stejný nález najdeme u lesbických žen. Dále bylo zjištěno, že lesbické ženy jsou těžší a homosexuální muži lehčí, než jejich heterosexuální protějšky. Dále se u homosexuálních mužů objevuje častější levorukost, nižší úroveň agresivity, menší prostorová představivost.⁸⁷

1.7.5 Morfologický výzkum

Výzkum zaměřený na tvar a stavbu organismu chce poukázat na změnu tělesných charakteristik mezi homosexuálními a heterosexuálními jedinci. Nejen sexuologové si všimli feminních rysů u homosexuálních mužů a maskulinních rysů u lesbických žen.⁸⁸ Je velmi zajímavé, že většina lidí dokáže rozeznat typické znaky pro určité pohlaví např. chůze, tvar těla aj., a tím získat spolehlivé informace o sexuální orientaci dotyčného člověka.

Kritika těchto studií je zaměřena směrem k úmrtí většiny zkoumaných homosexuálních mužů na AIDS (virus HIV v posledních fázích života postihuje mozkovou tkáň).⁸⁹

Jeden ze zjišťovacích pokusů provedl Weil. Zkoumal poměr šířky ramen a boků mezi homosexuálními a heterosexuálními jedinci. Tato teorie byla jinými nálezy potvrzena, jinými metodologickými postupy vyvrácená. Pražští sexuologové Nedoma a Freund v 60. letech 20. st. nezjistili žádné somatické rozdíly v závislosti na sexuální orientaci. Koncem 70. let 20. st. se výzkum přesunul k anatomickým rozdílům ve struktuře mozku. Zabýval se jimi Gorski, popsal sexuálně dvoutvárná jádra ve střední oblasti spodní částí mezimozku, která jsou větší u mužů než u žen. Swaab tyto centra

⁸⁶ Srov. WEISS, P. *Homosexualita*, [online].

⁸⁷ Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 110-111.

⁸⁸ Srov. tamtéž, s. 111.

⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 112.

charakterizoval a prokázalo se, že se diferencují během nitroděložního života. Tyto studie byly doposud prováděné na zvířatech.⁹⁰

V roce 1991 Le Vay popsal u člověka existenci čtyř sexuálně dvoutvárných mezikáňových jader přední části mozku. Zjistil, že třetí jádro INAH 3 je u heterosexuálních mužů dvakrát větší než u homosexuálních mužů a žen. Toto jádro považuje za biologický substrát sexuální orientace. Gorski a Swaab jeho studie potvrdili jen částečně.⁹¹

Doposud se nepodařilo dát jednoznačnou odpověď na vznik homosexuální orientace. Současní čeští sexuologové tvrdí, že i mezi nejednoznačnými biologickými teoriemi se nachází dost indicií, které nasvědčují biologické podmíněnosti u homosexuální orientace. Patří mezi ně genetické studie, studie prenatálních hormonů, imunologické studie a psychofyziologické studie. Uvádí, že nejednoznačnost těchto studií by neměla vést k jejich zpochybnování, ale k hledání metodologických chyb.⁹²

1.8 Shrnutí

V této kapitole byly zjištěny následující skutečnosti.

- Homosexualita se objevovala ve všech historických obdobích lidstva. V 19. st. n. l. přestala být *náboženským fenoménem* a začala se jí věnovat pozornost na poli *empirických věd*.
- Pojem homosexualita v sobě zahrnuje *homosexuální orientaci* a *homosexuální chování*. *Homosexuální orientace* je definovaná jako *celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný, nezvolený stav*. Vztah homosexuálních osob v sobě zahrnuje *erotickou* a *citovou* náklonost. V současnosti je chápána jako *jedna z variací lidské sexuality*. *Sexuální chování* člověka nemusí být v souladu s jeho sexuální orientací. Člověk je schopný za určitých podmínek sexuálního chování s nepreferovaným partnerem. Toto chování ale *nemá vliv* na sexuální orientaci člověka. Vztah *sexuálního chování* a *sexuální orientace* má velký význam pro pochopení snah o „lечение“ homosexuálních osob.

⁹⁰ Srov. WEISS, P. *Homosexualita*, [online].

⁹¹ Srov. tamtéž, [online].

⁹² Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. 108-112.

- Roku 1973 Americká psychiatrická společnost (APA) vyřadila homosexualitu ze seznamu duševních chorob ve 3. revizi Diagnostického a statistického manuálu (DSM).
- Světové zdravotnické organizace (WHO) v 10. revizi Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN) ponechává *egodystonickou* homosexualitu, která v sobě zahrnuje rozpor v dotyčné osobě toužící po heterosexuální adaptaci. Výzkumy uvádějí, že *egodystonní homosexuálové*, z důvodu velké osobní *motivace*, jsou schopni přizpůsobit své *chování* a *identifikaci* heterosexuálně orientovanému člověku. Změna sexuální orientace je vzácná.
- Na homosexuální orientaci člověka je v současnosti pohlíženo jako na *neléčitelný stav* jedince, jelikož není chápána jako nemoc.
- Opustilo se od teorií, které poukazovaly na vznik homosexuální orientace v průběhu života. Dosud nebyla dána jednoznačná odpověď na její počátek. Na významnosti nabyly *biologické teorie*, které ukazují původ sexuální orientace člověka před jeho narozením. Patří mezi ně genetické studie, studie prenatálních hormonů, imunologické studie a psychofyziologické studie.
- Současný právní pohled na homosexuální orientaci v České republice je následující: je považována za *beztrestnou*, věková hranice pohlavního styku mezi osobami stejného pohlaví je 15 let, homosexuální páry mohou uzavírat *registrované partnerství*.

Současné poznatky jsou východiskem pro zpracování další části práce.

2 POHLED ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE NA HOMOSEXUALITU

Jedním z hlavních bodů práce je pohled římskokatolické církve na problém homosexuality. Tato kapitola je proto věnována pozicím učitelského úřadu církve. Magisterium staví základní argumenty na Písmu svatém. K dobovým otázkám spojených s tímto problémem se vyjadřuje skrze dokumenty, které vyšly po II. vatikánském koncilu. Svůj postoj shrnuje v Katechismu katolické církve. Ideová východiska římskokatolické církve ukazují, jakým směrem je utvářen život homosexuálně orientovaného člověka. Tyto pozice mají přímý vliv na prožívání a projevování homosexuální orientace jedinců.

2.1 Homosexualita v Písmu svatém

Pojetí fenoménu homosexuality pro křesťany vychází z biblických základů. Písmo svaté (latinsky *Scriptura sacra*, *Scriptura sancta*)⁹³ nebo-li Bible (řecky τὰ βιβλία, překlad *ta biblia*, znamená knihy)⁹⁴ je v křesťanství považována za „knihu“ inspirovanou Bohem. Tajemství Písma svatého nebo tradicí zachované Boží slovo je pravdivě vykládáno učitelským úřadem církve.⁹⁵

Budeme-li mluvit o homosexualitě v Písmu svatém, je nutné zmínit, že na ní bylo nahlíženo v kontextu doby. Tehdejší pojetí homosexuality nekoresponduje s dnešním pojetím.⁹⁶ Biblický pohled nastiňuje jinou rovinu pohledu na homosexualitu člověka, než je současné pojetí, které vychází z empirických věd. Bible zkoumá podstatu homosexuálních úkonů, jaký mají vliv, když je dotyčný jedinec realizuje. Nezkoumá, zda je daný čin projevem sexuální orientace člověka nebo pouze zda jde o projev jeho

⁹³ Srov. KÁBRT, J. *Latinsko/český slovník*, s. 462.

⁹⁴ Srov. PRACH, V. *Řecko-český slovník*, s. 108.

⁹⁵ Srov. LAUN, A. *Homosexualita z katolického pohledu*, s. 151.

⁹⁶ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 35.-36.

chování, nezávislého na jeho sexuální orientaci. Biblický pohled vychází z předpokladu, že homosexuální skutek, sám o sobě stojící, má určitý význam. Chce nám zdělit o čem daný úkon vypovídá. Jaká je jeho povaha.

Pro interpretaci jednotlivých úryvků z Písma svatého je nutné seznámení s historickým pozadím dané doby.

2.1.1 Historický kontext Bible

Zachycení kontextu doby je základ pro výklad jednotlivých veršů Písma svatého. Dějiny homosexuality zachycené v první kapitole jsou předpokladem pro vytvoření si uceleného názoru na vnímání homosexuality v jednotlivých historických obdobích lidstva.

Kulturní prostředí Bible - prostředí starověkého Orientu (Blízký východ), mezi něž patří oblast starověké Mezopotámie, starověkého Egypta a starověké Syropalestiny - je odlišné od kulturního prostředí dnešního moderního člověka. Není mu vlastní rovnost všech lidí bez ohledu na pohlaví, věk, společenské postavení aj.⁹⁷

V oblasti starověké Mezopotámie se o homosexualitě můžeme dočíst v *Asyrském snáři* v almanachu zařikadel *Šumma alu* a v tzv. *katalogu přísah* (zapřísahání). Ve snáři je homosexualita zmiňována při výkladu mužských erotických snů. Z tohoto pohledu nelze usuzovat, jak přímo byla homosexualita v daném prostředí vnímána. Tato informace slouží spíše jako podklad pro vytvoření si obrazu o daném prostředí. Sexuální styk s jiným mladým mužem měl přinést starosti, ale sexuální styk s dítětem znamenal dobro a prospěch pro celý příští rok. Z almanachu *Šumma alu* je již závěr jasnější. Almanach vypovídá o sexuálním styku mezi muži v tzv. domácím společenství, kdy partnerem může být i profesionál, který poskytuje sexuální služby. *Katalog přísah* vypočítává řadu právních přestupků, které přinášejí neštěstí. Homosexualita mezi ně ale zařazena nebyla, zatímco cizoložství ano. O hodnocení homosexuality se můžeme také dočíst ve sbírce *asyrských zákonů* z druhé poloviny druhého tisíciletí př. n. l. Výrok zde ovšem řeší nepodložené pomluvy, které jsou v tomto případě útokem na čest otce rodiny, nikoli na samotný vykonaný skutek. Je tedy stanoven trest pro toho, kdo by veřejně obvinil svého bližního z homosexuálního jednání, aniž by to mohl dokázat. Ve stejném smyslu je chápán trest, který znamená pomluvu o nevěře manželky. Dále je

⁹⁷ Slov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 6.

trestáno homosexuální znásilnění (Gn 19,5 a Sd 19,19). Takový čin je vnímán jako ponížení svobodného občana, kdy rozhodujícím prvkem není odsouzení homosexuálního chování, ale samotné násilí. Sám pachatel má být potrestán také znásilněním a poté vykastrován, což pro něj znamená ztrátu cti a statusu.⁹⁸

Ani v Egyptě nebyl na homosexualitu jednotný názor. Zmínky o ní najdeme v *Knize mrtvých*, kdy zemřelý se vyznává z hříchů, které během života nespáchal. Patří mezi ně homosexuální i heterosexuální prohřešky, a to jak aktivní tak pasivní. Na druhou stranu byl tolerován tzv. „hrob dvou přátel“, kdy se jednalo o udržování intimního vztahu dvou přátel stejného pohlaví, kteří si byli po dobu svého života věrni.⁹⁹

Oblast starověké Syropalestiny se liší od dvou předešlých oblastí v nahlížení na náboženství samotné. V Mezopotámii a Egyptě má božstvo vztah k společenství lidí z pozice absolutního vládce, a jakékoliv uctívání tohoto božstva má velmi velkou vazbu na panovnický systém. Zatímco v Syropalestině toto hledisko není tolik upřednostňováno. V náboženství je kladen mnohem větší důraz na stanovisko plodnosti a životodárných sil, přičemž božstvo tak má v ruce život nebo smrt. Ono si může vybrat jestli bude dárce života nebo ochráncem před smrtí. Proto sexualita má velký význam v náboženské oblasti. K nejznámějším bohům této oblasti patří bůh zvaný Baal (bůh mužské vitality, dárce vegetativní úrody) a bohyně Anat (Atirat, Ašratum, Ašera).¹⁰⁰

A jak byla vnímána sexualita v těchto dobách? Pro tehdejší svět bylo charakteristické nahlížet na problematiku sexu z perspektivy muže, a to v tomto případě znamená dospělého, plnoprávného člena rodově strukturované společnosti (subjektu práva). Ženy, děti a otroci jsou zmiňováni v této souvislosti zcela vyjimečně. Budeme-li mluvit o homosexuálním styku v Bibli, tak nejdůležitějším rozdělením sexuálního projevoání je na „aktivní“ a „pasivní“. Aktivní role je připisována mužům a pasivní ženám. Tím, že v sexu na sebe bere muž ženskou roli, tak problematizuje svoje mužství. To je vnímáno jako ponižující.¹⁰¹ Muž při pohlavním styku měl své místo nahoře a žena dole (byla podřízená). Tím bylo vyjádřeno, že ženy jsou součástí majetku mužů. Homosexuální styk tuto představu narušoval. Muž stykem s jiným mužem se stával

⁹⁸ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 7.

⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 8.

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 8-9.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 6.

ne-mužským, zženštělým (ženou).¹⁰² Ani ženská homosexualita se tomuto období jistě nevyhnula, ale přes vnímání sexu androcentricky (se zamerením na muže), zůstává v Písmu svatém zcela nepovšimnuta.¹⁰³

2.1.2 Starý zákon

Ve Starém zákoně se můžeme setkat s několika texty věnujícím se homosexualitě. Perikopy, kterým zde bude věnována pozornost, můžeme rozdělit na narativní (biblické příběhy, vyprávění) a legislativní výroky.¹⁰⁴ Mezi biblická vyprávění patří Gn 19,1-13; Sd 19, 1-30. Legislativní výroky nalezneme v Lv 18,22 a 20,13.¹⁰⁵

2.1.2.1 Zkáza Sodomy Gn 19,1-29

Příběh Gn 19,1-29, který vypráví o Sodomě nalezneme v 19. kapitole *První knihy Mojžíšovi* zvané *Genesis*, a je s homosexualitou spojován nejčastěji. Jedná se o narativní text, který již při vyřčení svého názvu v sobě obsahuje předpojaté chápání. Odvozeně vznikl i termín „sodomie“, který původně označoval zoofilii (sexuální styk se zvířaty), ale v širším slova smyslu zahrnoval i další typy nepřipustného sexuálního chování.¹⁰⁶

Příběh Gn 19,1-13 tvoří jednotu s příběhem předchozí kapitoly Gn 18,16-32. Dozvídáme se v něm, jak se Abraham vydává s muži do Sodomy. V dalším verši je připomenut hlavní Boží záměr s Abrahamem a jeho potomstvem „*dbejte na Hospodinovu cestu a jednejte podle spravedlnosti a práva, ať Hospodin Abrahamovi splní, co mu přislíbil*“ (Gn 18,19). Slovo **právo** je ekumenickým překladem hebrejského slova מִשְׁפָּט (mišepat) odvozeného od slova שָׁפַט (š-p-t) *soudit, zjednat právo*. Bible

¹⁰² Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-40.

¹⁰³ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 6.

¹⁰⁴ Srov. CORTESE, E. *Homosexualita ve Starém zákoně*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 18-23.

¹⁰⁵ Do příběhů vypovídajících o homosexualitě ve Starém zákoně je zahrnuto i vyprávění o přátelství mezi Davidem, Jónatanem a Saulovým synem. Text spadá do *První knihy Samuelovi*. (1Sam 18-20; 2 Sam 1,26). Dále se můžeme s touto tematikou setkat v legislativních výrociích v *Páté knize Mojžíšově Deuteronomium* (Dt 23,18-19). Pro určený rozsah práce těmto textům nebude věnována pozornost. Srov. TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*, s. 11.

¹⁰⁶ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 19.

kralická ho překládá jako soud. Doslovný překlad by zněl *právní ustanovení, jednání*.¹⁰⁷ Slovo *spravedlnost* **סְדָקָה** (sedakah) je chápáno jako *dokonalé zachování Božích přikázání*, tedy jednání, které je v souladu se Zákonem. Tedy ten, který je spravedlivý, je zbožný.¹⁰⁸ V návaznosti na tento verš se dozvídáme o sodomských mužích, kteří, jsou velice hříšní (Gn 18,20) a zlí (Gn 13,13) před Hospodinem. Jeruzalémská Bible mluví o sodomských mužích jako o hříšnicích a zločincích. Před vstupem do Sodomy však položí Abraham otázku Hospodinovi, která definuje tyto muže do jediného slova: „*vyhladiš snad se **svévolníkem** i **spravedlivého**?*“ (Gn 18,23). Bible kralická používá pro překlad slova *bezbožného*. Hebrejský výraz je **עֲשָׂרָה** (raša‘) *ten, který jedná ze své vůle*.¹⁰⁹ Tento výraz byl ve Starém zákoně chápán jako ten, který je svévolník, bezbožný. Tedy ten, který není v očích Hospodinových spravedlivý. Jeruzalémská Bible překládá slovo *hříšník*. Podle tehdejších právních zvyklostí platila pro všechny kolektivní vina, ale podle Dt 25,1 má být při soudu odsouzen pouze bezbožník (svévolník) a spravedlivý zproštěn viny. A tak i Abraham začne smlouvat s Bohem, kolik *spravedlivých* lidí stačí k záchraně hříšné, tedy *bezbožné* Sodomy.¹¹⁰

V 19. kapitole se již dozvídáme o Hospodinovi v postavách dvou mužů (poslů), kteří přicházejí do Sodomy, aby poznali, jestli je hřích sodomských mužů tak silný a těžký (Gn 18, 20-21). Když poslové vejdou do Sodomy a Lot je uvede do svého domu, projeví se jako hříšníci. Zaútočí na Lotův dům a požádají hostitele: „*Kde máš ty muže, kteří k tobě této noci přišli? Vyved' nám je, abychom je poznali!*“ (Gn 19,5). Důležitou roli hraje sloveso *poznat*, hebrejsky **יָדַע** (j-d-‘), které má v souvislosti se Starým zákonem pro nás dvě roviny výkladu. Neznamená pouze smyslové poznání, ale používá se i pro sexuální akt úplného sebeodevzdání.¹¹¹ Právě na základě tohoto slova dochází k různým interpretacím této části textu.

Jedni biblisté se domnívají, že ve výroku sodomských byl jednoznačně přítomen sexuální záměr, proto se snaží Lot nabídnout místo svých hostů raději své dcery. „*Hled'te, mám dvě dcery, které muže nepoznaly.*“ (Gn 19,8). Sloveso *poznat* v tomto verši, které je spojováno s nepoznáním sexuálního aktu u Lotových dcer, se také

¹⁰⁷ Srov. PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*, s. 102. 181.

¹⁰⁸ Srov. DUPLACY, J.; GEORGE, A.; GRELOT, P. et al. *Slovník biblické teologie*, s. 469.

¹⁰⁹ Srov. PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*, s. 166.

¹¹⁰ Srov. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. *Výklad ke starému zákonu*, s. 96.

¹¹¹ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 19-20.

nachází v 5. verši, když obyvatelé Sodomy mluví s Lotem o vydání jeho hostů.¹¹² K tomuto názoru se přiklání i starozákonní překladatelská komise, která spojuje čin sodomských s mužskou prostitucí. Ta byla běžnou součástí v tehdejší keneanském prostředí. Jednalo se o uctívání kultu přírody a plodnosti boha Baala a Aštarty. Cílem keneanský lidu v nich bylo uctívání přírody, člověka a jiných tvorů. Šlo o zapůsobení na plodivé síly, které měly ovlivnit kosmos. Tato síla byla zmocněná představou, že vše nezvyklé a neběžné je mnohem účinnější, než vše běžné. Tak své místo, skrze kult, nalezlo i homosexuální chování, do kterého chtěli vtáhnout sodomští muži i právě přichozí cizince.¹¹³

Jiný názor zastává Sh. Bailey. Jeho interpretace textu není v souladu s učitelským úřadem církve. Domnívá se, že sloveso *poznat* v 5. verši neznamena sexuální akt. Tvrdí, že ve Starém zákoně se slovo *poznat* objevuje 943krát a z toho pouze 10krát se vztahuje k heterosexuálnímu pohlavnímu styku. Navrhuje, aby sloveso bylo přeloženo jako slovo *seznámit se*. Dále se opírá o tvrzení, že prý nikde v celém Starém zákoně není sodomské chování spojováno výlučně s homosexualitou. Odvolává se např. na Izajáše, který vidí příčinu sodomského chování v páchání zlých skutků a především v nepravé bohoslužbě, která je právě doprovázena nečistým srdcem, plným zla (Iz 1,10-20). Dále uvádí Ezechiela, který ji spatřuje v pýše, sytosti chleba a sebejistém klidu, neposilňovali chudé a nuzné, ale páchali ohavností (Ez 16, 46-50). Sofonjáše, který také mluví o pýše sodomského lidu (Sf 2,9). A také u Jeremiáše, který jako první mluví o cizoložství, a stejně jako předešlí, o klamání a zlém chování (Jr 23,14). V deuterokanonické knize Moudrosti je sodomský hřích spojen s nenávistí k cizincům, s nepřijetím neznámých hostů (Mdr 19,13-15). Samotné ztotožnění s homosexuálním chováním, se dle něj objevuje až v palestinských pseudoepigrafech z 2.st. př. Kr. Svůj názor opírá o 7. verš z listu Judova, kde se sodomští lidé ve svém konání oddali smilstvu a propadli zvrhlosti.¹¹⁴

Příběh dále pokračuje v 9. verši a ukazuje na to, že sodomští muži Lotovi zdůrazňují, že on je zde přistěhovalcem, a proto nemá vůbec žádné právo je soudit nebo zjednávat jakékoliv právo v tomto městě. Vrhnou se na něj a v tu chvíli „Boží milost“ rozhodne ve prospěch Lota. Milost dostává ten, jenž zachovává Boží přikázání, jedná

¹¹² Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 19-20.

¹¹³ Srov. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. *Výklad ke starému zákonu*, s. 98.

¹¹⁴ Srov. STOTT, J. *Homosexuální partnerství?* s. 15.-17.

v souladu se zákonem a je spravedlivým v očích Božích, oproti tomu, který jedná ze své vůle, je svévolným a zlým. Zbožnost zde vyhrává nad bezbožností. Spravedlivý Lot a jeho příbuzenstvo odchází ze Sodomy. A tak Abraham zachraňuje spravedlivého. Celá část Gn 18,1-19,29 je svědectvím o soudu a záchraně Boží, která se projevuje i na úkor nerozhodnosti a nemoudrosti povolání.¹¹⁵

Příběh o Sodomě je v biblickém kontextu chápán v širších souvislostech, než jak je patrné pouze z povrchního podání. Lotovo přemlouvání sodomských mužů vychází z tzv. právní ochrany hosta. To bylo v tehdejší kulturní prostředí chápáno jako princip *spravedlnosti*. Ten, který je *zbožný, spravedlivý* v očích Hospodinových dodržuje *povinnost pohostinství*.¹¹⁶ Co to znamenalo pro Žida? Host, který se objevil u dveří domu mu připomínal jeho minulost, kdy on sám byl poutníkem a cizincem na této zemi. Povinnost je chápána jako skutek milosrdenství. Host má být přijat s láskou ve jménu Boha, který jej miluje, a proto musí být chráněn i za cenu nejvyšší oběti. Sama povinnost pohostinství tedy *vydává svědectví o víře*.¹¹⁷ Toto pravidlo bylo v semitské kultuře tak přísné, že nikdo nesměl ublížit ani nepříteli. Sodoma bylo město, které navíc stálo na poušti a zůstat přes noc venku, by znamenalo pro jakéhokoliv člověka smrt.¹¹⁸ Lot tedy zde ochraňuje, podle zákona posvátné pohostinnosti, své hosty, na kterých se má dopustit násilí, přičemž homosexualita zde není hlavním motivem¹¹⁹, ale vyhrocuje chování sodomských do extrému.¹²⁰

Pojem sodomie v dlouhém historickém období lidstva byl nejčastěji spojován právě s fenoménem homosexuality. Co můžeme říci závěrem o sodomském příběhu? Homosexuální projev, kterého se sodomští muži dopouštějí, má zde nálepkou sexuálního násilí. Nejsou homosexuály, kteří usilují o pochopení své sexuální orientace. Projevují

¹¹⁵ Srov. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. *Výklad ke starému zákonu*, s. 98.-100.

¹¹⁶ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-43.

¹¹⁷ Srov. DUPLACY, J.; GEORGE, A.; GRELOT, P. et al. *Slovník biblické teologie*, s. 331.

¹¹⁸ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-43.

¹¹⁹ Jak již bylo ukázáno výše ani u Izajáše, Ezechiela, Sofonjáše, Jeremiáše nedochází v příběhu o sodomských lidech výlučně k odsouzení homosexuality člověka, která je vztažena přímo k jeho orientaci. Zmínku o Sodomě najdeme i u výroku Ježíše a to v Mt 10,5-15, kde hlavní myšlenkou příběhu je odmítnutí Božích posluš. „*Pokud vás někdo nepřijme a nebude poslouchat vaše slova, vyjděte z toho domu nebo města a setřeste si z nohou i jeho prach. Amen, říkám vám, že v soudný den bude sodomskému a gomorskému kraji lehčeji než takovému městu.* (Mt 10,14-15). Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 42.

¹²⁰ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-43.

se zde jako násilníci, kdy jejich láska k bližnímu, která měla být projevená v pokojném přijetí Lotových hostů, se ukazuje v tom nejextrémnějším vyhocení, a to v znásilnění. Homosexuální znásilnění bylo považováno za jeden z nejhorších typů ponížení, které se praktikovalo v nejnižších vrstvách společnosti, jako bylo vězení nebo vojenská služba. Tímto druhem násilí, činem, se sodomští dávají poznat samotnému Bohu.¹²¹ Jak ale ukazuje celý příběh, hlavním motivem zde nebylo určení sexuální etiky. Daniel A. Helminiak se domnívá, že autorovi nešlo v příběhu o propagaci samotného sexu, a že mu bylo přímo lhostejné, zda šlo o sex hetero nebo homo sexuální. Usuzuje tak z Lotovy odpovědi, kdy byl ochotný bez váhání nabídnout sodomským mužům svoje dcery. Uvádí, že sodomský hřích spočíval v zneuctění a urážce cizinců, v porušení zákona o pohostinství a v neposlední řadě i v sexuální násilnosti, která je odsouzeníhodná i v dnešní době.¹²²

2.1.2.2 Zločin mužů z Gibeje Sd 19, 1-30

Podobný text, jako je příběh o Sodomě, je vyprávění o Gibeji, které se nachází v knize *Soudců*. Místo Lota je zde starý muž, přistěhovalec, který pozve cizince levitu a jeho ženinu, do svého domu.¹²³

Gibejští muži jednají stejně, jako muži Sodomští. V příběhu se používají stejné termíny, fráze a věcné souvislosti. Obě dvě vyprávění spojuje zásadní význam veršů,

¹²¹ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 21.

¹²² Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-43.

¹²³ „Byli dobré mysli, avšak hle, mužové města, muži ničemníci, obklíčili dům, tloukli na dveře a vyzývali toho starého muže, hospodáře: "Vyved' muže, který vešel do tvého domu, ať ho poznáme!" Tu k nim ten hospodář vyšel a domlouval jim: "Ne tak, moji bratři! Nedopustíte se přece něčeho tak zlého! Vždyť tento muž vešel do mého domu. Nesmíte spáchat takovou hanebnost! Tady je má dcerka, panna, a jeho ženina. Hned je vyvedu. Můžete je zneužít a nakládat s nimi, jak se vám zlíbí, ale vůči tomuto muži nesmíte spáchat takovou hanebnost." Ti muži ho však nechtěli ani slyšet. Proto popadl ten muž svou ženinu a vyvedl jí ji ven. Obcovali s ní a zneužívali ji celou noc až do rána; propustili ji, teprve když vzešla jitřenka. Za ranního rozbřesku se ta žena dověkla zpět, zhroutila se u vchodu do domu muže, kde byl její pán, a zůstala ležet až do světla.. Ráno její pán vstal, otevřel domovní dveře a vyšel, aby se vydal na cestu. Tu spatřil ženu, svou ženinu, zhroucenou u vchodu do domu, s rukama na prahu. Řekl jí: "Vstaň a půjdeme!" Ale nedostal odpověď. Naložil jí tedy na osla a vydal se na cestu k domovu. Když přišel do svého domu, vzal nůž, uchopil ženinu a rozsekal jí i s kostmi na dvanáct dílů a rozeslal jí po celém izraelském území. Kdokoli to viděl, říkal: "Něco takového se nestalo a nebylo spatřeno ode dne, kdy Izraelci vyšli z egyptské země, až podnes. Uvažujte o tom, poraďte se a vyjádřete se!" (Sd 19,1-30).

a to je násilí, které je spácháno na hostech. Právní ochrana hosta nebo-li *povinnost pohostinství* (zákon o posvátné pohostinnosti), která je zde opět porušena. Vychází zde na povrch příznak zvrácených poměrů, kde přestává platit *právo*, a tím *spravedlnost* (být spravedlivý, znamená být zbožný). Homosexuální motiv, který se nachází ve verši 22., je smazán násilím spáchaném na ženě. Můžeme poukázat na to, že otázka homosexuality nebo heterosexuality se zde stává vedlejším motivem, hlavní je násilí vůči hostu. Smrt ženy po znásilnění, s rukama na prahu, kde měla být zaručena její ochrana, symbolizuje, jak se Gibejští dopouští násilí a porušení spravedlnosti (jsou bezbožnými svévolníky).¹²⁴

Pojem „*Sodoma Gomora*”, který vychází z těchto dvou příběhů, vešel do lidského povědomí jako termín odsuzující homosexualitu. Jak je tento pojem vnímán v jiných textech Starého zákona? Setkáváme se s ním v Dt 29,22, který vypovídá o tom, že hněv Hospodina dolehne na každého (stejně jako na Sodomu a Gomoru), kdo se v srdci od něj odvrátí a bude *sloužit a klanět se jiným bohům*. Dotyčný tímto projevem (uctíváním jiných bohů) opustil smlouvu, která byla uzavřena mezi Izraelem a Hospodinem při vyjití z Egypta. V Iz 13,19, který spadá do výroků proti pronárodům a vypovídá o ortelu nad Babylonem, který dopadne stejně jako Sodoma a Gomora pro svoje *provinění a hříchy*. Podobně v Jer 49,18, 50,40, Iz 13,19. V Mdr 10,6-7, kde se mluví v 10. kapitole o projevech moudrosti v dějinách. Sodoma a Gomora bylo město *bezbožníků*. Lidé zde byli zvrhlí, protože se odchýlili od cesty moudrosti. Solný sloup se stal památkou na nevěřící duši. Nepoznali dobro, zanechali po sobě pomník bláznovství, aby nebyly ukryty jejich hříchy. V 2 Petr 2,6 kde byli lidé města Sodoma nazváni *bezbožníky*. V Jud 7 byla města Sodoma a Gomora spojena s nevěřícími obyvateli, kteří se projevovali *smilstvem a hříchem*, který spočíval ve snaze zneuctění andělů.¹²⁵

Setkáváme se v Písmu svatém s výkladem textu, na který je možné nahlížet z několika rovin. Jedna vypovídá o obyvatelích Sodomy a Gomory (Gibeje) *jednajících na základě své vůle*, a tím se projevujících jako hříšníci. Pro jejich bezbožnost, projevující se násilím, nechá Hospodin jejich města zničit. Být zbožný znamená být spravedlivý. To se projevuje plněním Božích přikázání. Zde dochází k porušení zákona o posvátné pohostinnosti, který symbolizoval minulost židovského národa.

¹²⁴ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 20-21.

¹²⁵ Srov. *Jeruzalémská Bible*, s. 63.

Druhá rovina uchopuje příběh pouze na základě *sexuálního násilí*, kterým se obyvatelé dávají poznat Bohu. V příběhu Sodomy se objevuje snaha o homosexuální znásilnění. V příběhu o Gibeji dochází k heterosexuálnímu násilí. Slovo *hanebnost* uchopuje pojmenování sexuálního aktu, který muži činí. Vyjadřuje porušení mravní počestnosti.¹²⁶ Pojem je navázán a chápán ve vztahu s nevázaností kanaánských kultů. To doprovází porušení posvátného práva na pohostinství.¹²⁷ Příběh nám ukazuje odcizení se a odvrácení od Hospodina, svévolné jednání, násilí. Muži ze Sodomy a Gibeje nejsou homosexuálně orientovaní jedinci usilující o uznání této orientace, ale jsou to násilníci porušující svým chováním lásku k bližnímu. O fenoménu homosexuality se u nich mluví ve spojení se sexuálním násilím, které je projevem zkaženosti.¹²⁸

2.1.2.3 Zkáza z oblasti pohlavního života v Lv 18,22 a provinění proti rodině v Lv 20,13

Ve třetí knize Mojžíšově *Levitikus*, která pojednává o kultických a rituálních předpisech, najdeme další zmínky týkající se pohlavního styku mezi osobami stejného pohlaví.

První z předpisů v Lv 18,22 zní: „*Nebudeš obcovat s mužem jako s ženou. Je to ohavnost*“. Bible kralická slovo *muž* překládá jako *mužské pohlaví*. Hebrejský výraz, který najdeme na tomto místě זָכָר (zákár) se přiklání ke správnosti kralického překladu. Zní *mužský, mužského pohlaví, samec*.¹²⁹ Nenajdeme tu tedy běžné označení pro muže אִישׁ (‘iš). To poukazuje na mužskou maskulinitu, která se ve Starém zákoně užívá nejen pro člověka ale i pro zvířata.¹³⁰ Dále si můžeme všimnout, že ve verši 22 je

¹²⁶ Hebrejské slovo *toevah* (vyjadřuje ohavnost, které se muži dopouštějí) není zde chápáno pouze jako rituální nečistota, ale vyjadřuje skutečné zlo, modloslužbu, dětské oběti, cizoložství, zlovolnost, podlost a bezbožnost, která se promítá do mravní roviny člověka. Srov. NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*, s. 541-542.

¹²⁷ Srov. *Jeruzalémská Bible*, s. 380.

¹²⁸ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 21.

¹²⁹ Srov. PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*, s. 48.

¹³⁰ Například v Gn najdeme toto označení maskulinity použito pro označení člověka: „*I stvořil Bůh člověka k obrazu svému, k obrazu Božímu stvořil jej, muže a ženu stvořil je*“ (Gn 1,27). V hebrejském jazyce potom זָכָר וּנְקֵבָה בְּרֵאשִׁית אֱתָם v překladu znamená mužský (mužského pohlaví) a ženské

nesouměrně použito termínu pro označení muže (biologické označení, mužského pohlaví) a ženy (sociální označení, žena). Ten, který je mužský, *mužského pohlaví* nebude ležet jako *žena*. Problém tedy nastává v tom, když muž na sebe přijímá ženskou roli při pohlavním styku. To dokazuje sám verš, který v ekumenickém překladu bible není tak přesný a používá pro tento sexuální akt slova *obcovat*, který se v hebrejském originálu nevyskytuje. Zde je užitá fráze *ležení s ženou* מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה (mišk^ebé iššá), tedy s mužem nebudeš ležet ležením ženy.¹³¹ Jeruzalémská Bible to překládá slovy: „Nebudeš souložit s mužem, jako se souloží se ženou.“¹³² Toto spojení chce tedy ukázat protest proti poženšťování muže při pohlavním styku. Na pohlavní styk bylo nahlíženo z pohledu muže, který zaujímá místo aktivní a žena je brána jako pasivní. Bere-li tedy muž na sebe ženskou roli, problematizuje, a tím ponižuje své mužství.¹³³

Co je ale důvodem toho, že muž nesmí ulehnout k ležení ženskému? Tato fráze se ve Starém zákoně objevuje jen v Lv 18,22 a 20,13 (o tomto verši bude pojednáno níže) a ukazuje na sexuální akt z pohledu muže. Například v Nu 31,17.18.35. můžeme toto spojení najít z pohledu ženy (ležením muže), které doposud (ne)měli pohlavní styk s mužem. Základ tohoto zákazu v Lv vyplýval z židovského pohledu na sexuální akt. Zakázaný byl tzv. opravdový sex, tedy pohlavní styk s proniknutím (penetrací), ke kterému dochází mezi heterosexuálními páry. K němu mohlo dojít, i když muž ulehl k ležení ženskému. Toto sexuální proniknutí bylo dovoleno v židovském prostředí pouze mezi mužem a ženou. V Lv je sex mezi ženami tabu, nejen z toho důvodu, že v patriarchální společnosti neměli ženy žádný význam, ale také z toho důvodu, že sex mezi nimi nebyl pokládán za pohlavní styk s penetrací. Od tohoto sexu mezi ženami bylo odrazováno, ale nebyl zakazován, protože neporušuje jejich panenství. Z židovského pohledu v otázce sexuálního aktu nebylo problémem sexuální zaměření člověka, ať už mužského nebo ženského, ale pravidla čistoty.¹³⁴

Verš je ukončen slovy, že takové chování je ohavné. Je překladem hebrejského slova תוֹעֵבָה (tóébá). Bible kralická toho slovo překládá stejně jako Bible ekumenická

(ženského pohlaví) stvořil je. A tento výraz pro spojení se zvířaty je například použit v Gn „A ze všeho, co je živé, ze všeho tvorstva, uveďš vždy po páru do archy, aby s tebou zůstali naživu; **samec a samice to budou.**“ (Gn 6,19). Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 11-12.

¹³¹ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 12.

¹³² Srov. *Jeruzalémská Bible*, s. 187.

¹³³ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 39.-40.

¹³⁴ Srov. *tamtéž*, s. 52.-54.

i Jeruzalémská. Co se ovšem tímto slovem chce říci? Tento pojem vyjadřuje absolutní nemožnost jejího praktikování. Tento pohled ale nevychází z lidské perspektivy, ale má čistě náboženský charakter. Dotyčný jedinec tak nesmí činit, protože je to v očích Hospodinových ohavné. Ohavnost tedy není přístupná z kultických a náboženských důvodů.¹³⁵ Ta se praktikuje v pohanském (kanaánském) světě. Tento příkaz měl za úkol oddělit Hospodinův lid od náboženské praxe pronárodů.¹³⁶ Kdyby tento verš vypovídal o tom, co je špatné samo o sobě, bylo by použito jiného hebrejského slova, a to *zimmah*. Je překládáno jako hanebný skutek, který nevychází z kultických důvodů, ale vyjadřuje hřích špatný sám o sobě.¹³⁷ Proto pojem *ohavný* je totožný s pojmem *nečistý*. Tuto zamýšlenou skutečnost můžeme najít potvrzenou i v řeckém překladu Starého Zákona Septuagintě, který používali Židé žijící mimo Palestinu, kteří nerozuměli hebrejsky. V ní je přeložené slovo ohavnost jako *bdelygma*, a též značí rituální znesvěcení. Kdyby se zde jednalo např. o porušení zákona nebo označení zlého skutku, bylo by použito slova *anomia* nebo *poneria*. Být ohavný znamená tedy porušení pravidel čistoty.¹³⁸

Druhý předpis z Lv 20,13 zní: „*Kdyby muž spal s mužem jako s ženou, oba se dopustili ohavnosti; musejí zemřít, jejich krev padni na ně.*“¹³⁹ První část tohoto verše je podobná s částí verše z Lv 18,22. Nacházíme v něm i stejnou terminologii pro označení muže, ženy a výrazu ohavnost. Dále verš pokračuje slovním spojením *musejí zemřít*. V originále se setkáváme se zdvojenou formulí *necht' jsou, usmrceni ano usmrceni*. Bible kralická a Jeruzalémská kopírují ekumenický překlad *musí zemřít*. Zdvojení slova *usmrcení* poukazuje na jeho zdůraznění, z něhož jasně vyplývá, že se jedná o rozsudek smrti. Tento ortel smrti je patrný i v pokračování výroku, kdy odpovědnost za své chování musí převzít ten, kdo tak činí.¹⁴⁰

Verš z Lv 18,22 a tento verš Lv 20,13 se od sebe liší žánrově. V předchozím výroku byl brán zákaz na základě „posvátného“ práva, které vycházelo z chrámového prostředí. Byl určen na základě vztahu člověka k Bohu, z čehož vyplývá, že se jednalo o absolutní pravidlo, které nepřipouští porušení daného zákazu. Zatímco na druhý výrok

¹³⁵ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 14.

¹³⁶ Srov. STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE. *Výklad ke starému zákonu*, s. 374-376.

¹³⁷ Srov. PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*, s. 48.

¹³⁸ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 57.-58.

¹³⁹ Srov. *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, s. 147.

¹⁴⁰ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 12-13.

je pohlíženo z pohledu „civilního“ práva vycházejícího z běžné praxe, která pojmenuje přestupek, a poté i udělí trest.¹⁴¹

Oba dva výroky z Levitiků patří do tzv. Zákona svatosti (Lv 17-26). Ten byl vytvořen proto, aby zachránil a oddělil náboženské dědictví Židů od pohanských praktik. Hlavním cílem tohoto zákona bylo ukázání Izraele jako lidu, který patří k Hospodinu. Dominantním tématem se tu stává pojem *čistoty*. Oba dva výroky jsou vsazené do této myšlenky kontextu. Výraz *čistý* a *nečistý* je zde používán v kultickém smyslu, a nikoliv v morálním. Být čistý znamená patřit Hospodinu, účastnit se bohoslužeb, a tím patřit do společenství jeho lidu. Jakékoliv znečištění by potom znamenalo vyloučení z tohoto náboženského života neboli ze života jeho společenství. Za nečisté z pohledu *řádu pohlavního života* byl považován např. i incest nebo heterosexuální styk se ženou v době jejího krvácení. Bez uvedení kontextu tyto výroky vyznívají jako souhrn obecně nepřijatelných sexuálních praktik. Ale na základě kontextu členění knihy Levitiků v 18. a 20. kapitole vychází najevo, že se jedná o výroky založené na základě kultické čistoty. Podíváme-li se na fenomén homosexuality v dnešní době a vezmeme-li v úvahu výpovědi v těchto verších, odprostíme je od historického kontextu a jeho kultického záměru, můžeme říci, že tyto texty budou argumentem pro odsouzení pohlavního styku mezi muži. Nepomineme-li tuto skutečnost a výpovědi zasadíme do celé části textu Levitiků v sociálním a náboženském kontextu, zjistíme, že dnešnímu pohledu na homosexualitu jsou tyto verše vzdálené.¹⁴²

2.1.3 Nový zákon

V Novém zákoně se s tématem homosexuality setkáváme velmi zřídka. Zmínky o ní najdeme pouze v listech svatého Pavla. A to v době, kdy se křesťanství setkává s helénistickým (pohanským) světem.¹⁴³ Patří mezi ně odkazy, které najdeme v Ř 1,24-27; 1 K 6,9–11 a 1 Tm 1,8–11.

¹⁴¹ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 13.

¹⁴² Srov. tamtéž, s. 13-16.

¹⁴³ Srov. tamtéž, s. 23.

2.1.3.1 Pohané a Boží hněv Ř 1,24-27

Tento úryvek textu najdeme v *Listě Římanům*. Byl napsán Pavlem z Tarzu.¹⁴⁴ Jeho pohled na situaci tehdejšího pohanského světa ve verších 1,18-32, které tvoří jednotu s verši 1,24-27, je zcela židovský. Vychází z negativního vidění světa, na který brzy dopadne Boží soud. Toho budou zproštěni zbožní a spravedliví a neuniknou mu bezbožní.¹⁴⁵ Pohled na homosexualitu je zde určený dobovou situací. V obecném povědomí byla přijímána, v některých kruzích odmítána. Mnohdy na ní bylo nahlíženo jako na vyšší způsob sexuality. Pavel v tomto úryvku nevnímá homosexualitu jako vrozenou, ale jako čin lidské libovůle.¹⁴⁶

Verš přeložený z knihy *The Greek New Testament*, který je spojován s homosexualitou v *Listě Římanům*, zní: „*proto je Bůh vydal v žádostech (touhách) jejich srdcí do nečistoty (v nečistotu), aby byla zneuctěna jejich těla v jich (samých). Ti kteří zaměnili Boží pravdu za lež a uctívali a sloužili stvoření místo stvořiteli (tomu, který tvořil/Utvořiteli), který je požehnaný až do věčnosti (na věky), amen. Proto Bůh je vydal do hanebné (potupné) vášně, neboť i (ty) jejich ženy vyměnily přirozený styk (za ten) proti přirozenosti. Stejně muži nechali přirozeného styku se ženou, vzplanuli ve své žádosti k sobě navzájem, muži mezi muži vykonávají neslušné věci, nesou tuto odplatu bludu – sami v sobě (ji) dostanou (zpět).*“¹⁴⁷ (Ř 1,24-27)

¹⁴⁴ Pavel se narodil se mezi léty 5-10 po Kr. Byl Židem, patřil k farizejům. Toto hnutí byli laikové, kteří se vyjadřovali přísnou náboženskostí a považovali starozákonní kodex svatosti za povinnou normu chování. Pronásledoval mladé křesťanské církve. Na cestě do Damašku se mu zjevuje Ježíš a on svou víru obrací ke křesťanství. Jeho poslání bylo zvěstování evangelia pohanů. Roku 49. n. l. se účastní koncilu v Jeruzalémě, kde je oficiálně nazván apoštolem pohanů. Srov. THEOBALD, M. *Nový zákon – List Římanům*, s. 15-20.

¹⁴⁵ Srov. THEOBALD, M. *Nový zákon – List Římanům*, s. 58-59.

¹⁴⁶ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 25.

¹⁴⁷ Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐτῶν εἰς ἀκαθαρσίαν τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς· οἳτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει καὶ ἐσεβάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὃς ἐστὶν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν. Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας, αἷ τε γὰρ θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρῆσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν, ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρσενες ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρῆσιν τῆς θηλείας ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσιν τὴν ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες. (1 Ř 1,24-27). Srov. *The Greek New Testament*, s. 531.

Úryvek z Písma svatého tvoří jednotu s textem Ř 1,18-32. Jeho struktura je následující. V Ř 1,18 dochází k ohlášení Božího soudu. Hlavními pojmy jsou zde bezbožnost (ἀσεβεια, asebeian) a nepravost (ἀδικία, adikian). Boží hněv vychází proti lidem, kteří zadržují pravdu v nepravosti (nespravedlnosti) a jsou bezbožní. Boha je možné poznat, neboť Bůh to zjevuje (Ř1,19-20). Ti, co se domnívají, že poznali Boha, neoslavili ho a nebyli mu vděční jako Bohu (Ř 1,21). Byli vydáni marnosti (nicotě) v myšlenkách a v srdci (jejich srdce bylo zatemněné a nechápavé). Tito lidé vyměnili slávu nepomíjitelného Boha za obraz pomíjitelného člověka, ptáků, čtyřnohých, plazů. Proto jsou vydáni v žádost svých srdcí do nečistoty (ἀκαθαρσία, akatharsian), aby byla zneuctěna (ἀτιμάζεσθαι, atimazesthai) jejich těla v jich samých (Ř 1,22-24). Zaměnili Boží pravdu za lež a uctívali stvoření místo Stvořitele. A proto jsou vydáni Bohem do hanebných vášní, která se projevuje nepřirozeným (παρὰ φύσιν, para fyzin) pohlavním stykem (Ř 1,25-27). Nevážili si poznání Boha, a z toho důvodu byli Bohem přenecháni v převráceném rozumu, aby činili to, co se nesluší. Poté následuje výčet jejich nepravostí. Jsou špatní v mravním slova smyslu, lakomí, plný závisti, hádek, lstí, zloby, našeptávačství, pomlouvači, nenávidící boha, násilníci, pyšní, vychloubači, vymýšleči zla, neposlouchající rodiče, nerozumní, nedodržující smlouvy, bez lásky nemilosrdní (Ř 1,28-31). Poslední verš shrnuje celou kapitolu slovy, že ti, kteří takové věci dělají i ti, kteří s nimi souhlasí jsou hodni smrti (Ř 1,32).¹⁴⁸

Základem pro celou perikopu se stávají pojmy z 18. verše první kapitoly. Je to *bezbožnost* (ἀσεβεια, asebeian) a *nepravost* (ἀδικία, adikian). Ve *Slovníku biblické teologie* se dozvídáme, že bezbožnost byla v Novém zákoně chápána v jiném významu, než ve Starém zákoně. Ve SZ podle farizeů spočívá v zachovávaní předpisů a tradic. Jejich neznalost se stává sama o sobě bezbožností. V NZ zbožný je každý „bezbožník“ (každý člověk je totiž hříšný) ospravedlněný Boží milostí. Tedy ten, kdo se odřekl bezbožnosti, když rozpoznal v evangeliu výzvu ke spáse a obrátil se k Ježíši Kristu.¹⁴⁹ Nepravost (nespravedlnost) je opakem ke slovu pravost (spravedlnost). Pavel za spravedlnost považuje dar milosti od Boha.¹⁵⁰ Boží hněv, který se ve verši objevuje, vyjadřuje neslučitelnost mezi Bohem a hříchem. Pavlovi jde o vyjádření eschatologického smyslu, který začíná už zde na zemi. Ukazuje se zde, jak je rozvíjená

¹⁴⁸ Srov. UNITED BIBLE SOCIETIE. *The Greek New Testament*, s. 531.

¹⁴⁹ Srov. LEON-DUFOUR, X. et al. *Slovník biblické teologie*, s. 25.

¹⁵⁰ Srov. tamtéž, s. 473.

vědomá bezbožnost těchto lidí, a to v tom smyslu, že oslavují Boha po svém. Uctívají díla vlastních rukou. To má za následek i morální úpadek.¹⁵¹ Pavel zde odsuzuje pohanský svět, nehněvá se na lidstvo, ale na situaci hříchu. Ten je tu charakterizován jako záměna pravého za nepravé, který vychází z nepravého poznání Boha a nese sám v sobě své ovoce a potrestání.¹⁵² Tento náboženský omyl, který má za následek mravní úpadek a nemravnosti, které jsou zde jmenované, jsou chápány jako trest a důsledek Božího hněvu, a nikoliv jako jeho vina nebo příčina.¹⁵³

Ve verších 1,26-27 jsou zmíněné homosexuální styky navzájem mezi ženami a muži. O těchto projevech se zde mluví jako o nepřirozeném (παρὰ φύσιν, para fyzin) chování. Z pohledu učitelského úřadu církve značí homosexuální čin morální úpadek lidí.¹⁵⁴ Klíčovým pojmem se stává slovo *přirozený* a *nepřirozený*. Výklad tohoto pojmu se rozděluje na dva tábory. Jedni biblisté tvrdí, že se jedná o chování, které je v souladu s přírodními zákony. Druzí zastávají názor, že tento pojem byl použit ve stoické filosofii a je patrné jeho proniknutí i do Pavlovy argumentace. Ve stoicismu je přirozený zákon chápán jako anima (duše) a Bůh. Do přírody je vbudován zákon, který lidský rozum může rozpoznat (na základě pozorování světa může skrz rozum dospět člověk z poznání Boha). Ve vztahu k sexuálnímu aktu pro člověka vyplývá, že je pro něj přirozené rozmnožování. Jakékoliv jiné projevy sexuální aktivity, ať už za účelem pouhé rozkoše nebo pohlavní styk v období menstruace či homosexuální styk jsou chápány jako nepřirozené.¹⁵⁵ Pavel samotné slovo přirozený (φύσιν, fyzin, fysis) nepoužívá ve významu současného pojetí. Používá ho konkrétněji. Je pro něj přirozené, když dotyčná věc odpovídá své povaze. Nechápe význam toho tohoto slova, jak ho známe dnes a to *být v souladu s univerzálním zákonem*. Znamená charakteristický, standardní, očekávaný, kulturně rozšířený a společensky akceptovatelný.¹⁵⁶ Přirozený neznamena v dnešním pojetí vrozený.¹⁵⁷ Pokud ženy a muži zaměnili přirozený styk proti přirozenosti, znamenalo to v tehdejší pojetí, že se chovali neobvykle, nečekaně, ale ne špatně. To znamená, že nebyli proti Bohu nebo proti Božskému řádu stvoření či

¹⁵¹ Srov. THEOBALD, M. *Nový zákon – List Římanům*, s. 60-61.

¹⁵² Srov. *Jeruzalémská Bible*, s. 1961.

¹⁵³ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 24.

¹⁵⁴ Srov. THEOBALD, M. *Nový zákon – List Římanům*, s. 62-63.

¹⁵⁵ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 73.-74.

¹⁵⁶ Srov. tamtéž, s. 68.

¹⁵⁷ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 26.

v rozporu s univerzální přirozeností věcí. Pavel slovo nepřirozený nechápe jako neetický, pouze jím vyjadřuje odlišnost homosexuálního pohlavního styku od běžného očekávání.¹⁵⁸

Autor knihy *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* Helminiak vychází z vědecké práce Johna Boswella a čerpá z jeho knihy *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*. Jeho studování *Listu Římanům* se liší od výkladu magisterského úřadu církve. Jeho poznatky vycházejí z tvrzení, že Pavel nás učí, že sex mezi lidmi stejného pohlaví je eticky neutrální. Stejně jako heterosexualita, tak ani homosexualita není špatná sama o sobě. Lze ji provádět v dobrém nebo ve zlém, ale dobro nebo zlo v ní samotné obsaženo není. Vychází z Pavlova použití slova přirozenost. To se objevuje v *Listu Galatským* 2,15, kde se mluví o Židech, kteří byli od přirozenosti Židy. Dále v 4,8, kde Pavel hovoří o bytostech, které nejsou od přirozenosti bohy. V *Listě Římanům* 2,27 se setkáváme s těmi, kteří jsou od přirozenosti pohanů. V *I Listu Korintským* zase tvrdí, že dlouhé vlasy pro muže jsou hanbou, protože je to proti přírodě (je zde užito slova přirozenosti). V samotném *Listu Římanům* potom používá slovo přirozenost, když mluví o Bohu. Ten narouboval planou větev pohanů na ušlechtilou olivu Židů (člověk jedná obráceně). Ti jsou teď jedno v Ježíši Kristu. Bůh svým chováním jednal nepřirozeně (παρὰ φύσιν, para fyzin). Pavel podle Boswella tak ukazuje, že Bůh není spoutaný standardním očekáváním, jde mimo předpisy kultury i společnosti. Hlavním tématem v Pavlových epištolách je setření rozdílu mezi lidmi, protože všichni jsou jedno v Ježíši Kristu.¹⁵⁹

V *Novém biblickém slovníku* je charakterizován pojem přirozenost následovně. Slovo vychází v originále ze čtyř kořenů. Jeden z nich, výše zmiňovaný *fysis* je jedním z nich, vychází z toho, že jeho obsah je určený tím, co se srovnává, tzn. do kontrastu je postaveno to, čemu se běžně, ale mylně věří. U Pavla nacházíme tyto protiklady. Odlišení pohanů od Židů. Srovnává společnost Židů od zvrácené pohanů společnosti. Druhý protiklad se nachází v darované Boží milosti v Ježíši Kristu a jejími důsledky v lidském životě. V Ř 1,26 se tedy setkáváme se sexuální zvráceností, která značí odklon od normy, kterou uznává přirozený člověk.¹⁶⁰

¹⁵⁸ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 69.

¹⁵⁹ Srov. tamtéž, s. 67-72.

¹⁶⁰ Srov. DOUGLAS, J. D. et al. *Nový biblický slovník*, s. 836.

2.1.3.2 1 K 6,9–11 a 1 Tm 1,8–11

V perikopách, nacházejících se v *Prvním listu Korint'anům* a *Prvním listu Timoteovi*, nalezneme zcela stejné slovní spojení odkazující na homosexuální aktivitu. Jedná se o texty v 1 K 6,9-11¹⁶¹ pojednávající o neřestech, jimž je nutné se vyhnout, aby měl člověk účast na Božím království a v 1 Tm 1,8-11¹⁶² se dozvídáme o zákoně, který není určen pro spravedlivé, ale pro výčet jedinců, kteří do něj spadají.

Setkáváme se v nich s tzv. neřestmi, které byly považované za nemravné. Ty nespadały pouze do křesťanského povědomí, ale i do řecko-římského. Patří mezi ně pojem *μαλακοὶ* (*malakoi*) a v obou perikopách nacházející se výraz *ἀρσενοκοῖται* (*arsenokoitai*). V jednotlivých biblích se můžeme setkat s různými překlady těchto slov.¹⁶³

První výraz *μαλακοὶ* (*malakoi*), nacházející se v 1 K 6,9, Bible ekumenická překládá jako *nemravní*. Bible kralická jako *zženštilí*. Bible jeruzalémská jako *zvrhlíci*. Doslovný překlad *μαλακοὶ* (*malakoi*) zní měkký, jemný.¹⁶⁴ To poukazuje na spojitost se znevážením mužů ve vztahu být zženštilý. Tento čin byl ve starověku spojován s muži, kteří svolili k pohlavnímu styku s jinými muži.¹⁶⁵ Do pojmu *μαλακοὶ* (*malakoi*) byli zahrnuti i ti, kteří se zdobili, aby přitahovali ženy nebo byli líní, prostopášní či neslušní. Smysl tohoto pojmu vyjadřuje lidi, kteří se chovají nedisciplinovaně. Je v něm odsouzena uvolněnost mravů.¹⁶⁶

Druhý pojem *ἀρσενοκοῖται* (*arsenokoitai*) v 1 K 6,9 Bible ekumenická překládá jako *zvrácení*. Bible kralická jako *samcoložníci* s odkazem na Lv 18,22 a Ř 1,27. Bible jeruzalémská jako *muži hanebných mravů*. V 1 Tm 1,10 je stejný výraz přeložen v Bibli

¹⁶¹ „Což nevíte, že nespravedliví nebudou mít účast v Božím království? Nemylte se: Ani smilníci, ani modláři, ani cizoložníci, ani nemravní, ani zvrácení, ani zloději, ani lakomci, opilci, utrhači, lupiči nebudou mít účast v Božím království. A to jste někteří byli. Dali jste se však obmýt, byli jste posvěceni, byli jste ospravedlněni ve jménu Pána Ježíše Krista a Duchem našeho Boha.“ (1K 6,9-11)

¹⁶² „Víte, že zákon je dobrý, když ho někdo užívá správně a je si vědom, že zákon není určen pro spravedlivého, nýbrž pro lidi zlé a neposlušné, bezbožné a hříšníky, pro lidi bohaprázdné a světské, pro ty, kdo vztáhnou ruku proti otci a matce, pro vrahy, smilníky, zvrhlíky, únosce, lháře, křivopřísežníky, a co se ještě přičítá zdravému učení podle evangelia slávy požehnaného Boha, které mi bylo svěřeno.“ (1 Tim 1,8-11).

¹⁶³ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 27.

¹⁶⁴ Srov. PRACH, V. *Řecko-český slovník*, s. 330.

¹⁶⁵ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 28.

¹⁶⁶ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 97-99.

ekumenické jako *zvrhlik*. V Bibli kralické stejně jako *samcoložník*. V Bibli jeruzalémské jako *homosexuál*. Tento výraz se v řeckém jazyce skládá ze dvou částí: ἀρσενο týkající se mužů a κοῖται týkající se ležení. Tedy muž pronikající, ležící.¹⁶⁷ I přes jednoznačnost překladu jeruzalémské Bible, která však užívá pro překlad jednoho slova dvou výrazů (muži hanebných mravů, homosexuál), je v komentáři k 1 Tm 1,8-11 z knihy *První a druhý list Timotejovi–List Titovi* použito slova *hanobitelé chlapců*.¹⁶⁸ Není zde použito slova hanobitelé mužů. To poukazuje na mnohost výkladu jednoho slova.

Biblisté zastávají následující názory. Výraz ἀρσενοκοῖται (arsenokoitai) je spojován s pojmem pederast, který nesouloží s muži obecně, ale zneužívá mládence.¹⁶⁹ Dále je spojován pouze s mužskou prostitucí, jejím hlavním cílem je získání peněz. Jiní badatelé poukazují na to, že pro řecký výraz označující homosexuální chování nemá hebrejščina žádného výrazu. Proto rabíny zkrácenou hebrejskou větu doslovně přeložili řecky mluvící Židé do řečtiny, která se týkala zákazu mužského homosexuálního chování v Lv 18,22 a 20,13.¹⁷⁰ Další biblisté zastávají názor, že pojmy μαλακοὶ (malakoi) a ἀρσενοκοῖται (arsenokoitai) odsuzují homosexuální aktivitu obecně. Tento názor se však neobjevuje v *Malém Stuttgarském komentáři v První listu Korint'anům*. V něm je brán zřetel na nové antropologické poznatky, že se u některých jedinců setkáváme s vrozenou, neodstranitelnou homosexuální orientací. Dále se drží výkladu Písma svatého, kde homosexualita je chápána jako mravní rozklad společnosti, a zároveň tak působí. Z tohoto důvodu je toto chování nemožné, jak v tehdejší době, tak i v dnešní společnosti.¹⁷¹

2.1.4 Shrnutí

Pozice římskokatolické církve, vycházející z Písma svatého k fenoménu homosexuality, jsou následující:

- Základní argumenty jsou stanovené *Písmem svatým*. Biblický pohled nám nastiňuje jinou rovinu pohledu. Ukazuje nám, jaký význam má sám o sobě stojící

¹⁶⁷ Srov. PRACH, V. *Řecko-český slovník*, s. 88. 306.

¹⁶⁸ Srov. BORSE, U. *První a druhý list Timotejovi – List Titovi*, s. 25-27.

¹⁶⁹ Srov. *Problematika homosexuálních vztahů*, s. 28.

¹⁷⁰ Srov. HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* s. 99-101.

¹⁷¹ Srov. ORTKEMPER, F.J. *První list Korint'anům*, s. 61-62.

homosexuální skutek pro jedince, který patří pravému Bohu. Zde se nesetkáme s homosexuálně orientovaným člověkem, který usiluje o přiznání své sexuální orientace jako jedné z variací lidské sexuality. O homosexuálních projevech zde není uvažováno z pohledu dnešních empirických věd.

- Pohled na sexualitu v Písmu svatém *je dobově podmíněný*.
- Linie homosexuality ve Starém a Novém zákoně je následující: vychází z modloslužby, svou povahou je nemorální, směřuje k záhubě člověka.
- Ve *Starém zákoně* se jedná o texty Gn 19,1-29; Sd 19, 1-30 (příběh o Sodomě a Gibeji vypovídají *o homosexualitě v rovině násilí*); Lv 18,22; 20,30 (legislativní texty, kde homosexualita je chápána jako *nečistá*); Dt 23,18-19.
- Na homosexualitu je zde nahlíženo z pohledu vztahu *Žida* (ten, který patří k Bohu, je zbožný, spravedlivý, čistý) a *pohana* (ten, který uctívá stvoření, není spravedlivý, je nečistý).
- Homosexuální projevy symbolizují odcizení a odvrácení od Boha, které mají svůj původ v modloslužbě pohanů.
- V *Novém zákoně* se jedná o texty Ř 1,24-27 (homosexualita zde slouží jako *ilustrované chování*, které vychází z modloslužby); 1 K 6,9-11; 1 Tm 1,8-11.
- S texty, které mluví o homosexualitě se setkáváme pouze u listů *svatého Pavla*, který je *apoštolem pohanů*.
- Nachází se zde shoda se SZ ve vzniku homosexuality. Pochází od pohanů a má svůj základ v *odvrácení se od pravého Boha*.
- Homosexualita se promítá i do *morálního chování člověka*. Takový jedinec, pro svoje chování, nebude mít účast na Božím království.

Interpretované poznatky z Písma svatého jsou východiskem pro jasnější porozumění církevním dokumentům.

2.2 Církevní dokumenty po II. vatikánském koncilu

V církevních dokumentech vydaných Kongregací pro nauku víry po II. vatikánském koncilu se můžeme setkat se dvěma rovinami pohledu na fenomén homosexuality. Vyjadřují se k němu z teoretického a praktického pohledu. Teoretická rovina v sobě zahrnuje reakci na empirické poznatky a učení římskokatolické církve, které vychází z Písma svatého, je vykládáno magisteriem a drží se křesťanské tradice.

Praktická rovina dokumentů ukazuje přístup, jakým směrem by měl být veden život homosexuálně orientovaných jedinců, aby byl v souladu s Božím záměrem člověka. Neformuje tak pouze homosexuálně orientované jedince, ale apeluje i na věřící, biskupy jednotlivých církví a politiky.

2.2.1 Persona humana (1975)

Dne 29. prosince 1975 vydává Kongregace pro nauku víry dokument *Persona humana*, který se týká některých otázek sexuální etiky. Je to dva roky poté, co Americká psychiatrická společnost (APA) skrze R. L. Spitzer uveřejnila prohlášení, že nedoporučuje léčení homosexuality. Homosexualitu tím vyřadila ze seznamu duševních chorob ve 3. revizi Diagnostického a statistického manuálu (DSM), viz. výše.

Citovaný dokument je součástí knihy *Homosexualita a křesťanská antropologie*, kterou připravilo Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském. Člení se na úvod, hlavní část a závěr. Úvod je tvořený šesti odstavci. Hlavní část se vyjadřuje k některým otázkám sexuální etiky. Patří mezi ně předmanželské vztahy, homosexualita, masturbace. Vzhledem k zaměření práce bude věnována pozornost pouze pohledu na homosexualitu. Závěr je vztažen na základní opce a ctnost čistoty.¹⁷²

V prvním odstavci úvodu je popsána výzva, která vysvětluje, proč k sepsání dokumentu došlo. Ten má za úkol objasnit názory objevující se v povědomí veřejnosti, jenž jsou v rozporu s naukou přijatou od církve. Dále je zmiňována shoda magisteria s pohledem vědců na sexuální oblast člověka, a to vyjádřením, že lidská osoba je hluboce ovlivněna sexualitou. Ta se promítá do oblasti tělesné, duševní i duchovní a činí z osoby muže a ženu. O sexuálních záležitostech je veřejně pojednáváno v mnohých hromadně sdělovacích prostředcích. Skrze ně dochází k uvolňování mravů na základě bezuzdného opěvování sexu, kterému se dopřává přehnané úcty. V druhém odstavci dokument jasně vyjadřuje, že církev nemůže zůstat lhostejná k úpadku mravů. Její vyjádření chápe jako důležitý fakt pro život jednotlivých křesťanů, společenský život doby. Má ale sloužit i ostatním členům společenství církve k nabývání zdravé mravní nauky. Třetí odstavec zdůrazňuje, že lidé dnešní (tehdejší) doby, na základě své důstojnosti a povolání, skrze vlastní rozum, mají snahu objevovat hodnoty a přednosti vlastní přirozenosti, rozvíjet je a uvádět ve skutek. Magisterium prohlašuje, že není

¹⁷² Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Persona Humana*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 91-103.

možné, aby člověk v morální oblasti jednal z vlastní libovůle. Svě tvrzení zdůvodňuje odvoláním na 16. část pastorační konstituce *Gaudium et spes* (GS). Poukazuje na to, že člověk má v srdci vepsaný zákon Bohem, který si sám neukládá. V poslušnosti vůči tomuto zákonu spočívá jeho důstojnost, a podle něj bude člověk souzen. Bůh dal křesťanům plán spásy a ustanovil v nauce a příkladu nejvyšší, neměnnou životní normu Ježíše Krista. Dále uvádí, že ke skutečnému rozvoji nemůže dojít bez zachování podstatného řádu přirozenosti. Magisterium zdůrazňuje, že potřeby a podmínky lidského života se budou stále měnit, ale vývoj mravů a způsob života musí být součástí jasně vymezených a neměnných principů. Ty jsou obsaženy v Božím zákoně, který je dostupný lidskému poznání. Ve čtvrtém odstavci vysvětluje, že není možné v lidské přirozenosti a ve zjeveném zákoně nalézt jinou absolutní a neměnnou normu jednotlivých úkonů než tu, která je vyjádřená obecným zákonem bliženské lásky a respektováním lidské důstojnosti. Skutečné potřeby lidí jsou vyjádřeny Božím zjevením a přirozeným rozumem, skrze něž se dozvídáme o neměnných zákonech vepsaných do základních prvků lidské přirozenosti. Proto magisterium odmítá tvrzení, že přirozený zákon nebo přikázání Písma svatého, které nazývá normami, jsou považované pouze za určité formy lidské kultury, které mají potřebu se vyjádřit v určitém období lidských dějin. Magisterium učí podle Písma svatého 1 Tim 3,15, že Kristus ustanovil církev jako *sloup* a *oporu pravdy*. Ta s pomocí *Ducha svatého* uchovává a předává *pravdy mravního řádu* a autenticky vykládá *zásady mravního řádu*, které vyplývají z lidské přirozenosti. Toto tvrzení můžeme nalézt i v encyklikách např. *Casti connubi* (Pius XI.), *Mater et magistra* (Jan XXIII.), *Humanae vitae* (Pavel VI.). Církev je přesvědčená, že jsou určitá přikázání přirozeného zákona, která jsou neměnná a absolutní. Když dojde k jejich porušení, tak je to považováno za odporování nauce a duchu evangelia. Pátý odstavec nás upozorňuje, že oblast sexuální etiky se vztahuje na výše popsanou obecnou nauku církve. Principy a normy vyšly z Božího zákona a lidské přirozenosti a nemohou být zpochybňovány. Poslední odstavec úvodu znovu nastiňuje důvod sepsání dokumentu. Je to snaha vyvarování se omylů, které jsou rozšířené v povědomí lidí a chce znovu zdůraznit v bodech v této oblasti církevní normy.¹⁷³

Hlavní část věnovaná homosexualitě vypovídá o následujícím. Někteří lidé začali omlouvat homosexuální vztahy u některých osob na základě psychologického

¹⁷³ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Persona Humana*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 91-94.

charakteru. Toto chování je podle magisteria stále proti nauce učitelského úřadu církve, a proti mravnímu smyslu křesťanského lidu. Následně je zde popsána reflexe rozdělení vzniku sexuální orientace člověka se skloubenými termíny sexuální orientace a sexuální chování. Použijeme-li terminologie z první kapitoly, která sloužila k těmto účelům, tak první vznik sexuální orientace se smíšeným pojetím sexuálního chování člověka spadá do teorie prostředí a výchovy. Druhý vznik je spojován s genetickými vlivy. Jedni se nacházejí v tzv. přechodném nebo nevyлéčeném stavu, který vznikl na základě nesprávné výchovy, nedostatečné sexuální zralosti, zvyku, špatného příkladu nebo z jiných příčin. Druzí svůj stav považují za trvalý, který vzniká na základě druhu vrozeného instinktu nebo poškozené soustavy. K první skupině lidí se magisterium již nevyjadřuje. Veškerá pozornost je věnována druhé skupině lidí, o kterých někteří tvrdí, že jejich tendence je natolik přirozená, že by jim měly být povoleny homosexuální vztahy. Ty by měli odpovídat upřímnému společenství života a lásky, který se podobá manželství, a to z toho důvodu, že nejsou schopní žít v osamělosti. Magisterium se k tomuto tvrzení vyjadřuje následovně. Homosexuálně orientované jedince je nutné v pastorační péči přijímat s vlídností, ale není dovoleno použít žádného pastoračního způsobu nebo metody, které by úkony těchto lidí mravně omlouvaly. Podle mravního objektivního řádu homosexuální úkony postrádají podstatné pravidlo. Na základě Písma svatého jsou odsouzeny jako zvrácenost a jsou prezentovány jako následek Božího zavržení. Zde se magisterium odvolává na výrok z Nového zákona Řím 1,24-27. Ten dále interpretuje ve vztahu k homosexuálním osobám, že není z výroku dovoleno, aby se všichni, kdo trpí touto deformací cítili vinní. Citace tu slouží jako ukáзка povahy těchto vztahů, že jsou z vnitřní podstaty nezřízené, a proto nemohou být schvalovány.¹⁷⁴

Ze závěru, který je nazván základní opce a ctnost čistoty, se dozvídáme následující. Základní opce (právo) je chápána jako rozhodnutí vůle v postoji vůči Bohu a člověku. Určuje mravní sklon člověka a magisterium učí, že může být radikálně změněna jednotlivými úkony. Smrtelný hřích člověka nevychází pouze z přímého opovržení Bohem a bližním, ale i z lidské dobrovolné volby učinit něco těžce nezřízeného. To totiž vypovídá, v odvolání na Písmo svaté, o pohrnutí Božím přikázáním. Křesťanská tradice a nauka církve v odvolání na zdravý rozum tvrdí, že mravní řád sexuality obsahuje vznešené hodnoty lidského života, jejichž přímé porušení je objektivně

¹⁷⁴ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Persona Humana*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 95-97.

chápano jako těžké. Proto homosexuální orientace jedince je jeden z omylů a způsobů chování, kterému je třeba se vyvarovat. Cílem těchto lidí má být dosažení vznešenějších hodnot, a to ctností. Ta se má projevit skrze panenství nebo posvátný celibát zasvěcený Bohu. Čistota u těchto lidí nemá být pouze tělesným projevem, ale má být očištěno i jejich srdce podle Mt 5,27-28. Magisterium se odvolává na sv. Pavla, který čistotu zahrnuje mezi dary Ducha svatého, zatímco smilstvo odsuzuje jako neřest znemožňující vstup do království nebeského (Gal 5,19-23; 1 Kor 6,9-11). Poslední odstavce jsou věnované prostředkům, které by měli křesťané používat k čistému životu. Pozornost je dále věnovaná úloze biskupů, rodičům a vychovatelům mládeže.¹⁷⁵

2.2.2 Homosexualitatis problema (1986)

Dne 1. října 1986 vydává Kongregace pro nauku víry list *Homosexualitatis problema*, který je určený biskupům a pojednává o pastoraaci homosexuálních osob.

Níže citovaný dokument je součástí knihy *Homosexualita a křesťanská antropologie*, který připravilo Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském. List je členěný následovně. Prvních pět odstavců činí úvod. Další část je věnována nauce Písma svatého, církevnímu postoji v tehdejší době, úctě k důstojnosti lidí a odpovědnosti pastýřů.¹⁷⁶

List má sloužit všem biskupům katolické církve k určení postoje v pastorační službě k homosexuálním osobám. Celý dokument je reakcí na vztah homosexuality a jejího morálního posouzení, o nichž je velmi diskutováno nejen na veřejnosti, ale i v katolickém prostředí. V úvodu se magisterium odvolává na dokument *Persona Humana*, ve kterém se k tomuto problému již vyjádřilo. Shrnuje ho následujícími slovy. Měla by být povinnost snažit se pochopit homosexuální sklony¹⁷⁷ a vina jednotlivých úkonů by měla být posuzována uvážlivě. Samotný homosexuální úkon¹⁷⁸ byl popsán

¹⁷⁵ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Homosexualitatis problema*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 98-103.

¹⁷⁶ Srov. tamtéž, s. 107-117.

¹⁷⁷ Pojem homosexuální sklon v sobě zahrnuje rozdělení na sexuální orientace a sexuálního chování člověka. Homosexuální chování bylo pojmenováno jako tzv. přechodný nebo nevyčísitelný stavu, který vznikl na základě nesprávné výchovy, nedostatečné sexuální zralosti, zvyku, špatného příkladu nebo z jiných příčin. Homosexuální orientace byla definována jako trvalý stav, který vzniká na základě druhu vrozeného instinktu nebo poškozené soustavy.

¹⁷⁸ Jedná se o homosexuální projev, který může být součástí sexuální orientace člověka nebo nikoliv.

jako vnitřně nezřízený, který je zbavený své podstaty a finality, a z toho důvodu ho není možné tolerovat. V listu se dále uvádí, že církev reflektuje vědecké objevy, ale je přesvědčena, že dokáže vědecké pojetí překročit, jelikož je schopna komplexně uchopit povahu lidské osoby, která je v duchovním a tělesném rozměru stvořená Bohem a skrze milost má příslib věčného života.¹⁷⁹

V odstavci věnovanému nauce Písma svatého magisterium popisuje názor běžně rozšířený v povědomí lidí. Týká se vztahu homosexuality a Písma svatého. Bible prý nemá k homosexuální orientaci jedince co říci nebo jí určitým způsobem schvaluje. Také na základě kulturní a dějinné podmíněnosti výroky z ní vytažené nelze aplikovat na současný stav homosexuálně orientovaného člověka. Magisterium upozorňuje, že se v tomto případě jedná o názory těžce bludné a scestné. Argument, který se snažil toto tvrzení vyvrátit vycházel ze zachování shody ohledně homosexuálního jednání ve Starém a Novém zákoně i přes dobovou podmíněnost těchto textů. Církev se neopírá pouze o interpretaci izolovaných vět, z nichž je možné vyvodit diskutabilní argumenty, ale stojí na pevném základu trvalého svědectví Bible, který je předáván skrze posvátnou tradici a učitelský úřad církve.¹⁸⁰

Následující odstavce věnují pozornost rozdílu mezi sexuálním projevem manželství a stejnopohlavních vztahů. Homosexuální projevy svou podstatou jsou chápány, narozdíl od heterosexuálních projevů v manželství, jako nemorální. Sexuální aktivita s osobou téhož pohlaví ztrácí symbol, význam a cíl dle Božího úmyslu. Nemůže být skrz ní předán život a dotyčný jedinec se tak nemůže sebedarovat, což je v evangeliu chápáno jako podstata křesťanského života. Magisterium pro přesnější pochopení dodává, že homosexuální jedinci mohou být schopni se darovat, ale pokud provozují sexuální aktivitu odpovídající jejich orientaci, tak se podřizují nezřízenému sexuálnímu sklonu, který se dá vyjádřit zalíbením v sobě. Dále dodává, že homosexuální aktivita, chápána jako mravní nezřízenost, na základě svého skutku brání osobní realizaci, z důvodu bytí v rozporu se stvořitelkou Boží moudrostí.¹⁸¹

V odstavci, který se věnuje úctě a důstojnosti lidí je popsána skutečnost, že homosexuální lidé by neměli být předmětem urážek a násilností. Magisterium

¹⁷⁹ Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Homosexualitatis problema*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 107-108.

¹⁸⁰ Srov. tamtéž, s. 108-110.

¹⁸¹ Srov. tamtéž, s. 110-112.

upozorňuje, že důstojnost člověka má být respektována slovy, skutky a zákonodárstvím.¹⁸²

Mezi další názory, které přicházejí z poznání empirických věd a jsou rozšířené v povědomí lidí patří tvrzení, že pokud se člověk, který je homosexuálně orientovaný chová homosexuálně, tak jeho chování není považované za zcestné nebo, jak uvádí dokument, vadné. Magisterium reaguje přiznáním homosexuálním jedincům nutné základní svobody, ta se ovšem nevztahuje na jejich sexuální aktivitu.¹⁸³

Odpovědnost pastýřů, kterým je list věnován na základě ozřejmení církevní nauky, závisí na respektování a správném poučování věřících. Nauka učitelského úřadu ohledně homosexuality nemá být předkládána jako jedna z možných variant pohledů, ale jako jasně stanovená. Biskupové jsou vyzýváni, aby nepodléhaly programům, které nejsou plně v souladu s naukou církve. Pastorační program nemůže zahrnovat organizace, kde se sdružují homosexuální lidé. Jeho smyslem bude pravý opak, a to aby se jedinci vyhýbali příležitostem ke hříchu. Pravý pastorační program, který se bude zabývat duchovní stránkou člověka, bude vycházet u dotyčného z častého přistupování ke svátosti smíření, modlitby a u pastora radami a individuálním vedením. Programy katecheze by měly být založeny na pravdě o lidské sexualitě a vztahu k rodině. Měly by plnit funkci pomocnou jak jedinci tak i rodinám, kde se nacházejí homosexuálně orientované osoby. Církevní prostory nemají být propůjčovány organizacím, které se v tomto ohledu snaží podkopávat nauku církve. Zřetel má být brán i na znemožnění návrhů zákonů pro homosexuální osoby v jednotlivých státech.¹⁸⁴

2.2.3 Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály (2003)

Dne 3. června 2003 vydává Kongregace pro nauku víry *Úvahu ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály*. Úvaha se člení na úvod, hlavní část a závěr. Hlavní část obsahuje odstavce, které se věnují povaze a nezadatelným rysům manželství, postojům k problému homosexuálních svazků, racionálním důvodům proti zákonnému uznání homosexuálních svazků a postoji pro katolické politiky.¹⁸⁵

¹⁸² Srov. KONGREGACE PRO NAUKU VÍRY. *Homosexualitatis problema*. In *Homosexualita a křesťanská antropologie*, s. 112.

¹⁸³ Srov. tamtéž, s. 112-113.

¹⁸⁴ Srov. tamtéž, s. 114-117.

¹⁸⁵ Srov. *Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály*, s. 3-12.

V úvodu se dozvídáme důvod sepsání úvahy. Má za cíl upozornit na základní body, které se vztahují k právnímu uznání homosexuálních svazků z pohledu římskokatolické církve. Dále má poskytnout argumenty racionální povahy, které se stanou východiskem pro biskupy v jednotlivých částech světa, jejichž smyslem má být ochrana manželství a udržení stability společnosti. Úvaha má též sloužit katolickým politikům, věřícím a všem lidem, kteří se zasazují o ochranu obecného dobra společnosti.¹⁸⁶

První odstavec hlavní části je věnovaný učení církve o manželství. Je uveden slovy pastorální konstituce *Gaudium et spes*, která říká, že manželství bylo založeno Bohem. Nejedná se o libovolné spojení mezi lidmi. Má svou povahu, zásadní rysy a cíl. Manželé, tedy osoby opačného pohlaví se vzájemně zdokonalují, aby spolupracovaly s Bohem na plození a výchově potomků. Pravda o manželství byla obsažena v textech o stvoření z Písma svatého. Jedná se o *přirozenou* pravdu, která je vnímaná skrze přírodu. V knize *Genesis* se nacházejí následující poznatky o manželství. Člověk je Božím obrazem. Je stvořen jako muž a žena. Jsou si rovni jako osoby. Vzájemná sexualita spadá do biologické roviny, ale v lidském stvoření je povýšena na rovinu osobní, která spojuje tělo a ducha. Manželství je ustanoveno Bohem. Ten jim dává účast na stvořitelském díle na základě plození potomků. Ježíš Kristus povýšil manželství na svátost. Křesťanské manželství je účinným znamením spojení Krista a církve (Ef 5,32). Manželství je svaté. Oproti tomu homosexuální svazky jsou v rozporu s přirozeným zákonem. V Písmu svatém jsou v úryvcích Ř1,24; 1 K 6,10; 1 Tm 1,10 odsouzeny jako těžký úpadek. Homosexuální skutky nevedou k plození potomků. Jedinci ve stejnopohlavních svazcích se nedoplňují pohlavně ani citově. Homosexualita je zde magisteriem nazvaná jako anomálie, za kterou v některých případech nejsou jedinci zodpovědní. Jakékoliv homosexuální skutky se vymikají řádu. Jsou hříchem, který odporuje čistotě. Nicméně homosexuální lidé mají být přijímáni s úctou.¹⁸⁷

Druhý odstavec Úvahy je věnovaný racionálním důvodům proti zákonnému uznání homosexuálních svazků. Magisterium říká, že zákony, které jsou nakloněné homosexuálním svazkům jsou v rozporu se zdravým rozumem. Z hlediska biologického a antropologického nejsou tyto lidé schopni plodit potomky. Ve vztazích chybí bipolárnost pohlaví, což vytváří překážku v normálním vývoji dětí. Učitelský úřad církve chápe začleňování těchto dětí do homosexuálních svazků jako násilí vůči nim,

¹⁸⁶ Srov. *Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály*, s. 3-12.

¹⁸⁷ Srov. *tamtéž*, s. 3-5.

protože takto vytvořené prostředí neprospívá jejich plnohodnotnému lidskému rozvoji. Z hlediska společenského řádu je manželství chápáno jako hlavní svazek (instituce), na němž je založená společnost. Homosexuální svazky se nemohou srovnávat s manželstvím. Nejsou pozitivním přínosem pro společnost. Nevedou k rozvoji osobnosti.¹⁸⁸

Magisterium dále věnuje pozornost katolickým politikům. Mají se stavět proti uznání homosexuálních svazků. Tato zodpovědnost platí i pro všechny věřící. Katolický politik má povinnost jasně a otevřeně projevit svůj nesouhlas a hlasovat proti návrhu zákona. Pokud se poslanec nachází v zemi, kde je zákon již schválen, má povinnost protestovat a dávat najevo svůj nesouhlas.¹⁸⁹

Církev je tu pro dobro lidí a celé společnosti. Brání její hodnoty. Z toho důvodu respekt vůči homosexuálním osobám nemůže být projevován skrze uznání homosexuálních svazků. Zákony mají chránit, podporovat a uznávat manželský svazek. Ten je primární jednotkou společnosti. Homosexuální svazky vypovídají o zcestném chování. Tyto poznatky se dozvídáme ze závěru úvahy.¹⁹⁰

2.2.4 Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení (2005)

Dne 4. listopadu 2005 vydala Kongregace pro katolickou výchovu *instrukci*, která se zabývá otázkou, zda přijmout do semináře homosexuálně orientované jedince.¹⁹¹ Učitelství úřad církve na tuto otázku reaguje následovně. V Písmu svatém jsou homosexuální úkony označeny jako *těžký hřích*. Křesťanská tradice uznává, že jsou *memorální* a ze své podstaty *proti přirozenému zákonu*. Jedinci, kteří mají v sobě zakořeněné homosexuální sklony, musejí být *přijímáni s úctou*. Jejich chování má být projevené *čistým, bezpohlavním životem*. Homosexuální jedinec, který žije sexuálně, nemůže být přijat do semináře a nemůže přistoupit ke svátosti svěcení. Mějme na paměti, že učitelství úřad církve myslí, každý člověk, bez ohledu na jeho sexuální

¹⁸⁸ Srov. *Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály*, s. 6-10.

¹⁸⁹ Srov. tamtéž, s. 11.

¹⁹⁰ Srov. tamtéž, s. 12.

¹⁹¹ Homosexuální orientace jedince je zde popsána jako orientace s hluboce zakořeněnými homosexuálními sklony.

zaměření, který se vykazuje homosexuálním chováním. Dále uvádí, že sem spadá i takový člověk, který je homosexuálně orientovaný nebo ten, který podporuje gay kulturu. Tito lidé se nacházejí v situaci, která jim brání ve vytváření správných vztahů mezi muži a ženy. Do jáhenského svěcení může být přijat jedinec, který nežije homosexuálně tři roky. Magisterium zde mluví o jedinci, jehož problém s homosexualitou vznikl na základě neukončeného procesu dospívání. Pokud se homosexuálně orientovaný jedinec stane kandidátem na kněžství, tak je povinností spirituála a zpovědníka odradit dotyčného od pokračování v cestě. Kandidát nesmí zatajit svoji sexuální orientaci.¹⁹²

2.3 Shrnutí v Katechismu katolické církve

Postoj učitelského úřadu římskokatolické církve k fenoménu homosexuality, který se nachází v církevních dokumentech vydaných v rozmezí třiceti let, můžeme shrnout pohledem na Katechismus katolické církve. Tomuto problému se věnují § 2357, § 2358, § 2359, §2396.

V § 2357 najdeme definici homosexuality, která postrádá přisouzení citové náklonosti homosexuálnímu vztahu. Homosexuálové jsou zde definováni na základě výlučné nebo převážné pohlavní přitažlivosti k osobám stejného pohlaví. Tímto tvrzením magisterium přijímá poznatky z empirických věd.

- Odděluje od sebe *homosexuální sklony* od *homosexuálních úkonů*. Připouští, že u některých jedinců může být vrozená homosexuální orientace.
- Veškeré *homosexuální úkony*, bez ohledu na sexuální orientaci člověka, považuje za vnitřně nezřízené, *nepřirozené*, zvrácené.
- Nedochozí v nich k předávání života a k *citovému a pohlavnímu doplňování se*.

V § 2358 a § 2359 je homosexualita nazvaná zkouškou, a z toho důvodu pro ní vyplývá následující.

- Lidé orientované na stejné pohlaví mají být přijímáni bez urážek, ponižování aj. Bez jakékoliv *diskriminace*.

¹⁹² Srov. TISKOVÉ STŘEDISKO ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení*, [online].

- Homosexuální jedinci jsou povinni žít v *čistotě* tedy v celibátu (bez sexuální aktivity) zasvěcenému Bohu.
- Homosexuální svazky jsou *těžkým úpadkem v rozporu s přirozeným zákonem*.
Z § 2396 vyplývá.
- Homosexualita je *nemorální* ze své podstaty.
- Je *těžkým hříchem*, protože odporuje čistotě, stejně jako smilstvo a pornografie. Homosexuálové se mají vyhýbat příležitostem k hříchu *odproštěním od gay kultury*.¹⁹³

Shrnuté poznatky, týkající se postojů římskokatolické církve k fenoménu homosexuality, se stanou výchozí pro zpracování poslední čtvrté kapitoly.

¹⁹³ Srov. KARMELITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ. *Katechismus katolické církve*, [online].

3 ORGANIZE V ČESKÉ REPUBLICE, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA GAY A LESBICKÝCH OSOB

Dalším z hlavních bodů práce je pohled na organizace v České republice, které se hlásí za práva gay a lesbických osob. Z tohoto důvodu bude v této kapitole věnována pozornost příčinám vzniku, činnosti a cílům těchto organizací, které mají vliv na utváření a projevení života gay a lesbických jedinců ve společnosti.

3.1 Rozvoj organizací v České republice

Než bude věnována pozornost organizacím v České republice, které bojují za práva gay a lesbických (g/l) osob, je nutné nastínění historické situace, jež vedla ke vzniku těchto organizací. Uvedené české dějiny v první kapitole řeší problematiku z pohledu práva. Zde uvedená dobová situace nastíní důvody, proč v České republice došlo k veřejnému vzniku a nárůstu organizací až v 90. letech 20. st..

3.1.1 Dobová situace do 90. let 20. st. v ČR

V době první československé republiky byly homosexuální styky bez ohledu na sexuální orientaci člověka nelegální.¹⁹⁴ Veškeré informace o homosexuálně orientovaném člověku byly součástí policejní kartotéky. K výsledku byli předvoláváni jedinci, kteří byli udáni nebo dle svědecké výpovědi se dopustili homosexuálního aktu. Zúčastňovali se ho i ti, kteří dostávali výzvu k předvolání. Ta též sloužila k evidenci homosexuálně zaměřených lidí. Dotyční byli dotazováni na jakou věkovou skupinu

¹⁹⁴ Tehdy byla homosexualita podle trestního zákoníku v § 129 definována jako smilstvo proti přírodě (viz první kapitola České dějiny homosexuality).

sexuálních partnerů si potrpí, jak provádí sexuální akt aj. Část složky v kartotéce tvořilo i vyfotografování.¹⁹⁵

Čtyřicátá léta 20. st. byla ovlivněna nacistickou ideologií. Ta homosexualitu zavrhovala.¹⁹⁶ Přesto v té době existovala místa, kde se homosexuálně orientovaní lidé scházeli. V Praze mezi ně patřili různé hotely, kavárny, bary, hospody, o kterých věděli i policisté. Dotyční, kteří toto kulturní prostředí navštěvovali, byli občas součástí policejní razie. Ta sloužila opět k evidenci a archivování dotyčných osob.¹⁹⁷

Šedesátá léta 20. st. v době začátku komunistické ideologie byl nucen homosexuálně orientovaný člověk stále žít bisexuálním nebo jen heterosexuálním životem, pokud nechtěl být součástí policejní kartotéky tzv. „růžových seznamů“. Doba vnímání homosexuální orientace se z právního hlediska změnila, přesto těchto trestních podmínek bylo možné snadno zneužít.¹⁹⁸ Veřejné povědomí lidí o homosexualitě nebylo příznivé. Dotyční jedinci veřejným přiznáním riskovali své postavení, ohrožení rodinných vztahů a možnosti v zaměstnání. Přesto se homosexuálně orientovaní jedinci scházeli. K typům společností, které byli v této době rozšířené patřili tzv. rodinné společnosti, intelektuální salóny, lázně, bary klubového typu. Rodinné společnosti tvořili přátelé, kteří se spolu pravidelně scházeli. Nacházeli se ve větších městech např. v Praze, Brně aj. Intelektuální salóny byly otevřenější, přesto nebylo možné je navštívit samostatně, pouze v doprovodu již známého jedince. Nacházeli se v ateliérech. Tato společnost byla přístupná všem lidem bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Veřejné lázně byly veřejností nejotevřenějším společenstvím. Zde byla otevřená možnost nařknutí z homosexuálního chování od různých hostů. Nejtradičnějším místem byly Karlovy lázně, lázně v Plzni, Brně, Ústí nad Labem, Teplicích aj. Barové kluby, ty v sobě nesly ducha navštěvovaných míst z předešlých let. Byly to kavárny, hospody aj.¹⁹⁹

¹⁹⁵ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 430-432.

¹⁹⁶ Na homosexualitu bylo nahlíženo podle § 175 jako na smilstvo proti přírodě. Jádro problému spočívalo v tom, že homosexuální muži promrhávají čas na plození potomků (viz první kapitola České dějiny homosexuality).

¹⁹⁷ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 430-432.

¹⁹⁸ Roku 1961 vstupuje v platnost nový trestní zákoník, který uvádí v § 244, že pohlavní styk mezi osobami stejného pohlaví a staršími osmnácti let není trestním činem, když k němu dojde dobrovolně. Pohlavní styk mezi osobou mladší a starší osmnácti let trestným činem byl. Homosexuální čin nesměl být provázen za úplatu a nesměl budit veřejné pohoršení (viz první kapitola České dějiny homosexuality).

¹⁹⁹ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 433-435. 445-450.

V osmdesátých letech 20. st. se zájem mladých lidí přenesl do diskotékových klubů. Scházeli se tam i staří jedinci. Též nebylo rozdílu mezi Čechem a cizincem. Docházelo zde k rozšiřování prostituce. Zájem o tato místa měli i policisté. Diskotékové prostředí bylo pro ně dobrým zdrojem informací, které opět shromažďovali v kartotékách. Homosexuálové v této době stále podléhali registraci. Byli jim brány otisky prstů, měli spis opatřený fotografií. Jiná strana informací, která podávala zprávy o homosexuálně orientovaných lidech, vycházela od lékařů. Tato skutečnost se týkala těch lidí, kteří se nakazili virem HIV. Dotyčný jedinec musel nahlásit všechny kontakty, které měl.²⁰⁰

Do roku 1989 stát zabraňoval vzniku veřejných organizací a shromažďování. Informovanost veřejnosti o problematice homosexuality byla velmi malá. V této době nebyl možný plnoprávní nárok prožití života podle sexuální orientace jedince bez jeho odsudků a utajování. Homosexuálně orientovaný člověk žil v nepochopení a byl stále vydíratelný.²⁰¹

3.1.2 Od 90. let 20. st. po ukončení činnosti Gay Iniciativy v ČR

Jinou situaci pro život homosexuálně orientovaného člověka přinesl pád komunistického režimu. Tehdy se začal uskutečňovat veřejný boj za rovnoprávnost homosexuálně orientovaného jedince v České republice. To mělo za následek vznik několika gay a lesbických hnutí (g/l hnutí). Hlavní proudy byly rozděleny následovně. Jedni se soustředovali na informovanost uvnitř gay komunity. Druzí se zaměřili na informovanost celé společnosti. Zastřešením všech hnutí v České republice se stalo *Sdružení organizací homosexuálních občanů (SOHO)*.²⁰² To vzniklo dne 24. června 1990 v Brně. Podporu mu vyjádřili zástupci gay a lesbických aktivit *Svaz Lambda*, *Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních občanů (HRHO)*, *Lega Pardubice*, *Hnutí Ganymedes* a ze Slovenska *Gay Help*. Sdružení bylo zastoupeno společenskými organizacemi, politickými hnutími, komerčními sdruženími, které se chtěli podílet a spolupracovat na vytváření politických, komerčních a kulturních společenských aktivit. Širší ale základní cíl v sobě zahrnoval zajištění a dodržování lidských práv homosexuálních (gay) mužů a žen v České republice. Nejbližší cíle sdružení byly

²⁰⁰ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s. 450-451.

²⁰¹ Srov. tamtéž, s. 446. 450-451.

²⁰² Srov. tamtéž, s. 453-455.

zaměřeny na prosazení dodatku v ústavě, který by vylučoval diskriminaci na základě sexuální orientace. Odstranění evidence homosexuálních jedinců bezpečnostními orgány. Vytvoření hromadných podmínek v kulturních institucích, sdělovacích prostředcích a nakladatelstvích, aby měli homosexuální občané přístup k informacím a kultuře, která je zajímá. Spolupráce v prevenci šíření AIDS a boj proti diskriminaci nemocných AIDS. Vytvoření centrálního tiskového orgánu a v neposlední řadě prosazení práva žít homosexuálním párům v partnerských svazcích. Dne 16. února 1991 dostává SOHO konkrétní strukturu. Jiří Hromada se stává prezidentem. Viceprezidenty (parlament) jsou ustanoveni pro Čechy Jan Lány, pro Moravu Lubomír Mendroka, pro Slovensko Marián Vojteka, pro ženy Inge Poláková. Prezidium tvořili prezident a viceprezidenti. Dne 14. září 1991 byly schváleny Stanovy SOHO tehdejší parlamentem. Ty obsahovaly následující. SOHO má za cíl dosažení *právního i faktického zrovnoprávnění homosexuálních občanů* v tehdejší ČSFR. Jeho posláním je *pomoci občanům v hledání a rozvoji vlastní identity a prosazování a hájení jejich práv a zájmů, integrace do společnosti.*²⁰³ Za deset let činnosti dosáhlo SOHO následujícího. Došlo ke zrušení policejní kartotéky gayů v České republice, snížila se věkové hranice pohlavního styku mezi osobami stejného pohlaví na 15 let, podílelo se na celostátním preventivním programu boje proti AIDS.²⁰⁴ Čeští gayové mají možnost v devadesátých letech 20. st. n. l. účastnit se veřejných akcí. SOHO je členem ILGA (International Lesbian and Gay Association), spolupracovalo na průzkumu gay minority z něhož vyšla studie *Homosexualita, společnost a AIDS v ČR* (Praha, 1995). Vyvíjela publikační činnost SOHO revue později SOHO absolut, Gayčko, skrze média působila prostřednictvím Radiožurnálu Českého rozhlasu magazínem Bona Dea. Prostřednictvím televize pořadem Československé televize Tabu, pětidílným seriálem Žijeme mezi vámi, ale ..., Právo na lásku a v mnohých dalších televizích různými pořady. Neprošel návrh ohledně registrovaného partnerství homosexuálních jedinců.²⁰⁵ Za tuto dobu prodělala česká veřejnost jistou změnu myšlení o konání vůči g/l jedincům, čímž byl splněn jeden ze základních cílů SOHO. Po deseti letech v sobě sdružení zahrnovalo cca 30 členských organizací z České republiky. Dne 1. ledna 2001 se SOHO změnilo

²⁰³ Srov. HROMADA, J. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*, [online].

²⁰⁴ Dva zástupci byli tehdy členy osmičlenného výkonného výboru Národní komise pro prevenci AIDS při Ministerstvu zdravotnictví v ČR. Dále byla zprostředkována linka důvěry Most, která má zaměření pro celou populaci s důrazem na G/L minoritu a HIV/AIDS a práce streetworkra.

²⁰⁵ Srov. FANEL, J. *Gay historie*, s.455-460.

v GAY Iniciativu (GI). Nešlo pouze o změnu názvu, ale i o strukturu. SOHO se přeměnilo ze sdružení organizací na sdružení fyzických osob.²⁰⁶ Předsedou byl Jiří Hromada. Dále se GI členila na jednotlivé sekce, a to kulturně společenskou, právní, sekce krizové intervence, prevence HIV/AIDS a sekci zahraniční. Mezi hlavní cíle patřila *gay politika*, která v sobě zahrnovala hájení práv a zájmů gay minority, odstranění diskriminačních momentů z legislativy a z praktického života jedinců. Prosazení soužití dvojic stejného pohlaví (registrované partnerství) a právní poradenství. Další cíle byly *komunikace s veřejností* (skrze televizi, rozhlas, noviny, časopisy a elektronická média), *pomoc v hledání a rozvoji vlastní identity* (program Coming out – sebezpřijetí, celostátní program prevence HIV/AIDS, provoz Linky duševní tísně GI, individuální poradenství), *prosazování včlenění gay minority do společnosti* (vzdělávacími programy, mediální diskusí, kulturně společenskými akcemi) a *poskytováním informací z domova i ze světa*.²⁰⁷

Jeden z nejpodstatnějších kroků pod GI proběhl dne 15. 3. 2006 *přijetím zákona o registrovaném partnerství v České republice*.²⁰⁸ Registrované partnerství upravuje vznik a zánik svazku g/l osob (lidí stejného pohlaví). Vzniká prohlášením před matričním úřadem.²⁰⁹ Zapisuje se do občanského průkazu. Zákon v sobě zahrnuje právo g/l partnerů po sobě dědit, společné zdanění, znát zdravotní stav partnera, užívací právo k bytu partnera, odmítnutí svědectví proti partnerovi, zastupování při styku s úřady. Povinnost je vůči partnerovi vyživovací. Registrované partnerství zaniká smrtí jednoho z partnerů nebo zrušením.²¹⁰ Po dosažení cíle zrovnoprávněním g/l osob v České republice dne 31. prosince 2006 ukončila GI po sedmnácti letech svou činnost.²¹¹

²⁰⁶ Srov. HROMADA, J. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*, [online].

²⁰⁷ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 32.

²⁰⁸ Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů byl vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 38 pod číslem 115/2006 Sb. dne 3. dubna 2006. Účinnosti nabývá od 1. července 2006. Srov. SBÍRKA ZÁKONŮ 2006. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*, [online].

²⁰⁹ Při vstupu do manželství se uzavírá sňatek před starostou nebo zastupitelem. U registrovaného partnerství není zapotřebí svědků. Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, M.; ČIŽINSKÝ, M. et. al. *Registrované partnerství pro začínající*, s. 5.

²¹⁰ Srov. ŠTĚPÁNKOVÁ, M.; ČIŽINSKÝ, M. et. al. *Registrované partnerství pro začínající*, s. 5-15.

²¹¹ Srov. HROMADA, J. *Funkce J. Hromady v Gay hnutí, sumář dosažených výsledků*, [online].

3.2 Jihočeská Lambda České Budějovice

Občanské sdružení Jihočeská Lambda České Budějovice patří k nejstarším g/l sdružením v České republice. Její vznik se datuje do období roku 1990, tehdy byla regionální pobočkou jižních Čech spadající pod Svaz Lambda, ten patřil mezi členské organizace SOHO/GI. K oficiální registraci organizace dochází roku 1993. Po ukončení GI setrvává v regionální činnosti. Jihočeská Lambda je po dobu dvaceti let stále aktivní, má trvalou členskou základnu a svým působením se jí podařilo začlenit mezi poskytovatele sociálních služeb města České Budějovice.²¹² Její činnost spadá do oblasti teoretické i praktické.²¹³

Než bude věnována pozornost činnosti občanskému sdružení Jihočeská Lambda, tak je nutné seznámení s počátky a důvody vzniku Svazu Lambda.

3.2.1 Vznik Svazu Lambda

Počátky Svazu Lambda vycházejí ze setkání jedinců rodinného typu, kdy bytové prostory pro tato setkání byly malé, a proto se dotyční jedinci přesunuli do vinárny U Rozvařilů v Praze. Tento krok byl reakcí na narůstající mediální zájem o gay tematiku. Nešlo zde ještě o organizovanou skupinu lidí. Společnost přijala symbol Lambdy. Řecké písmeno *Lambda* λ je světovým symbolem pro všechny jedince, kteří se otevřeně hlásí k odlišné sexuální orientaci. Byl přijat ve Skotsku roku 1974 na *Mezinárodním kongresu gayů a lesbiček*. V březnu roku 1988 se začíná formovat nesusoudý spolek lidí pod Stanislavem Paškem, který těmto setkáním dává určitý program a pravidelnost. V létě roku 1988 dochází ke klíčovému bodu, kdy Lambda Praha se promísila se *Socioterapeutickým klubem I. Procházky*.²¹⁴ V této době se začínalo uvažovat o oficiálním úředně registrovanému klubu. Dotyční jedinci se přemístili do prostorů v kavárně Na Chmelnici. Druhým hlavním organizátorem Lambdy byl Zdeněk Klečka. Od února roku 1989 vydává Lambda, skrytě pro tehdejší StB, zpravodaj o informacích gayů z domova i ze světa, úvahy a nabídky její činnosti.

²¹² Srov. BEŇOVÁ, K. et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*, s. 66.

²¹³ Zpracování činnosti a cílů organizace bylo prokonzultováno s předsedou Jihočeské Lambdy Jiřím Marečkem.

²¹⁴ Mudr. Ivo Procházka, CSc. je sexuologem na Sexuologickém ústavu VFN a 1. LF UK v Praze. Srov. WEISS, P. et al. *Sexuologie*, s. IV.

Vycházel jako lékařská pomůcka pro vnitřní potřebu socioterapeutického klubu. V dubnu roku 1989 se I. Procházka a Z. Klečka účastní *východoevropské konference ILGA* v Budapešti. Téhož roku v červenci je Lambda přijata za plnoprávného člena celosvětové organizace, která sdružuje na 300 organizací v 55 zemích světa. Na podzim roku 1989 P. Partyk za podpory odborníků předkládá návrh o zrušení § 244 trestního zákona. *Dne 12. února 1990 vznikl úředně zaregistrovaný Svaz LAMBDA*. První předsedou byl Jan Lány. Na jaře roku 1990 se činnost klubů rozrůstá v pobočkách po celé České republice. Dne 5. května 1990 se na Hlavním nádraží v Praze sešlo 172 zakládajících členů Svazu Lambda.²¹⁵

3.2.2 Jihočeská Lambda České Budějovice

Činnost Jihočeské Lambdy vychází ze dvou rovin pohledu: teoretické a praktické. Teoretická rovina vypovídá o informovanosti veřejnosti o různých akcích dějících se uvnitř organizace, ale i o těch zaměřených na osvětlu společnosti. Její velká část je specializovaná na praktickou činnost, kdy dochází k samotné spolupráci s g/l jedinci, a nebo s osobou, která se o tuto tematiku zajímá. Praktická rovina tedy v sobě zahrnuje veškeré služby, které souvisí s pomocí gay a lesbických jedinců při integraci do společnosti.²¹⁶

Jihočeská Lambda (JL) je dobrovolnou organizací. Jak se můžeme dočíst v jejích Stanovách z roku 2005, tak sdružuje muže a ženy, kteří jsou sexuálně a citově orientovaní na osoby stejného pohlaví²¹⁷ a sympatizující občany.²¹⁸ Nejvyšším orgánem je členské zasedání, které projednává a schvaluje koncepční a organizační otázky. Činnost je koordinována správní radou. Ta se skládá z předsedy Jiřího Marečka,

²¹⁵ Srov. HROMADA, J. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*, [online].

²¹⁶ Srov. *Jihočeská Lambda*, [online].

²¹⁷ Tímto tvrzením je vyjádřen souhlas se současnými empirickými poznatky o sexuální orientaci člověka. Ta vychází z biologické teorie (genetické studie, studie prenatálních hormonů, imunologické studie a psychofyziologické studie), která spojuje vznik sexuální orientace před narozením člověka. Je zde zmíněn hlavní aspekt vztahu u homosexuálních jedinců, který je totožný se vztahem heterosexuálních jedinců a to poukázáním na to, že vztah dvou lidí není založen jen v rovině sexuální, ale i v rovině citové.

²¹⁸ Jak se můžeme dočíst v *Kronice* organizace, tak tyto Stanovy se lišily od Stanov z roku 1993 pouze nesdružováním žen.

jednatele Vladimíra Šimka, hospodáře Rostislava Zonka a dvou přisedících Karla Vavrouška a Hany Štamberkové.²¹⁹

Činnost Jihočeské Lambdy (dále jen JL) se postupem času vyvíjela. V současnosti je směřovaná následovně. Organizace pomáhá gay a lesbickým jedincům. Provádí preventivní a osvětovou činnost v LGBT (lesbické, gay, bisexuální, trans) komunitě, aby nedocházelo u jedinců k sociálnímu vyloučení (z trhu práce, rodiny, společnosti, školy).²²⁰ Zajímá se o prevenci HIV/AIDS a diskriminaci takto nemocných.²²¹ Organizuje společenské a kulturní akce, které jsou zaměřené na LGBT umění, zábavu, seznamování.²²²

Dne 1. září 2005 byl JL realizován nejvýznamnější projekt s podporou Evropských sociálních fondů, který nesl název *G/L kabinet sociální péče*. Byl veden předsedou JL J. Marečkem pod kontrolou *Nadace pro rozvoj občanské společnosti*. Na základě jeho schválení došlo k vybavení kabinetu pro poskytování poradenských služeb a osvětovou činnost pro g/l komunitu. Provoz kabinetu byl zahájen počátkem roku 2006. Jeho cíl byl následující. Vytvoření klubového zázemí pro členy klubu, pomáhat v prevenci a poskytovat poradenství v oblasti HIV/AIDS. Pomáhat při coming out (sebeřízení), v rodinách, na pracovišti, ve škole aj., poskytnutí kontaktu na odborníky v právní oblasti, zdravotních a sociálních službách. Angažovanost v oblasti kultury, sportu a společenských kontaktů. Pro lepší informovanost veřejnosti byla zřízena infolinka, internetové webové stránky, informační letáky a drobné tiskoviny. V prostorách kabinetu byly pořádány čtvrtletní programy, které se věnovaly promítání filmů s g/l tematikou a diskuzím na různá témata. Činnost kabinetu byla ukončena v červnu roku 2008, ale v různých formách pokračuje do dnešních dnů.²²³

Současné hlavní priority korespondují s cíly G/L kabinetu, k nimž je přiřazena spolupráce s gay a lesbickými organizacemi v České republice. Spolupráce s HOSI Linz (kontakt s vedením organizace, vzájemná informovanost o činnosti organizací, návštěvy při pořádání různých akcí), s Magistrátem města Českých Budějovic (v oblasti sociální,

²¹⁹ Srov. *Jihočeská Lambda*, [online].

²²⁰ Srov. tamtéž, [online].

²²¹ Srov. DLOUHÝ, P. et al. *Ročenka Národního programu HIV/AIDS v České republice 2007-2008*, s. 34.

²²² Srov. *Jihočeská Lambda*, [online].

²²³ Srov. LOUŽENSKÝ, J. *Duhové jaro 2010*, s. 4-6.

zdravotní, kulturně společenské)²²⁴, s Neziskovými organizacemi na území České republiky, s Jihočeskou univerzitou při seminárních, bakalářských a diplomových pracích (převážně se Zdravotně sociální fakultou). Dále se věnuje prezentaci činnosti klubu JL na veřejnosti (výstavách, seminářích, ve sdělovacích prostředcích aj.). Jeden zástupce klubu JL má aktivní účast v Pracovní skupině pro otázky sexuálních menšin ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny (od roku 2009 vznikl Výbor pro sexuální menšiny Rady vlády ČR pro lidská práva).²²⁵

Níže bude zaměřena pozornost na jeden ze sociálních aspektů, který hraje důležitou roli při integraci g/l jedince do společnosti. Jedná se o proces sebezpřijetí nebo-li coming out.

3.3 Proces Coming out

Povědomí české společnosti o problematice stejnopohlavní sexuální orientace člověka se od devadesátých let 20. st. poměrně rozšířilo. Postoj české veřejnosti do roku 2000 byl liberálnější, než je tomu v současnosti. Určitý pokles tolerantnosti sebou přinesly specifické problémy, které patří do života g/l jedinců. Jsou to otázky týkající se registrovaného partnerství, adopce dětí, aj.²²⁶

Organizace v České republice, které se hlásí za práva g/l občanů s nimi i Jihočeská Lambda, řeší v praktické rovině problémy s těmito otázkami spojené. Hlavním smyslem přístupu je, aby nedocházelo u g/l jedinců k sociálnímu vyloučení (z trhu práce, rodiny, společnosti, školy apod.). Za svůj život se může g/l jedinec setkat ve společnosti s mnoha problémy, které budou vycházet z nepřijetí, nepochopení nebo ze zaujatosti vůči jeho sexuální orientaci. Setkává se tak s řešením problémů ohledně homofobie, registrovaného partnerství, coming outu, gay a lesbického rodičovství a mnohých jiných.

Název coming out v sobě zahrnuje proces, který v sobě skrývá mnohá úskalí ohledně sebezpřijetí sexuální orientace u g/l jedinců. Začíná rozpoznáním,

²²⁴ Srov. ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, oddělení sociální pomoci. *Průvodce sociální oblastí města České Budějovice 2010*, s. 22

²²⁵ Srov. LOUŽENSKÝ, J. *Duhové jaro 2010*, s. 5.

²²⁶ Srov. BEŇOVÁ, K. et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*, s. 66.

sebeuvědoměním, přiznáním a je završen schopností sdělit ji blízkým osobám.²²⁷ Doba trvání procesu a dosahování výsledků při coming outu je u každého jedince jiná. Můžeme se tak např. setkat s jedinci, kteří rozpoznají a uvědomí si svoji sexuální orientaci, ale nejsou schopni si jí přiznat a sdělit ji blízkým osobám. Praktickým příkladem jsou egodystonní homosexuálové (viz. první kapitola Druhy homosexuality). Jedinec, který zvládnul všechny prvky procesu je nazván jako ten, který prodělal coming out. Celý proces se dělí na precoming out a vlastní coming out.²²⁸

3.3.1 Precoming out

Precoming out je období jedince, který si uvědomuje svoji odlišnou sexuální orientaci, ale nedovede jí vyjádřit.²²⁹

Rozhodujícím obdobím, kdy si člověk uvědomí svoji orientaci je puberta, ale nebývá to pravidlem. V mladém věku může dotyčný jedinec vzhlížet k různým vzorům, do kterých se platonicky zamiluje. V období puberty jsou to právě g/l jedinci, kdo pochybují o své sexuální orientaci. Rozhodujícím faktorem se stává *sebepoznání*. To může být praktikováno mnoha směry. *Uvědoměním* si a pochopením vlastních erotických fantazií (u některých jedinců s ohledem na nechtěnou homosexuální orientaci mohou být potlačeny úplně), snů, citových tužeb, zamilování. *Vztahem* bez ukvapených závěrů. *Ztotožněním* se s gay kulturou. *Návštěvou lékaře* nebo psychologa (pomoc v podobě pohovoru, psychologických testů nebo falometrické vyšetření).²³⁰ Úskalí spojené se sebepoznáním mohou vycházet z reakcí okolí, a to např. považováním zženštělého muže za gaye nebo ženu vypadající mužsky za lesbičku. Jiné problémy vycházejí z tvrzení, že na základě jednorázového sexuálního zážitku může být rozpoznána sexuální orientace člověka. Před tímto tvrzením varuje sexuolog I. Procházka, který říká, že sexuální orientace vypovídá o hlubším charakteru člověka.

²²⁷ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*, s. 26.

²²⁸ Srov. JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*, s. 20.

²²⁹ Srov. tamtéž, s. 20.

²³⁰ Někdy se proces Coming out neobejde bez lékařské pomoci. Mnohdy je doprovázený pokusem o sebevraždu a depresemi. Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. s. 11

Uvádí příklad, že ani lidé zaměřeni na opačné pohlaví nepochybují o své sexuální orientaci v době, kdy jsou bez pohlavního styku.

3.3.2 Vlastní Coming out

Vlastní coming out v sobě zahrnuje proces, kdy si dotyčný jedinec uvědomuje svoji odlišnou sexuální orientaci a snaží se jí vyjádřit. Toto období je doprovázeno mnoha otázkami, které směřují k osobě jedince, ale i k blízkému okolí dotyčného.²³¹

Po sebezpřijetí sexuální orientace je běžnou praxí, že se u g/l osoby dostaví obava typu, že je dotyčný jedinec na světě sám. Tento pocit je doprovázený strachem z odmítnutí od ostatních. Dále je spojený s hledáním obrazu g/l jedinců ve společnosti. Jak je odlišná sexuální orientace vnímána od většinové normy sexuální orientace? Jaké mýty a předsudky jsou s tímto jevem spojovány? Tyto otázky jsou doprovázené s neviditelností běžných g/l jedinců, kteří svým vzhledem i chováním nebudí žádnou pozornost. V současné společnosti České republiky stále mnoho lidí tají svou sexuální orientaci. Jedinou možností, jak překonat takto si položenou otázku, je navštívení gay kultury. To se může uskutečňovat buď formou *anonymní*, v podobě navštívení internetových stránek²³² zabývajících se gay tematikou, nebo *osobně*, navštívením gay kulturních akcí.²³³

Největší obava v procesu coming out je vyvolána strachem z odmítnutí či nepochopení blízkých příbuzných (převážně rodičů). V knize *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe* se dozvídáme, že o homosexualitě by se měli rodiče dozvědět od svého dítěte, a ne od někoho jiného. Reakce na tuto skutečnost bývají různé.²³⁴ Kniha *S pravdou ven! Můžeme porozumět?*, která shrnuje informace rodičům homosexuálně orientovaným dětem uvádí několik typických reakcí rodičů. Podle chování a reakcí je můžeme rozdělit do následujících

²³¹ Srov. SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*, [online].

²³² Mezi jedny z mnohých internetových stránek v České republice, které nabízejí přehled o g/l světě patří: www.stud.cz, www.klucib.info.cz, www.004.cz, www.homosexualita.navajo.cz, www.bengales.cz. Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. s. 11.

²³³ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. s. 10.

²³⁴ Srov. tamtéž, s. 14.

skupin a to *odmítající, ignorující, vydírající, smlouvající, věčně vyčkávající a ochranný typ*.²³⁵ Důležité je u rodičů přijmutí faktu, že homosexualita není jimi zaviněná a nevychází ani z jejich výchovy. Není nemocí neboli se nedá léčit. Ani rodiče nejsou ušetřeni procesu coming out. Jsou vystaveni podobné situaci, kdy jsou nuceni se vyrovnat se sexuálním zaměřením svého dítěte.²³⁶

Celý proces coming out je jen začátkem kroku v řešení celoživotních otázek ohledně homosexuální orientace jedince.

3.4 Shrnutí

Organizace v České republice, které se hlásí za práva gay a lesbických osob reprezentované celorepublikovým zaměřením SOHO/GI a regionálním zaměřením Jihočeské Lambdy během své činnosti dosáhly následujících cílů.

- *Ztotožňují se a vycházejí ze současných empirických poznatků* vyjádřených ve shrnutí první kapitoly.
- Zabývají se homosexuální orientací z pohledu *rovnosti práv* člověka.
- Řeší *kompletní problémy* spojené s homosexuální orientací osoby, které mají vliv na *integraci* jedince do české společnosti.
- Pod působením SOHO/GI v ČR, jejímž prezidentem byl Jiří Hromada, bylo dosaženo následujícího:
 - roku 1990 byl prosazen dodatek v ústavě, který vylučuje *diskriminaci na základě sexuální orientace*, roku 2001 byla vyloučena *diskriminace při výkonu profese* na základě sexuální orientace jedince,
 - byly *zlikvidovány policejní seznamy* s registrací g/l osob na území ČR,
 - byla stanovena *stejná věková hranice* (15 let) pro homosexuální a heterosexuální aktivity,
 - roku 1993 bylo dosaženo *vyjmutí homosexuality ze seznamu nemocí* a tím *přerušeno jakéhokoliv léčení a výzkumů* směřujících ke změně homosexuální orientace jedince,

²³⁵ Typické otázky jsou: „To je neštěstí, nikomu to neříkej.“, „Seš si jistý?“, „Už jsi to zkusil s osobou druhého pohlaví?“, „Jak to ve tvém věku můžeš vědět?“, „Proč nám to říkal?“, „Co jsme udělali špatně?“, aj. Srov. KAŇKA, P. *S pravdou ven! Můžeme porozumět?* s. 6.

²³⁶ Srov. PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe.* s. 14.

- byl nahrazen výraz homosexuál používáním pojmu *gay*, který je přijímaný celosvětově,
- roku 2006 byl prosazen zákon o registrovaném partnerství,
- byla vytvořena poradenská síť, která řeší problematiku coming out a prevenci HIV/AIDS,
- došlo k osvětě české společnosti prostřednictvím vydáním *magazínů* SOHO revue (1991), SOHO ABSOLUT revue (1998) a GAYČKO (1999); prostřednictvím *rozhlasu* došlo k vysílání pravidelného gay pořadu v Českém rozhlase Bona Dea (1999) a v České televizi TV magazínem LeGaTo (2004); prostřednictvím *internetu* na webových stránkách www.gay.iniciativa.cz,
- na základě působení SOHO/GI došlo ke změně postoje a myšlení české veřejnosti ke g/l minoritě²³⁷.
- Jihočeská Lambda je působením zaměřená na jižní Čechy:
 - řadí se mezi *poskytovatele sociálních služeb* města České Budějovice,
 - od roku 2006 do roku 2008 byl JL provozován *G/L kabinet sociální péče* za podpory Evropských sociálních fondů,
 - JL nabízí pomoc v oblasti *začlenění* g/l jedince do společnosti (pomoc při procesu coming out), *preventivní* činnost HIV/AIDS, *osvětovou* činnost, *organizuje společenské a kulturní akce* zaměřené na g/l tematiku.
- *Coming out je proces sebezpřijetí* vlastní sexuální orientace, který prodělá každý homosexuálně orientovaný jedinec. Je zaměřený na *rozpoznání, sebeuvědomění, přiznání* a je završen *schopností sdělit* homosexuální orientaci blízkým osobám.

Shrnuté poznatky organizací, které se hlásí za práva g/l osob se stanou výchozí pro zpracování následující kapitoly.

²³⁷ Srov. HROMADA, J. *Funkce J. Hromady v Gay hnutí, sumář dosažených výsledků*. [online].

4 POROVNÁNÍ POSTOJŮ ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE A ORGANIZACÍ V ČR, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA G/L OSOB

Tato kapitola si klade za úkol porovnání pohledů a přístupu vybraných organizací ke g/l jedincům. Patří mezi ně římskokatolická církev a organizace v ČR reprezentované SOHO/GI a Jihočeskou Lambdou. Jakým směrem na základě ideových východisek a postojů formují život g/l jedinců v české společnosti? Kapitola je rozdělená na část teoretickou a praktickou. Teoretický úsek představuje stručné připomenutí pohledů organizací na problematiku homosexuality a porovnání jejich základních výstupů se současnými empirickými poznatky o homosexualitě. Praktická část se zabývá přístupem k g/l jedincům v české společnosti. Toto členění umožní uchopení zcela odlišných postojů reflektovaných organizací k fenoménu homosexuality.

4.1 Ideová východiska římskokatolické církve a vybraných organizací v ČR, které se hlásí za práva g/l osob

Ideová východiska i smýšlení o homosexuální orientaci jedince z pohledu reflektovaných organizací jsou rozdílná. Jak na tuto problematiku nahlíží? Jaká jsou jejich základní východiska? Jak uchopují poznatky z empirických věd?

Na základě studia humanitních věd bylo doposud o homosexuální orientaci člověka zjištěno následující:

- bylo prokázáno, že sexuální orientace člověka v sobě zahrnuje sexuální identitu a sexuální chování,
- homosexuální orientace člověka je definována jako celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený (nezaviněný) stav; je považována za jednu z variací lidské sexuality,
- vztah homosexuálních osob v sobě zahrnuje erotickou a citovou náklonnost,

- vznik homosexuální orientace dosud není jednoznačný. Současní čeští sexuologové uvádí, že sexuální orientace člověka je biologicky podmíněná. Z toho důvodu jsou zamítnuté teorie, které pracují s tvrzením, že sexuální orientace člověka se utváří během života,
- podle stanoviska Americké psychiatrické společnosti (APA) a Světové zdravotnické organizace (WHO) je homosexualita stav, který nepotřebuje léčbu. V zájmu psychiatrů a psychologů podle WHO zůstávají pouze egodystonní g/l jedinci.

Jak se s těmito názorovými základy ztotožňují nebo rozcházejí námi reflektované organizace? Jaká jsou jejich ideová východiska?

ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV

Katolická církev v hodnocení homosexuality vychází z náboženských (teologických) a filosofických východisek. Neopomíjí ani poznatky empirických věd.

Připouští, že v některých případech je homosexualita vrozenou sexuální dispozicí.

Církev rozlišuje mezi homosexuální orientací a homosexuálním úkonem. V dokumentu *Persona humana* se hovoří o tom, že sexuální orientace člověka je trvalý stav, který vzniká na základě vrozeného instinktu nebo poškozené soustavy. Podobně se vyjadřuje v dokumentu *Homosexualitatis problema*, kde homosexualitu hodnotí jako anomálii, za kterou nejsou někteří jedinci zodpovědní. Přesnější je v tomto smyslu vyjádření v *Katechismu* katolické církve. Homosexualita je zde definována jako hluboce zakořeněný sklon. Z rozlišení sexuální orientace a sexuálního chování vyplývá i její etické hodnocení. Pojetí homosexuální orientace jedince je tak v souladu se současnými vědeckými poznatky. Praktikovaný homosexuální, akt, bez ohledu na sexuální orientaci osoby, je hodnocený jako nepřipustný. Kritika v tomto ohledu vychází z Písma svatého a opírá se o tradici církve.

Dosud nebyla dána jednoznačná odpověď na vznik sexuální orientace člověka. *Katechismus* katolické církve uvádí, jak je naznačeno výše, že homosexualita je v jedinci hluboce zakořeněna. Dodává, že její psychický zrod je z velké části nevysvětlitelný. Přesto se v katolických knihách, které byly použity pro zpracování tohoto tématu, objevuje inklinace k terapiím, které si kladou za cíl změnu homosexuální orientace jedince v heterosexuální. Čteme tak v knihách *Život z víry*, *Homosexualita z katolického pohledu*, *Homosexuální...* Hlavním problémem se zde stává pojmosloví. Jsou zde zaměněná slova **přízpůsobení** většinové sexuální orientace jedince

heterosexuálnímu chování ve **změnu** homosexuální orientace člověka. Postoj APA a WHO uvádí, že homosexuální orientace je stav, který nepotřebuje léčbu. Z tohoto důvodu jsou i veškeré terapie, které mají za cíl změnu sexuální orientace člověka zamítnuty. Jiné je to u egodystoních homosexuálů. Jejich sexuální orientace na základě vlastní motivace může dojít stavu, kdy dojde k přizpůsobení většinové sexuální orientaci heterosexuálním chováním nebo ke změně homosexuální orientace v heterosexuální. Toto měřítko přístupu není možné aplikovat globálně na prožívání homosexuální orientace jedince. Důvody k přizpůsobení či změně sexuální orientace člověka jsou různé. Jeden z hlavních motivů je též vytvářen na základě víry.

ORGANIZACE, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA G/L OSOB V ČR

Homosexualita z pohledu námi (viz výše) vybraných organizací, které se hlásí v ČR za práva g/l osob vycházejí z odkazů a používají výsledky současných empirických věd.

Zabývají se homosexuální orientací z pohledu **rovnosti práv člověka**. Řeší kompletní problémy spojené s homosexuální orientací osoby, které se vztahují k **integraci** jedince do české společnosti.

Ukazují, že homosexualita nemá svůj základ v projevu vyznání, ale jedná se o celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný, nezvolený stav. Není možné ho léčit. V jejich zájmu nejsou egodystonní homosexuálové a to z toho důvodu, že netouží po integraci do společnosti na základě vnímání jejich sexuální orientace.

Homosexualita je zde chápána jako jedna z variací lidské sexuality rovnocenná heterosexuální orientaci.

4.2 Konkrétní přístupy ke g/l jedincům v české společnosti

Z výše uvedeného pojednání vyplývá, že ideová východiska námi reflektovaných organizací jsou ve vztahu k homosexualitě rozdílná. Jak se tato rozdílnost konkrétně promítá do přístupů ke g/l jedincům v české společnosti?

ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV

Smyslem praktického přístupu římskokatolické církve je, aby se jedinec vyhnul praktikování homosexuálních úkonů, které vedou k hříchu. Těmito slovy je shrnut v dokument *Homosexualitatis problema* celkový postoj, jejíž veškeré snahy jsou

zaměřené na to, aby jedinec žil na základě své sexuální orientace bez sexuální aktivity v celibátu.

Takto směřovaný přístup žití vychází z pojetí homosexuálních úkonů. Ty jsou definované v církevních dokumentech a potvrzené v *Katechismu* katolické církve, jako vnitřně nezřízené, postrádající podstatné pravidlo (nevedou k plození potomků), působící mravní spoušť a vymykající se přirozenému řádu. Svým praktikováním vyjadřují zalíbení v sebe. V tomto vyjádření je shrnutý odkaz na Písmo svaté, kde homosexuální úkony vychází z modloslužby, svou povahou jsou nemorální a směřují k záhubě člověka.

Pastorační program pro věřícího homosexuálně orientovaného člověka je zaměřen především na **duchovní stránku** daného jedince. Doporučuje se svátostný život, především svátost smíření a život modlitby a individuální pastorační doprovázení. Katecheze by se měly věnovat **pravdě o lidské sexualitě a vztahu k rodině**. Měly by plnit i pomocnou funkci pro rodiny.

Dotyčný jedinec je tak v celé míře odtržený od gay kultury. Problém homofobie ve společnosti upravuje magisterium požadavkem, aby g/l jedinci nebyli předmětem urážek a násilností. Veškeré kroky, které vedou k integraci jedince do společnosti, učitelský úřad církve hodnotí na základě homosexuálních úkonů. Toto negativně založené stanovisko vůči nim nedovoluje rozvinutí otázek ohledně osobního života jedince ve vztahu k jeho sexuální orientaci. Osobní proces sebepřijetí coming out se tak odehrává v duchu, že sexuální úkony jedince jsou scestné. Řešení otázek s aktivním zapojením g/l do společnosti ohledně jeho práv na základě vrozené sexuální orientace jsou bezpředmětné. Přiznání práv občanům ve smyslu registrovaného partnerství, adopce dětí aj. není možné, protože homosexuální úkony působí mravní spoušť, nedochází u nich k předání života ani citovému a pohlavnímu doplňování se.

ORGANIZACE, KTERÉ SE HLÁSÍ ZA PRÁVA G/L OSOBY V ČR

Jiný je přístup k homosexuálně orientovaným lidem ze strany organizací v ČR, které se hlásí za práva g/l osob. Nebrání se zde aktivnímu sexuálnímu životu homosexuálně orientovaným osobám, jak je tomu u římskokatolické církve. Takové jednání se však na druhé straně ani neobhájí. Otázka aktivního pohlavního života se považuje za osobní věc daného jedince. Na tomto předpokladu stojí i náboženské vyznání člověka.

Smyslem činnosti těchto organizací je integrace jedince, se sobě vlastní sexuální orientací, do společnosti. Takový cíl organizací se může uskutečnit pouze tam, kde nejsou dotyčným upírána práva na akceptovatelný společenský život. Cílem těchto organizací tedy není sdružování na základě stejné sexuální orientace, ale po dosažení práv jedince ve společnosti zaniknout.

Hlavní smysl činnosti je zaměřený na **integrace gay minority do společnosti**, což v sobě zahrnuje kulturně společenské akce, mediální diskuse, vzdělávací programy o problematice aj.. Dále jde o **pomoc v hledání a rozvoji vlastní identity**. To v sobě shrnuje zabývání se programem coming out, individuální poradenství, provoz poradenských sítí ve spolupráci s psychiatry a sexuology, celostátní program prevence HIV/AIDS, a o **gay politiku** a její zviditelnění. Ta zahrnuje hájení práv a zájmů gay minority, odstranění diskriminačních prvků z praktického života jedince a ze zákona, právní poradenství, zrovnoprávnění soužití dvojic stejného pohlaví.²³⁸

4.3 Shrnutí

Námi vybrané organizace, přes rozdílnost ideových východisek, dokážou reflektovat poznatky z empirických věd. Tím potvrzují, že z jejich pohledů není problémem vnímání podstaty homosexuální orientace člověka.

Zcela rozdílný názor mají organizace na formování života g/l jedinců v české společnosti. V tomto ohledu veškerá snaha v římskokatolické církvi směřuje k zabránění praktikování homosexuálních úkonů. Ty jsou pro ní svou podstatou eticky nepřijatelné, protože působí mravní rozpad společnosti, nevedou k plození potomků, a tím jsou proti přirozenosti člověka. Oproti tomu organizace v ČR, které se hlásí za práva g/l jedinců uchopují praktickou stránku spojenou s homosexuální orientací člověka na základě integrace jedince do společnosti. Hlavním měřítkem se jim nestává pojetí problému na základě homosexuálních úkonů jedince, ale řešení kompletních otázek spojených s homosexuální orientací člověka.

²³⁸ Srov. HROMADA, J.; PROCHÁZKA, I.; JANÍK, D. et. al. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*, s. 75.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo otevření problematiky homosexuality z pohledu organizací, které se svými názory podílí na formování života gay a lesbických jedinců v české společnosti. Mezi zvolené organizace jsem zařadila římskokatolickou církev, která v současné době stále apeluje na zřeknutí se sexuální aktivity u gay a lesbických jedinců. Do názorového kontrastu jsem zahrнула organizace v České republice, které v posledních letech aktivně bojovaly za zrovnoprávnění g/j jedinců v české společnosti. Patří mezi ně již zaniklá, ale významná svým rozsahem SOHO/Gay Iniciativa a stále působící Jihočeská Lambda.

Stěžejní otázku práce jsem postavila na reflexi vnímaného napětí v životě g/l jedinců na základě ideových východisek a konkrétních přístupů zvolených organizací. Odpověď na položený dotaz o chápání rozdílných aspektů lze nalézt ve čtvrté kapitole.

Ve své práci jsem charakterizovala poznatky z humanitních věd k fenoménu homosexuality. V současné době je nutné tyto poznatky stále uvádět v povědomí lidí, aby nedocházelo v české společnosti k diskriminaci osob na základě sexuální orientace. Homofobie je jev, který stále znepříjemňuje život gay a lesbickým jedincům. Nastínila jsem vnímání homosexuality v historickém období lidstva. Tím jsem docílila otevření problémů, které sebou nesly empirické vědy. Jedná se např. o úsilí léčby homosexuální orientace člověka. Dnes není homosexualita považována za nemoc, a proto jí nelze léčit. V běžném povědomí lidí tyto poznatky nejsou 100 % přijímány. Neděje se tak jen ze strany tlaků některých organizací v české společnosti, ale mnohdy i ze strany některých g/l jedinců. Možnosti řešení této problematiky, by se mohly stát hlubším zájmem reflektovaných organizací.

Představila jsem ideová východiska a praktické přístupy ke g/l osobám v české společnosti z pohledu vybraných organizací. Porovnáním jsem ověřila, že v současné době není problémem pojetí homosexuální orientace člověka, ale způsob jejího prožívání a projevování.

Zpřístupněním východisek ve své práci, jsem dospěla k závěru, který potvrzuje, že formování života g/l jedinců v české společnosti, je z pohledu a přístupu organizací rozdílný.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

LITERATURA:

ANGE, D. *Homosexuální....* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1995. ISBN 80-7192-049-5.

BEŇOVÁ, K. et al. *Analýza situace lesbické, gay, bisexuální a transgender menšiny v ČR*. Praha: Úřad vlády ČR, 2007. ISBN 978-80-87041-33-8.

BORNEMAN, E. *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing, 1993. ISBN 80-85605-17-1.

BORSE, U. *První a druhý list Timotejovi–List Titovi*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001. ISBN 80-7192-431-8.

BOSWELL, J. *Christianity, Social Tolerance and Homosexuality*. Chicago-London: The University of Chicago Press, 1980. ISBN 0-226-06711-4.

BULLOUGH, V. L. *Sexual Variance in Society and History*. Chicago, 1976. ISBN 0-471-12080-4.

BRZEK, A.; PONDĚLÍČKOVÁ-MAŠLOVÁ, J. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 1992. ISBN 80-85526-03-04.

DLOUHÝ, P. et al. *Ročenka Národního programu HIV/AIDS v České republice 2007-2008*. Praha: Státní zdravotní ústav, 2008. ISBN 978-80-7071-301-3.

FANEL, J. *Gay historie*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-7272-010-4.

GRAVES, R. *Řecké mýty*. Praha: Odeon, 1982. ISBN 01-081-82.

HALL, J. *Slovník námětů a symbolů ve výtvarném umění*. Praha: Mladá fronta, 1991. ISBN 80-204-0205-5.

HELMINIAK, D. *Co vlastně říká Bible o homosexualitě?* Brno: CDK, 2007. ISBN 978-80-7325-122-2.

Homosexualita a křesťanská antropologie: Sborník. VOJTĚCH, P. (ed.), Praha: Pastorační středisko při Arcibiskupství pražském, 1998. ISBN není uvedeno.

HROMADA, J.; PROCHÁZKA, I.; JANÍK, D. et. al. *Společenská diskriminace lesbických žen, gay mužů a bisexuálů v ČR*. Praha: Gay iniciativa v České republice. 2003. ISBN není uvedeno.

JANOŠOVÁ, P. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-7184-954-5.

KAŇKA, P. *S pravdou ven! Můžeme porozumět?* Hradec Králové: Občanské sdružení CODE 004, 2004. ISBN není uvedeno.

LAUN, A. *Homosexualita z katolického pohledu*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2003. ISBN 80-7266-138-8.

LOUŽENSKÝ, J. *Duhové jaro 2010*. České Budějovice: Jihočeská Lambda, 2010. ISBN není uvedeno.

MAUDUIT, J. A. *Keltové*. Praha: Panorama, 1979. ISBN není uvedeno.

ODBOR SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, oddělení sociální pomoci. *Průvodce sociální oblastí města České Budějovice 2010*. České Budějovice: Odbor sociálních věcí Magistrátu města České Budějovice. 2010. ISBN není uvedeno.

ORTKEMPER, F.J. *První list Korintánům*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-385-0.

PECHOVÁ, O. *Homosexualita a poruchy pohlavní identity, Základní teoretické přístupy v současné sexuální psychologii*. Olomouc, 2004. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Filosofická fakulta. Katedra psychologie. Vedoucí práce A. Plháková.

PLATÓN. *Symposion*. 3. vyd. Praha: Jan Laichter, 1947. ISBN není uvedeno.

PLÚTARCHOS. *O lásce*. Praha: Odeon, 1966. ISBN není uvedeno.

Problematika homosexuálních vztahů. Praha: Českobratrská církev evangelická, 2006. Knižnice studijních textů Českobratrské církve evangelické. ISBN 80-7017-032-8.

PROCHÁZKA, I. *Coming out: Průvodce obdobím nejistoty, kdy kluci a holky hledají sami sebe*. Brno: STUD Brno; Praha: Gay Iniciativa v ČR, 2002. ISBN 80-238-8850-1.

STAROZÁKONNÍ PŘEKLDATELSKÁ KOMISE. *Výklad ke starému zákonu*. Praha: Kalich, 1991. ISBN 80-7017-408-0.

STOTT, J. *Homosexuální partnerství?*. Praha: Návrat domů, 2000. ISBN 80-85495-90-2.

ŠTĚPÁNKOVÁ, M.; ČIŽINSKÝ, M. et. al. *Registrované partnerství pro začínající*. Praha: Slovak-Czech Women's Fund, 2006, ISBN 80-239-7821-7.

THEOBALD, M. *Nový zákon–List Římanům*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-443-4.

TŮMA, V. *Problém homosexuality ve světle evangelia*. Středokluky: Zdeněk Susa, 1996. ISBN 80-901910-4-5.

Úvaha ohledně návrhu právního uznání svazků mezi homosexuály. Řím: Česká biskupská konference, 2003. ISBN není uvedeno.

ZÁRUBA, H. *Dějiny lásky. Díl II*. Praha: Nakladatelství L. Šotka, 1925. ISBN není uvedeno.

ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře: Homosexualita*. Brno: Akademické nakladatelství Cerm, 2003. ISBN 80-7204-264-5.

WEISS, P. et al. *Sexuologie*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2492-8.

Život z víry. Překlad 2. dílu katolického katechismu pro dospělé. České Budějovice: Teologická fakulta Jihočeské univerzity, 1998. ISBN 80-86074-02-1.

BIBLE

Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Praha: Česká biblická společnost, 2001. ISBN 80-85810-29-8.

Biblia hebraica stuttgartensia. Stuttgart: Deutsche Bibelgesellschaft, 1990. ISBN 3-438-05219-9.

Jeruzalémská Bible. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2009. ISBN 978-80-7195-289-3.

The Greek New Testament. Stuttgart: United Bible Societies. 1990. ISBN není uvedeno.

SLOVNÍKY

Anglicko-český česko-anglický slovník. Olomouc: Fin Publishing, 2002. ISBN 80-86002-81-0.

BUCHTELOVÁ, R. et al. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0982-5

DOUGLAS, J. D. et al. *Nový biblický slovník*. Praha: Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-65-1.

DUPLACY, J.; GEORGE, A.; GRELOT, P. et al. *Slovník biblické teologie*. Řím: Velehrad-Křesťanská akademie, 1981. ISBN není uvedeno.

KÁBRT, J. *Latinsko/český slovník*. Praha: Leda, 2000. ISBN 80-85927-82-9.

LEON-DUFOUR, X. et al. *Slovník biblické teologie*. Řím: Křesťanská akademie, 1991. ISBN není uvedeno.

NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*. Praha: Kalich, 1992. ISBN 80-7017-528-1.

PÍPAL, B. *Hebrejsko-český slovník ke Starému zákonu*. Praha: Kalich, 1997. ISBN 80-7017-121-9.

PRACH, V. *Řecko-český slovník*. Praha: Scriptum, 1993. ISBN 80-85528-22-3.

INTERNETOVÉ ZDROJE

CENTRUM DĚTSKÝCH A VZDĚLÁVACÍCH POŘADŮ. *Homosexualita v dějinách*. [online]. © Česká televize 1996–2011 [cit. 2011-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10211487240-experiment/208572233190007-4/2814-homosexualita-v-dejinach>>.

CODE 004. *Druhy homosexuality*. [online] 25. července 2005 [cit. 2011-01-12]. Dostupné na WWW: <<http://www.004.cz/view.php?cislocclanku=2005071511-h--homosexualita-druhy>>.

CODE 004. *Sexuální orientace*. [online] 12. července 2005 [cit. 2011-01-14]. Dostupné na WWW: <<http://www.004.cz/sexualni-orientace>>.

CODE 004. *Vývoj v dějinách*. [online]. 4. července 2005 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.004.cz/vyvoj-v-dejinach>>.

HROMADA, J. *Deset let hnutí za rovnoprávnost českých gayů a lesbiček*. [online]. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.stud.cz/glbt-komunita-a-hnuti/47-hromada-jii-historie-gl-hnuti-v-r.html>>.

HROMADA, J. *Funkce J. Hromady v Gay hnutí, sumář dosažených výsledků*. [online]. Copyright © 2011 [cit. 2011-02-03].

Dostupné na WWW: <<http://www.jirihromada.cz/prezident-gl-hnuti>>.

JIHOČESKÁ LAMBDA [online]. České Budějovice: Jihočeská Lambda, © 2002–2011 [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW:

<http://klucicb.info.h3.clevernet.cz/infusions/custom_contact/contact.php 3.3.2011>.

KARMEITÁNSKÉ NAKLADATELSTVÍ. *Katechismus katolické církve*. [online]. Redakční systém WebRedakce - NETservis s.r.o. © 2011 [cit. 2011-02-01]. Dostupné na WWW: <http://www.katechismus.cz/hledej.php?typ=HP&hledej_co=homosexualita&x=25&y=4>.

PROCHÁZKA, I. et. al. *Historie právních postojů k homosexualitě*. [online]. Praha: *Sexuologický ústav I.LF UK* [cit. 2011-01-10].

Dostupné na WWW: <<http://www.ecn.cz/PRIVATE/logos/pravhist.htm>>.

SBÍRKA ZÁKONŮ 2006. *Zákon o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. [online]. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2006. ISSN 1211-1244. [cit. 2011-02-03]. Dostupné na WWW: <<http://www.glpartnerstvi.cz/zakon-o-registrovanem-partnerstvi/zakon-115/2006-sb.-o-registrovanem-partnerstvi.html>>.

SEIDL, J. *Pokus o odstranění homosexuality za první republiky*. [online]. Brno: Masarykova Univerzita, Filozofická fakulta, 2005 [cit. 2011-01-10]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/64594/ff_m/stesura_dipl._opravdu.pdf>.

SCHEANSOVÁ, A. *Proces coming out u mužů eroticky orientovaných na stejné pohlaví*. [online]. Praha: Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, 2001 [cit. 2011-03-07]. Dostupné na WWW: <<http://www.004.cz/storage/AndreaSch-comingout.pdf>>.

ŠIPR, K. *Někteří gayové a lesbičky mohou změnit svou orientaci*, [online]. [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://bioetika.cz/clanky/2007-3-4-dialog.pdf>>.

TISKOVÉ STŘEDISKO ČESKÉ BISKUPSKÉ KONFERENCE. *Instrukce o kritériích pro rozlišování povolání u osob s homosexuálními sklony v souvislosti s jejich přijetím do semináře a připuštěním ke svátosti svěcení*. [online]. 8. prosince 2005 [cit. 2011-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://tisk.cirkev.cz/res/data/004/000585.pdf>>.

WEISS, P. *Homosexualita*. [online]. © 2001 – 2005 [cit. 2011-01-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.planovanirodiny.cz/clanky/homosexualita>>.

SEZNAM ZKRATEK

APA	–	Americká psychiatrická společnost
DSM	–	Diagnostický a statický manuál
Dt	–	Deuteronomium, 5. kniha Mojžíšova
Gal	–	List Galat'anům
GI	–	Gay Iniciativa
g/l	–	gay a lesbická osoba
Gn	–	Genesis, 1. kniha Mojžíšova
HRHO	–	Hnutí za rovnoprávnost homosexuálních osob
ILGA	–	International lesbian and gay association
JL	–	Jihočeská Lambda
1 Kor	–	První list Korintským
LGBT	–	lesbická, gay, bisexuální, trans osoba
Lv	–	Leviticus, 3. kniha Mojžíšova
MKN	–	Mezinárodní klasifikace nemocí
Mt	–	Matoušovo evangelium
Nu	–	Numeri, 4. kniha Mojžíšova
Ř	–	List Římanům
Sd	–	knihy Soudců
SOHO	–	Sdružení organizací homosexuálních občanů
1 Tm	–	První list Timoteovi
WHO	–	Světová zdravotnická organizace

ABSTRAKT

MORAVCOVÁ, J. Homosexualita z pohledu římskokatolické církve a organizací v České republice, které se hlásí za práva gay a lesbických osob. České Budějovice, 2011. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra teologické a sociální etiky. Vedoucí práce Jindřich Šrajer.

Klíčové pojmy: homosexualita, gay, sexuální orientace, gay historie, vznik homosexuality, Coming out, Římskokatolická církev, SOHO/Gay Iniciativa, Jihočeská Lambda, gay a lesbické hnutí

Práce se zabývá fenoménem homosexuality z pohledu římskokatolické církve a organizací v České republice, reprezentovanými SOHO/Gay Iniciativou a Jihočeskou Lambdou, které se hlásí za práva gay a lesbických osob.

První část popisuje základní pojmy, které definují homosexualitu. Věnuje se dějinné linii vnímání homosexuality v historickém období lidstva, až po současné souhrnné empirické poznatky.

Druhá část vystihuje ideová východiska a praktické přístupy římskokatolické církve. Zabývá se interpretací textů z Písma svatého a poznatky z dokumentů učitelského úřadu církve ve vztahu k homosexualitě.

Tématem třetí části je zachycení vzniku organizací v České republice SOHO/Gay Iniciativy a Jihočeské Lambdy. Popsání ideových východisek a praktických přístupů ke gay a lesbickým jedincům v české společnosti.

Poslední kapitola porovnává, na základě současných empirických poznatků, homosexuální orientaci člověka a ideová východiska zvolených organizací, dále reflektuje napětí ve způsobu prožívání gay a lesbického jedince v české společnosti.

ABSTRACT

Homosexuality in terms of Roman Catholic churches and organizations in the Czech Republic, which is reported for the rights of gay and lesbian people.

Key words: homosexuality, gay, sexual orientation, gay history, the emergence of homosexuality, coming out, the Roman Catholic Church, the SOHO / Gay Initiative, South Bohemian Lambda, gay and lesbian dissent

The work deals with the phenomenon of homosexuality from the perspective of the Roman Catholic Church and organizations in the Czech Republic, represented by the SOHO / Gay Initiative and South Bohemian Lambda, which are espoused to the rights of gay and lesbian people.

The first part describes the basic concepts that define homosexuality. It deals with historical perceptions of homosexuality in the line of historical period of humanity, to present a comprehensive empirical evidence.

The second part describes the ideological background and practical approaches of the Roman Catholic Church. It deals with the interpretation of the Scripture's texts, and knowledge of Magisterium of the Church's documents in relation to homosexuality.

The theme of the third part is the recognition of organizations in the Czech Republic SOHO / Gay Initiative and South Bohemian Lambda. Describe the ideological foundations and practical approaches to gay and lesbian individuals in Czech society.

The final chapter compares, based on current empirical knowledge, the homosexual orientation and the ideological resource of selected organizations also reflects the tension in the way of experiencing the gay and lesbian individuals in the Czech society.